

Pensioenfonds
Detailhandel

Jaarverslag

2020

**Bouwen aan de
toekomst in een
uitdagend jaar**

Pensioenfonds
Detailhandel

Jaarverslag

2020

Inhoud

BESTUURSVERSLAG

Missie, visie en strategie.....	06
Woord van de voorzitters.....	08
Kerncijfers.....	10
1. Ontwikkelingen in 2020.....	12
2. Pensioenregeling in het kort.....	22
3. Communicatie.....	28
4. Financieel beleid.....	34
Premiebeleid.....	36
Toeslag.....	38
Beleggingen.....	42
Maatschappelijk Verantwoord Beleggen.....	48
Uitvoeringskosten.....	72
5. Risicomanagement.....	78
6. Goed pensioenfondsbestuur.....	88
7. Verslag van het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht.....	94

JAARREKENING

8. Jaarrekening.....	114
Balans per 31 december 2020 na resultaatbestemming.....	114
Staat van baten en lasten.....	115
Kasstroomoverzicht.....	116
Toelichting op de jaarrekening.....	117
9. Overige gegevens.....	158
Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten.....	160
Actuariële verklaring.....	160
Controle verklaring van de onafhankelijk accountant.....	161
10. Bijlagen.....	174
Over het pensioenfonds.....	179
Organisatie.....	179

Missie, visie en strategie

Missie

Het pensioenfonds heeft tot doel om de uit de pensioenovereenkomsten en -reglementen voortvloeiende verplichtingen jegens de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden na te komen, dit overeenkomstig de statuten en relevante wetgeving en tevens in lijn met de voorwaarden die uit de verplichtstelling voortvloeien.

Visie

Het pensioenfonds is van mening dat zij op weg is:

- I. naar een consolidatie van pensioenfondsen, met name binnen de marktsectoren van bedrijfstakpensioenfondsen. Pensioenfonds Detailhandel wil een sturende rol spelen in de sector handel;
- II. van meerdere typen pensioenregelingen naar een standaard pensioenregeling;
- III. naar het continu (foutloos) online en real-time beschikbaar zijn van de (toekomstige) pensioensituatie van de deelnemer;
- IV. naar afnemende marktwerking in de commerciële pensioenuitvoering;
- V. naar een omgeving waar de Informatie- en Communicatie Technologie (ICT) een cruciale rol speelt;
- VI. naar een pensioenstelsel met een combinatie van collectieve en individuele elementen.

Strategie

De snel veranderende wereld, gedreven door technologie en informatie (en de mogelijkheden die daardoor ontstaan), zorgen voor hogere verwachtingen van deelnemers en werkgevers. Dit betekent dat onze organisatie zo wendbaar mogelijk moet zijn. Om die reden is in 2017 een strategie- en executiemodel ontwikkeld, waarbij het mogelijk is om kort-cyclisch te sturen.

Een aantal van de projecten die uit die strategie-executie voortkomen, lees je terug in dit jaarverslag. Voor het jaar 2020 betreft dit met name de nieuwe IT-omgeving voor pensioenadministratie en de voorbereidingen voor de overgang van de pensioenuitvoering.

Woord van de Voorzitters

Bouwen aan de toekomst in een uitdagend jaar

In een jaar, waarin thuiswerken de norm werd, anderhalve meter de regel en het mondkapje een dagelijkse accessoire, is door Pensioenfonds Detailhandel veel werk verzet om de organisatie klaar te maken voor de toekomst met een nieuw pensioenstelsel. Deelnemers krijgen in dat systeem een persoonlijke pensioenspaarpot. Een fundamentele verandering, die om een gedegen voorbereiding en intensieve afstemming vraagt met alle belanghebbenden van het pensioenfonds. De pensioenuitkering zal namelijk afhankelijker worden van de resultaten op de financiële markten. Uiterlijk in 2027 moet het nieuwe systeem zijn ingevoerd.

Intussen brachten lockdowns een deel van de economie bijna letterlijk tot stilstand en kwamen de financiële markten in een vrije val terecht. Toch zijn wij erin geslaagd om goed te presteren en zelfs de overgang naar Capgemini te maken, onze nieuwe pensioenuitvoerder. Dat hebben we gedaan door tijdig in crisismodus te gaan en vanuit de thuiswerksituatie makkelijk en snel te schakelen.

Omdat de aandelenbeurzen zich wereldwijd sneller herstelden dan verwacht, is ons totale bruto beleggingsresultaat uitgekomen op een

plus van 14,2 procent, exclusief de afdekking van valuta- en renterisico is het rendement op 4,4 procent uitgekomen. Het totaal belegde vermogen groeide van bijna € 28 miljard naar bijna € 32 miljard. Door de lage rentestanden hebben wij de pensioenen helaas niet kunnen indexeren. Er mag pas worden geïndexeerd als de beleidsdekkingsgraad boven de 110 procent ligt. Eind 2020 was dat niet het geval.

Toch was 2020 vooral een bittere pil voor veel bij Pensioenfonds Detailhandel aangesloten werkgevers. Het pensioenfondsbestuur heeft daarom meteen bij het uitbreken van de pandemie maatregelen getroffen, zoals de mogelijkheid voor werkgevers om een betalingsregeling te krijgen voor de pensioenpremie. Een deel van de werkgevers heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Kennelijk hebben niet alle werkgevers even veel last gehad van de pandemie en is een ander deel geholpen door de NOW-regeling. Dit verklaart waarom het aantal aangesloten bedrijven nagenoeg hetzelfde is gebleven als in 2019: 32.000.

Wel groeide het aantal deelnemers bij Pensioenfonds Detailhandel met circa 2.000 naar 310.044 deelnemers. Het aantal gepensioneerden is toegenomen van 114.945 naar 120.090. Een aanwas

die deels wordt veroorzaakt door bijna 4.000 deelnemers en partners met een zogeheten ‘vergeten pensioen’, die wij hebben weten te traceren. Deze pensioenen konden eerder niet worden uitbetaald, omdat ze niet werden opgevraagd of de deelnemer niet kon worden gevonden. In totaal keerde Pensioenfonds Detailhandel € 360 miljoen pensioen uit.

Het jaar stond verder in het teken van een belangrijke stap in ons maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. Hadden we in 2019 een wereldprimeur met onze eigen duurzame beleggingsindex voor aandelen ontwikkelde markten: de FTSE Russel Custom SDG Aligned Index. In 2020 is daar volgens hetzelfde principe onze eigen duurzaamheidsindex voor emerging markets aan toegevoegd. Voor beide indexen geldt, dat de duurzame prestaties van de bedrijven worden meegenomen in de samenstelling

van de index. Hiermee kunnen wij organisaties die slecht presteren op de duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties ‘onderwegen’ en goed presterende ondernemingen ‘overwegen’. Het totaal van onze investeringen in deze beleggingsportefeuilles is gegroeid naar € 11 miljard.

Hoewel 2020 een uitdagend jaar was, hebben we mooie resultaten kunnen boeken voor nu en de toekomst. Daar kijken we met veel vertrouwen naar uit.

22 juni 2021

Henk Van der Kolk
Werknemersvoorzitter

André Snellen
Werkgeversvoorzitter

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Detailhandel

Kerncijfers

Cijfers 2020 in een oogopslag

Van de reserves tot de uitkeringen. Van het belegd vermogen tot de beleggingsovereenkomsten. Dit zijn kerncijfers van Pensioenfonds Detailhandel in 2020.

KERNCIJFERS (bedragen x € 1.000)

Aantallen deelnemers	2020	2019	2018	2017	2016
• Actieve deelnemer (inclusief AO)	310.044	308.000	300.479	266.372	255.011
• Gepensioneerden	120.090	114.945	103.321	99.249	93.742
• Gewezen deelnemers	810.087	802.939	812.652	784.083	738.742
Totaal	1.240.221	1.225.884	1.216.452	1.149.704	1.087.495
Aantal werkgevers	31.752	32.779	32.803	28.984	27.627
Aanwezige dekkingsgraad	110,9%	112,1%	106,3%	111,1%	106,7%
Beleidsdekkingsgraad	105,5%	109,6%	110,6%	109,6%	104,7%
Vereiste dekkingsgraad	117,4%	117,3%	118,3%	119,0%	118,4%
Voorziening pensioenverplichting	29.038.101	24.948.013	19.542.009	18.307.453	18.058.214
Pensioenvermogen	31.972.398	27.957.708	20.779.118	20.335.545	19.555.247
Beleggingsopbrengsten	3.938.484	5.798.528	88.639	621.378	2.236.194
Resultaat	151.561	1.772.586	-790.983	819.040	263.562
Reserves	3.161.256	3.009.695	1.237.109	2.028.092	1.209.052
Bruto rendement op totale beleggingen	14,2%	26,8%	0,6%	3,2%	13,6%
Benchmark	13,8%	26,6%	-0,3%	4,1%	8,7%
Bruto rendement op beleggingen exclusief valuta en rente hedge	4,4%	17,3%	-0,3%	4,3%	8,8%
Z-score	0,34%	0,17%	0,04%	0,12%	0,13%

Kostenratio's

Pensioenuitvoeringskosten	41.482	34.120	26.153	27.666	27.253
Per norm deelnemer in EUR	96,4	80,7	64,8	75,7	78,1
Vermogensbeheerkosten (inclusief transactiekosten)	48.290	37.861	34.208	33.914	38.703
Vermogensbeheerkosten in %	0,11%	0,11%	0,13%	0,13%	0,16%
Transactiekosten in %	0,05%	0,04%	0,03%	0,04%	0,11%
Totale kosten in procenten over beheerd vermogen	0,16%	0,15%	0,17%	0,17%	0,27%

Premie en uitkeringen

	2020	2019	2018	2017	2016
Feitelijke premie	781.821	763.608	678.508	552.454	446.477
Zuiver kostendekkende premie	1.218.053	970.685	874.762	782.589	636.898
Gedempte kostendekkende premie	603.717	581.408	545.276	468.114	435.102
Uitkeringen (inclusief afkopen)	390.229	370.846	335.256	321.238	301.474

Ontwikkelingen in 2020

Het jaar in het kort

We kijken ondanks de coronacrisis terug op een onverwacht goed verlopen beleggingsjaar met een beleggingsrendement van 14,2 procent. Het belegd vermogen steeg daardoor van bijna 28 naar bijna 32 miljard euro.

1 **14,2 procent beleggingsrendement**

In maart van 2020 zorgde de lockdown voor een sterke daling van de beurzen. Toch herstelden die opmerkelijk snel en werden positieve beleggingsresultaten geboekt. Zo sloot de aandelenbenchmark het jaar uiteindelijk 6,3 procent hoger af. Mede door het gunstige beursklimaat en de stevige bijdrage aan het rendement van de afdekking van het renterisico, wisten we daarmee een plus van 14,2 procent op onze beleggingen te realiseren. Exclusief de afdekking van valuta- en renterisico betreft het rendement 4,4 procent.

2 **Rente blijft laag**

Om pensioen te laten meegroeien met de prijsstijgingen moeten pensioenfondsen minstens een beleidsdekkingsgraad van 110 procent hebben. Vanaf dat moment mag er een gedeeltelijke indexatie worden doorgevoerd. Omdat het leven ieder jaar een stukje duurder wordt, willen wij het liefst ieder jaar de pensioenen met het prijspeil laten meestijgen. Door de blijvend lage rente, hebben we dat helaas niet kunnen realiseren. Afgelopen jaar is die rente verder gezakt van 0,9 naar 0,3 procent. In 2020 behaalden wij een beleidsdekkingsgraad van 105,5 procent en noteerden eind december een dekkingsgraad van 110,9 procent.

3

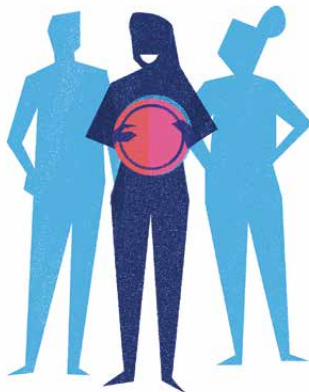
Stabiel aantal werkgevers en deelnemers

Het aantal actieve deelnemers steeg ondanks de crisis met circa 2.000 naar circa 310.000 in 2020. Het aantal werkgevers is ongeveer gelijk gebleven: 32 duizend. Het lijkt erop dat de ondersteuning voor het bedrijfsleven vanuit de overheid heeft geholpen. Het aantal faillissementen heeft in 2020 zelfs het laagste punt in 20 jaar bereikt.

4

Investering in nieuw technologisch platform

Het bestuur heeft in 2019 besloten een nieuw technologisch platform voor de pensioenadministratie te laten bouwen om gebruik te kunnen maken van de nieuwste technologische ontwikkelingen. Het jaar 2020 heeft voor een groot deel in het teken gestaan van de bouw en de voorbereidingen voor de overgang per 1 januari 2021. Zodoende kunnen deelnemers straks eenvoudiger zelf veranderingen doorvoeren of in gang zetten, zien hoeveel pensioen ze hebben opgebouwd en meteen zien wat dit betekent als ze met pensioen gaan. Daarnaast zullen werkgevers in staat worden gesteld het pensioen van werknemers meer digitaal af te handelen.

5

Tijdelijke toename kosten per deelnemer

Door de investering in het nieuwe technologisch platform voor de pensioenadministratie zijn de kosten per deelnemer opgelopen. Van 65 euro in 2018, naar 80 euro in 2019 en 96 euro in 2020. In 2021 en daarna zullen de kosten weer dalen. Deze daling is afhankelijk van de investeringen die nodig zijn voor aanpassingen voor invoering van het nieuwe pensioenstelsel. Met onze totale vermogenbeheerskosten komen we uit op 0,16 procent. Dat is in vergelijking met het kostenpatroon van andere pensioenfondsen nog steeds een getal dat tot het laagste van Nederland behoort.

6

Vervolg: ook een index voor de emerging markets aandelenportefeuille op basis van de eigen duurzaamheidscriteria van Pensioenfonds Detailhandel.

Pensioenfonds Detailhandel volgt een passief beleggingsbeleid waarbij de index zo goed mogelijk wordt gevolgd. Indexbeleggen heeft als nadeel, dat je alle bedrijven die in de index voorkomen in portefeuille hebt, ook de minder duurzame bedrijven. Dat probleem wilden we verhelpen. Daarom hebben we op basis van de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN met FTSE Russell de FTSE Custom SDG Aligned Index ontwikkeld. In deze index worden de duurzame prestaties van de bedrijven meegenomen in de samenstelling van de index. Hiermee kunnen we bedrijven die slecht presteren op de duurzaamheidsdoelen van de VN 'onderwegen', en ondernemingen die goed presteren 'overwegen'. In 2020 is voor de emerging markets aandelenportefeuille de index vervangen door de FTSE Custom SDG Aligned Index, deze portefeuille vertegenwoordigt een waarde van 1,8 miljard euro. In totaal is er nu voor 11 miljard euro belegd conform onze duurzaamheidsindex.

7

Daling dekkingsgraad per 1 januari 2021 - Advies Commissie Parameters

De Commissie Parameters heeft in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in juni 2019 een advies uitgebracht over de methode van vaststellen van de rekenrente. Pensioenfondsen gebruiken deze rente voor de waardering van de verplichtingen. Voor verplichtingen op de lange termijn maken pensioenfondsen gebruik van de Ultimate Forward Rate (UFR). De Commissie Parameters heeft een nieuwe methodiek voor het bepalen van de UFR voorgesteld. De nieuwe methodiek wordt stapsgewijs in vier jaar ingevoerd, met ingang van 1 januari 2021. De nieuwe UFR zal een negatief effect hebben op onze dekkingsgraad. De dekkingsgraad per eind 2020 van 110,9 procent zou op basis van deze nieuwe methodiek op 100,2 procent zijn uitgekomen. Aangezien de methodiek stapsgewijs wordt ingevoerd is de impact nog beperkt gebleven tot een daling naar 108,3 procent per 1 januari 2021.

8

Wetsontwerp toekomst pensioenen

Op 16 december 2020 is de internetconsultatie van de overheid over het 'wetsvoorstel toekomst pensioenen' gepubliceerd. De internetconsultatie liep tot en met 12 februari 2021. Met de reacties uit de internetconsultatie wordt het wetsvoorstel verbeterd zodat de wet per 2023 kan ingaan. Daarna hebben sociale partners en pensioenuitvoerders tot uiterlijk 2027 de tijd om over te gaan naar het nieuwe pensioenstelsel.

9

Niet opgevraagde pensioenen

In 2019 is het pensioenfonds gestart met extra aandacht voor 'vergeten pensioenen'. Dit zijn pensioenen die ooit zijn opgebouwd, maar niet kunnen worden uitbetaald omdat de pensioengerechtigden zich niet melden en onvindbaar zijn, bijvoorbeeld door emigratie. In 2020 is het pensioenfonds hier mee verdergegaan, en heeft dit uiteindelijk geresulteerd in een uitkering aan bijna 4.000 deelnemers en partners.

10

CWO groep deelnemers Pensioenfonds Dranken

Pensioenfonds Heineken heeft een verzoek ingediend voor een collectieve waardeoverdracht van een beperkte groep pensioengerechtigde deelnemers die pensioenfonds Detailhandel met de CWO van Bpf Dranken zijn overgekomen. De groep krijgt reeds een gecombineerde uitkering via Pensioenfonds Heineken. Deze collectieve waardeoverdracht zal in 2021 plaatsvinden.

Impact van Covid-19 in 2020

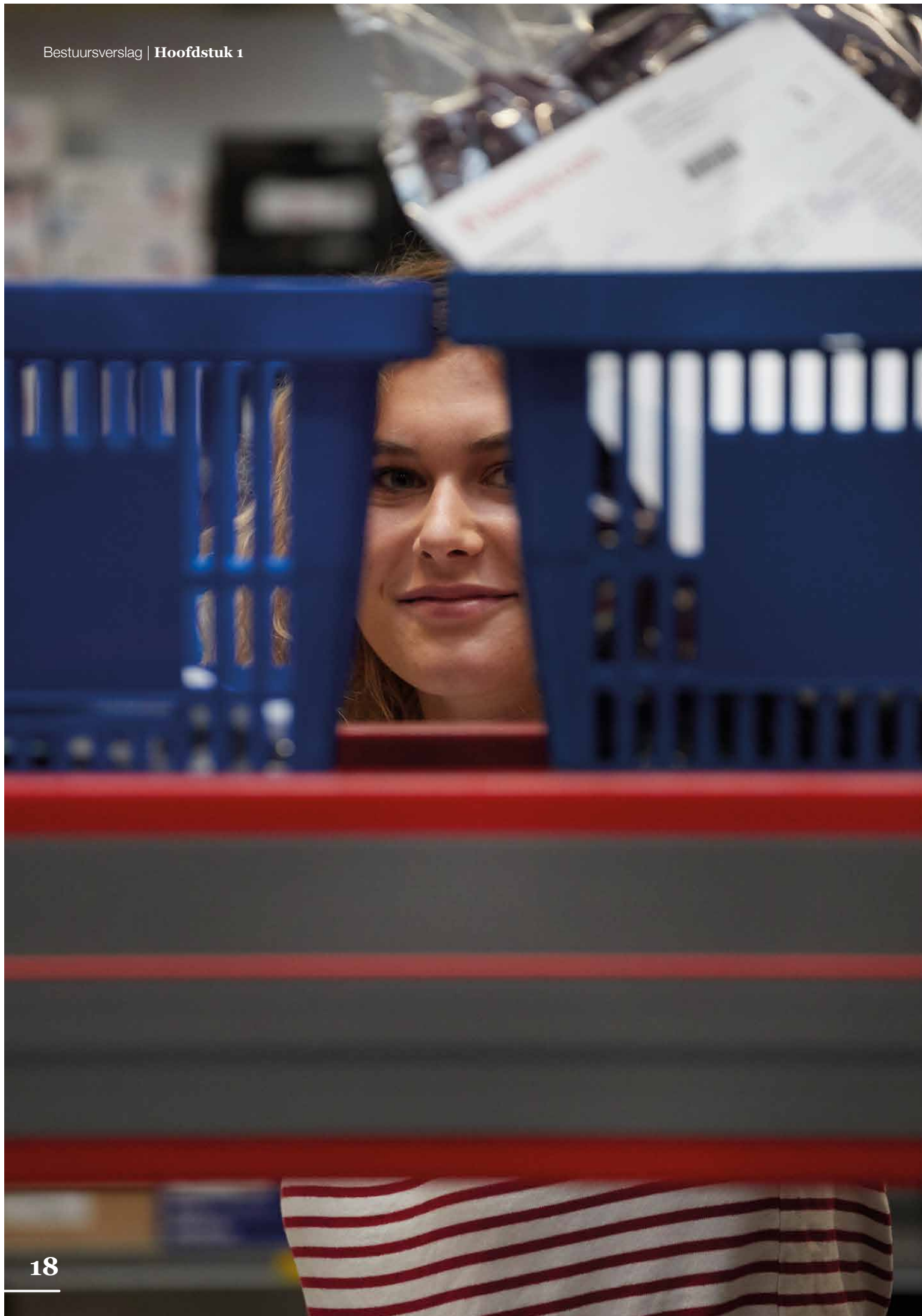
De wereldwijde uitbraak van Covid-19 als gevolg van het coronavirus heeft nationaal en internationaal grote maatschappelijke, economische en financiële gevolgen, dus ook voor ons.

In het eerste kwartaal van 2020 kelderden de aandelenbeurzen en daalde de rente. In de periode februari - maart 2020 is de dekkingsgraad binnen 20 dagen met meer dan 10 procentpunt gedaald. Daardoor is het financieel crisisplan van het pensioenfonds in werking getreden. Een van de acties was het instellen van een crisisteam vermogensbeheer, dat twee keer per week heeft overlegd over mogelijke maatregelen. Bevindingen werden voorgelegd aan het bestuur.

De dekkingsgraad was in twee maanden gedaald van 112,1 procent eind 2019 naar 99,6 procent eind maart 2020. Achteraf bleek dit het dieptepunt te zijn. Vanaf het dieptepunt in maart is de dekkingsgraad uiteindelijk opgekrabbeld, waar we het jaar eindigden met 110,9 procent.

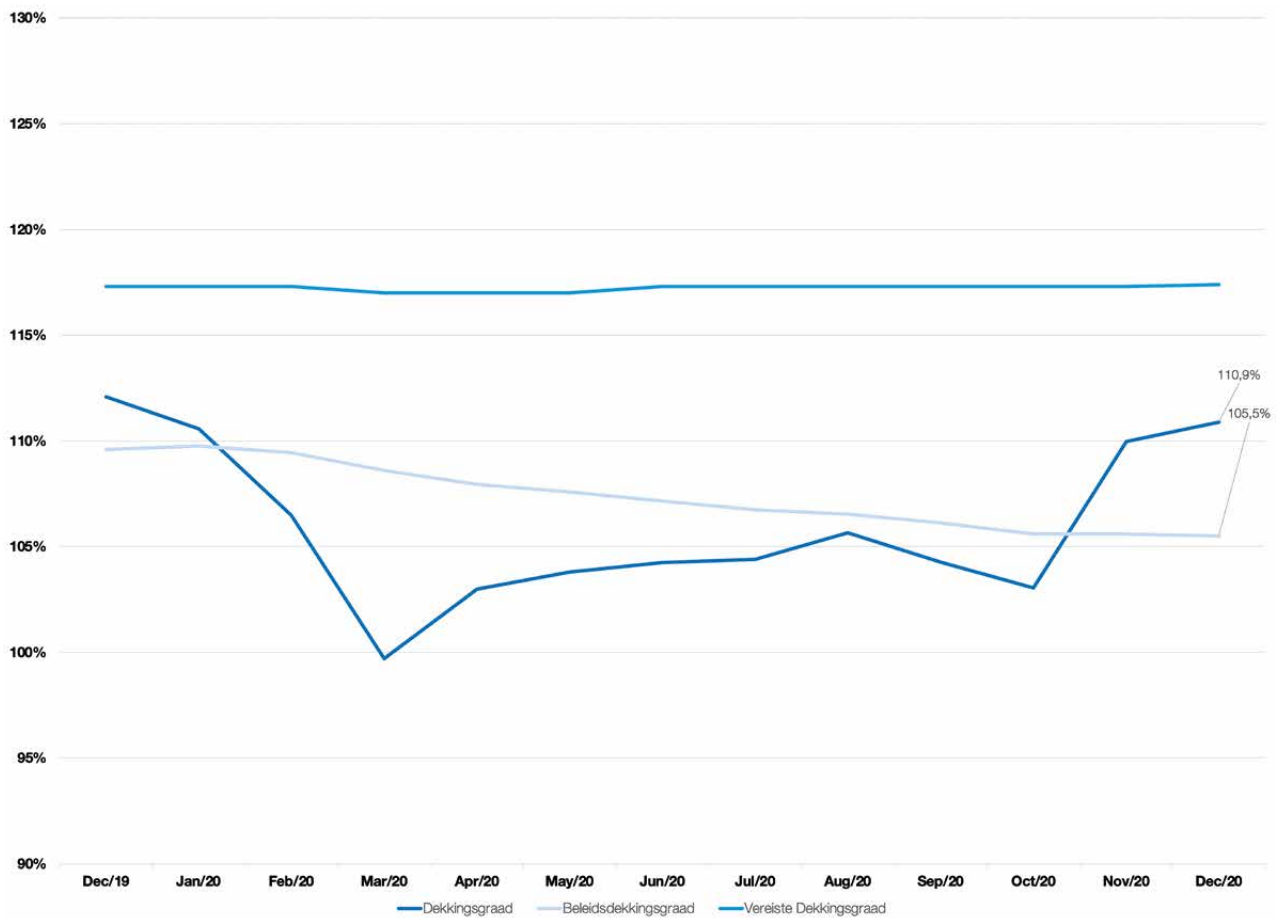
Naast het crisisteam vermogensbeheer was er een crisisteam pensioenuitvoering, een crisisteam incasso en een crisisteam projecten ingesteld. Deze teams zorgden voor continuïteit van de uitbestede activiteiten en projecten. Zodoende hebben we tijdens de crisis van de belangrijkste uitbestedingspartijen informatie ontvangen over hun crisisaanpak en hebben die beoordeeld. De continuïteit van de dienstverlening van deze partijen is naar de huidige omstandigheden voldoende gewaarborgd.

Ontwikkelingen dekkingsgraad

De dekkingsgraad laat zien of Pensioenfonds Detailhandel genoeg geld heeft om alle pensioenen nu en in de toekomst te betalen. De dekkingsgraad wordt berekend door alle bezittingen van het pensioenfonds te delen door de pensioenverplichtingen (de pensioenaanspraken en -rechten van alle actieve deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden). De dekkingsgraad wordt uitgedrukt in een percentage.

De minimaal vereiste dekkingsgraad geeft de minimaal benodigde buffer weer

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad wordt maandelijks bepaald. Als gevolg daarvan kan deze dekkingsgraad behoorlijk schommelen. Deze schommelingen komen onder andere door ontwikkelingen op de financiële markten en de rente. Bij een lagere rente moet het pensioenfonds meer geld in kas hebben om in de toekomst alle pensioenen te kunnen uitbetalen. Dit heeft een negatief effect op de dekkingsgraad. Stijgen de opbrengsten uit beleggingen? Dan neemt de hoeveelheid geld in kas toe en heeft dit een positief effect op de dekkingsgraad.

De dekkingsgraad is in 2020 gedaald van 112,1 procent ultimo 2019 naar 110,9 procent ultimo 2020. De daling van de dekkingsgraad met 1,2 procent is, ondanks de gedaalde rente en lage premiedekkingsgraad, beperkt gebleven, met name als gevolg van het hoge beleggingsrendement van 14,2 procent.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen 12 maanden en geeft de verhouding weer tussen de bezittingen en de verplichtingen van het pensioenfonds. Hoe hoger de dekkingsgraad, hoe beter de financiële situatie. In 2020 is de beleidsdekkingsgraad gedaald ten opzichte van ultimo 2019, van 109,6 naar 105,5 procent per 31 december 2020.

Reële dekkingsgraad

In de reële dekkingsgraad wordt rekening gehouden met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de beleidsdekkingsgraad en de dekkingsgraad

waarbij pensioenen volledig meestijgen met de prijzen, de zogeheten indexatiedekkingsgraad. Een reële dekkingsgraad van 100 procent betekent dat een pensioenfonds de pensioenverplichtingen kan betalen en ook de pensioenen kan verhogen met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad is in 2020 gedaald van 87,6 procent naar 86,1 procent. Pensioenfonds Detailhandel mag pas volledig indexeren bij een indexatiedekkingsgraad van 122,5 procent.

Dekkingsgraad, herstelplan en feitelijk herstel

De minimaal vereiste dekkingsgraad geeft de minimaal benodigde buffer weer. Als de beleidsdekkingsgraad hieronder komt, is er sprake van een dekkingstekort. Het fonds heeft dan te weinig vermogen om de pensioenen in de toekomst uit te kunnen betalen. Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende 5 jaar onder de minimaal vereiste dekkingsgraad blijft, moet het pensioenfonds de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten verminderen (korten). Na het korten moet de beleidsdekkingsgraad gelijk zijn aan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Pensioenfonds Detailhandel zou moeten korten bij een beleidsdekkingsgraad die lager is dan 104,4 procent. Dat is het minimaal vereiste vermogen. Hier zit het pensioenfonds boven.

Het vereist vermogen bedroeg 117,4 procent op 31 december 2020. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds bedroeg 105,5 procent. Zodoende bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van reservetekort (beleidsdekkingsgraad is lager dan het vereist vermogen).

Herstelplan

Het pensioenfonds had eind 2019 een reservetekort en hiervoor een herstelplan ingediend bij De Nederlandse Bank (DNB). Dit is gebeurd op 30 maart 2020. DNB heeft het herstelplan beoordeeld en op 4 juni 2020 goedgekeurd.

Het bestuur verwacht vanuit dit herstelplan dat de beleidsdekkingsgraad zich binnen de wettelijke

termijn van 10 jaar, na 3 jaar tot het vereist vermogen zal herstellen. Als het feitelijke herstel achter blijft lopen op het herstelplan, kan het bestuur aanvullende maatregelen treffen.

In onderstaande tabel is het verloop over 2020 van het verwachte herstel (volgens dit herstelplan) en het feitelijke herstel opgenomen.

	Jaar	Dekkings- graad Primo	M1 - Premie	M2 - Uitkering	M3 - Indexering	M4 - Rentetermijn- structuur	M5 - Over- rendement	M6 - Overig	Dekkings- graad Ultimo
Verwachting	2020	112,1%	-1,5%	0,2%	0,0%	0,0%	3,5%	0,0%	114,2%
Realisatie	2020	112,1%	-1,5%	0,2%	0,0%	-16,5%	16,1%	0,5%	110,9%

De daling van de rente (M4) heeft gezorgd voor een sterke daling van de dekkingsgraad, het hoge (over) rendement op de beleggingen (M5) heeft deze daling bijna goed kunnen maken.

Het pensioenfonds heeft op 29 maart 2021 het herstelplan voor 2021 ingediend en daarvoor op 19 mei 2021 goedkeuring van de DNB ontvangen.

Impact aanpassing UFR- methodiek

De nieuwe UFR-parameters, die gebruikt worden om de verplichtingen te waarderen, worden vanaf 1 januari 2021 in vier gelijke stappen ingevoerd. Het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraad zal dan ook geleidelijk zichtbaar

worden. De rentecurve zal door deze aanpassing dalen, waardoor ook de dekkingsgraad lager zal komen te liggen. Per eind 2020 zou de impact van de nieuwe UFR naar verwachting fors zijn. De dekkingsgraad zou met meer dan 10 procentpunt dalen naar 100,2 procent op basis van de nieuwe methodiek. Door de stapsgewijze invoering, is de daling beperkt tot een dekkingsgraad van 108,3 procent eind 2020.

2

Pensioen- regeling in het kort

Pensioengevend loon:

Het jaarsalaris waarover je pensioen opbouwt. In 2020 was dit maximaal € 57.232.

Franchise:

Het deel van je pensioengevend jaarsalaris waarover je geen pensioen opbouwt. Dit bedrag was in 2020 € 14.034.

Pensioengrondslag:

Het deel van je pensioengevend loon waarover je pensioen opbouwt, dus het pensioengevend loon na aftrek van de franchise.

Opbouwpercentage:

Het percentage aan pensioen dat je over je jaarsalaris opbouwt. Dit was in 2020 1,56.

Pensioenpremie:

Het bedrag dat je maandelijks van je brutosalaris betaalt voor jouw pensioen.

De belangrijkste kenmerken van onze pensioenregelingen op een rij. Zo bouwen deelnemers pensioen bij ons op:

De verplichte pensioenregeling

Is een werkgever aangesloten bij Pensioenfonds Detailhandel en is een werknemer tussen de twintig en 67 jaar? Dan neemt hij of zij automatisch deel aan onze pensioenregeling. Dat betekent dat er elke maand een percentage op het brutoloon wordt ingehouden om pensioen op te bouwen. De werkgever legt daar maandelijks een bedrag bovenop. Samen wordt gebouwd aan het inkomen voor later.

Premie

De premie voor de verplichte pensioenregeling is voor de periode 2019 tot en met 2020 vastgesteld op 22,5 procent van de pensioengrondslag. Op het salaris mag maximaal 5,7 procent worden ingehouden. Voor de sectoren Schoenmakerij, Dranken, Groothandel in Textielgoederen en Schoen-, leder- en lederwarenindustrie gelden andere afspraken ten aanzien van de inhouding op het salaris.

Aanvullende pensioenregeling

Verdiend een werknemer meer dan het maximum pensioengevend loon? Dan kan een werkgever een aanvullende pensioenregeling afsluiten bij Pensioenfonds Detailhandel. Dit houdt in dat er ook ouderdoms- en partnerpensioen wordt opgebouwd over het salaris boven het maximum pensioengevend loon (tot maximaal € 110.111). Het opbouwpercentage van de aanvullende pensioenregeling is gelijk aan dat van de verplichte pensioenregeling.

Premie

De premie voor de aanvullende pensioenregeling is voor de periode van 2019 tot en met 2020 vastgesteld op 25,7 procent van de pensioengrondslag. Nemen er meer dan honderd werknemers deel aan de aanvullende pensioenregeling én is de premie hoger dan 25,7 procent? Dan wordt er een afzonderlijke premie voor de werkgever vastgesteld.

Feiten en cijfers: de verschillende regelingen

Weet dat:

- De volgende opbouw bij Pensioenfonds Detailhandel geldt: 1,56 procent van de pensioengrondslag voor het ouderdomspensioen en 1,092 procent van de pensioengrondslag voor het partnerpensioen;
- Het wezenpensioen bedraagt 20 procent van het te behalen partnerpensioen. Dit pensioen wordt uitgekeerd aan kinderen tot 18 jaar of tot 27 jaar indien deze kinderen studeren;
- Als een deelnemer dan(gedeeltelijke) WIA- of WAO-uitkering ontvangt, en deze is ingegaan tijdens het dienstverband, hoeft er geen pensioenpremie te worden betaald en loopt de pensioenopbouw door. Dit wordt premievrijstelling genoemd;
- De pensioenregelingen van Pensioenfonds Detailhandel worden gefinancierd met een premie volgens de collectieve vaste bijdrageregeling. De premie is in principe voor een periode van vijf jaar bepaald tussen werknemers en werkgevers (sociale partners). Deze periode eindigde in 2020. Alleen in zeer ingrijpende en onvoorziene gevallen kan de premie tussentijds wijzigen.

Gewijzigde pensioenregeling met ingang van 2021

- Met ingang van 2021 is voor de premie een nieuwe periode van vijf jaar ingegaan. De premie voor de verplichte pensioenregeling is voor de periode 2021 tot en met 2025 vastgesteld op 24,75 procent van de pensioengrondslag. Op het salaris mag maximaal 6,075 procent worden ingehouden. Voor de sectoren Schoenmakerij, Dranken, Groothandel in Textielgoederen en Schoen-, leder- en lederwarenindustrie gelden andere afspraken ten aanzien van de inhouding op het salaris.
- De premie voor de aanvullende pensioenregeling is voor de periode van 2021 tot en met 2025 vastgesteld op 26,4 procent van de pensioengrondslag. Nemen er meer dan honderd werknemers deel aan de aanvullende pensioenregeling én is de premie hoger dan 26,4 procent? Dan wordt er een afzonderlijke premie voor de werkgever vastgesteld.
- Met ingang van 2021 geldt de volgende opbouw: 1,41 procent van de pensioengrondslag voor het ouderdomspensioen en 0,987 procent van de pensioengrondslag voor het partnerpensioen;

Op het salaris mag maximaal 5,7 procent pensioenpremie worden ingehouden

In eigen hand

Wanneer een deelnemer met pensioen gaat, kan hij of zij verschillende keuzes maken. Zo is het mogelijk om het partnerpensioen geheel of gedeeltelijk om te ruilen voor een hoger ouderdomspensioen. Ook andersom is mogelijk. Daarnaast kun je ervoor kiezen om eerder of later met pensioen te gaan, of met deeltijdpensioen. Deelnemers mogen eveneens variëren in de hoogte van de pensioenuitkering: bijvoorbeeld in de eerste jaren kiezen voor een hoger bedrag en de jaren daarna voor een lagere uitkering.

Aanvullende regelingen (VPL)

Voor de sectoren Optiekbedrijven, Schoenmakerij en Wonen heeft Pensioenfonds Detailhandel aanvullende pensioenregelingen. De VPL-regelingen van Optiekbedrijven en Wonen liepen tot en met 2020. De VPL-regeling van Schoenmakerij loopt tot en met 2022.

Optiekbedrijven

Vanaf 1 januari 2006 bouwden de deelnemers van BPF Optiek, die tot en met 2005 aan de pensioenregeling van BPF Optiek deelnamen, geen prepensioen meer op om eerder met pensioen te kunnen gaan. Om dit te compenseren is de 15 jaars-regeling in het leven geroepen. Deze regeling is een voorwaardelijke pensioenaanvullingsregeling waardoor het mogelijk blijft om voor het 65ste jaar te stoppen met werken in de optiekbranche.

Sinds 1 januari 2010 is het Bedrijfstakpensioenfonds Optiekbedrijven (hierna: BPF Optiek) onderdeel van Pensioenfonds Detailhandel. Deelnemers die op 31 december 2009 deelnemer waren bij BPF Optiek kunnen gebruikmaken van de 15-jaarsregeling. Dit houdt in dat je voor je 65ste kunt stoppen met werken in de optiekbranche. De voorwaarden zijn in de verplichte pensioenregeling te vinden.

In 2020 was er geen premie voor de 15-jaarsregeling.

Schoenmakerij

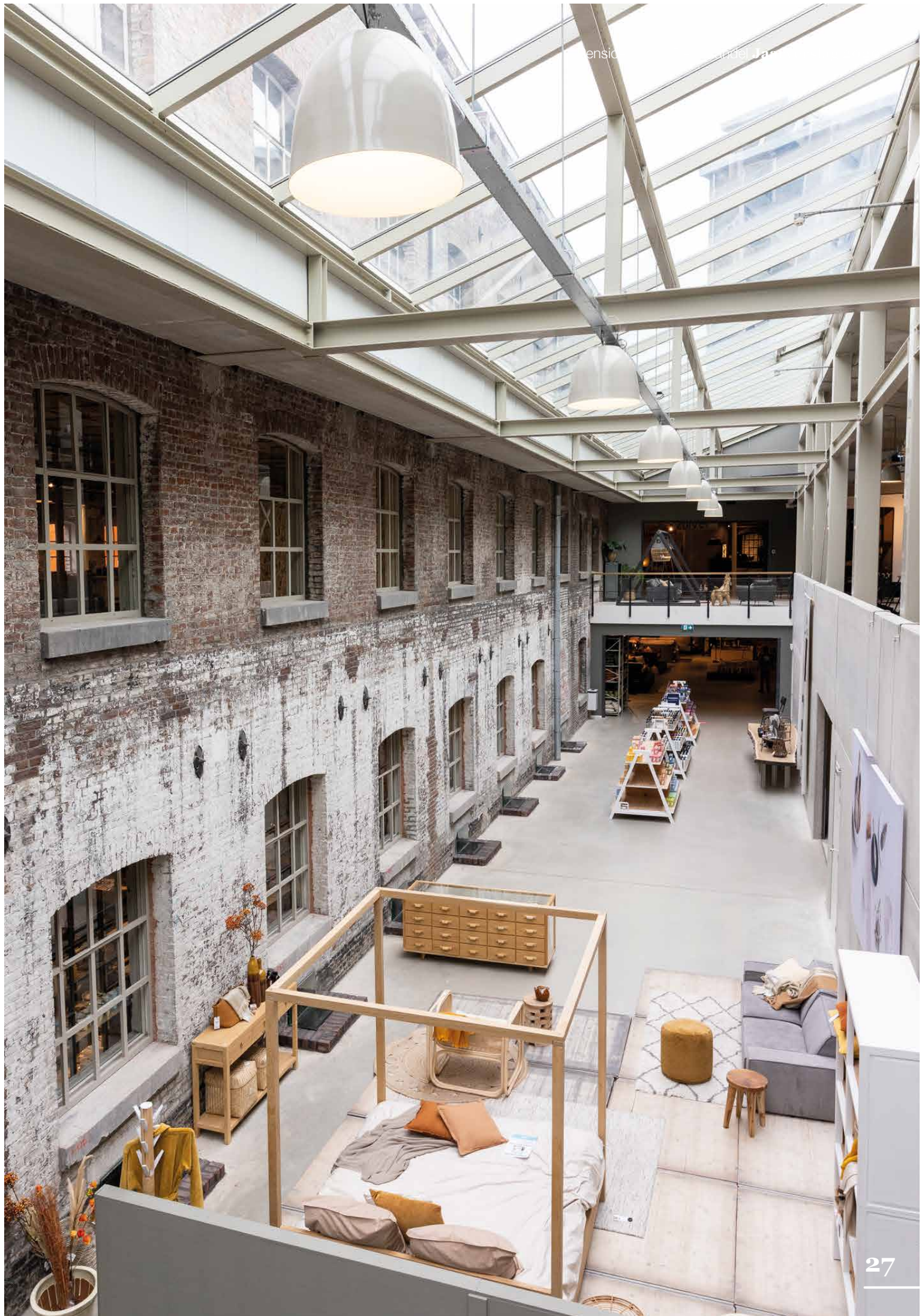
Op 1 januari 2017 heeft het Bedrijfstakpensioenfonds Schoenmakerij zich aangesloten bij Pensioenfonds Detailhandel. De voorwaardelijke pensioenaanvullingsregeling van BPF Schoenmakerij zetten wij voort. De voorwaarden zijn in de verplichte pensioenregeling opgenomen.

De premie voor de VPL-regeling is één procent tot 1 juli 2020 en 1,6 procent van de pensioengrondslag van de verplichte pensioenregeling vanaf 1 juli 2020.

Wonen

Op 1 januari 2018 is de actieve opbouw van de deelnemers van het Pensioenfonds Wonen overgegaan naar Pensioenfonds Detailhandel. De voorwaardelijke pensioenaanvullingsregeling van Pensioenfonds Wonen zetten we voort. De voorwaarden zijn in de verplichte pensioenregeling opgenomen.

De premie voor de VPL-regeling van de sector Wonen is één procent van de pensioengrondslag van de verplichte pensioenregeling.

3

Communicatie

No one is you and that is your power
We are the new generation
Blending boldness and brightness
g and everything is our design playg
rive is to challenge boundaries of tas
ey presents a family of abundant inter
You hate it or you love it

#stayboldr

Voor de jaarlijkse pensioenoverzichten hanteren wij de door de Pensioenfederatie voorgeschreven UPO-modellen

In lijn met de geldende wet- en regelgeving willen wij (gewezen) werknemers, pensioengerechtigden en werkgevers op een heldere en begrijpelijke wijze informeren over het beleid en de uitvoering.

Communicatiebeleid

Het bestuur heeft een communicatiebeleid vastgesteld. Hierin zijn onder meer de missie, visie en kernwaarden van Pensioenfonds Detailhandel opgenomen. Bovendien is er per doelgroep een communicatiestrategie vastgesteld om pensioeninformatie zo persoonlijk en toegankelijk mogelijk te maken. Het communicatiebeleid wordt periodiek geëvalueerd en indien nodig herzien. Daarnaast wordt ieder jaar een communicatiejaarplan opgesteld. Dit plan is gebaseerd op het communicatiebeleid.

Communicatiejaarplan

Ieder jaar wordt een communicatiejaarplan opgesteld, met daarin doelstellingen en actiepunten, inclusief de middelen voor de groepen van werknemers. De deelnemers zijn onderverdeeld in actieven, gewezen deelnemers en gepensioneerden.

Persbeleid

Goede en juiste berichtgeving in de pers is belangrijk voor het vertrouwen van de (gewezen) werknemers, aangesloten werkgevers en gepensioneerden bij Pensioenfonds Detailhandel. Om de aandacht voor het Pensioenfonds Detailhandel in de pers en de verwachtingen op basis van berichten in de media over het pensioenfonds goed te managen, is er een pers- en publiciteitsbeleid ontwikkeld. Bij alle media- en perscommunicatie staat het belang

voor de (gewezen) werknemers, werkgevers en gepensioneerden centraal. Het persbeleid wordt uitgevoerd door de persvoorlichter. Zij is het eerste aanspreekpunt voor de media. In beginsel doet de voorzitter van het pensioenfonds de woordvoering.

UPO en Berichtenbox

Voor de jaarlijkse pensioenoverzichten hanteren wij de door de Pensioenfederatie voorgeschreven UPO-modellen. Het UPO wordt waar mogelijk digitaal verstrekt. Werknemers die hier bezwaar tegen hebben, kunnen dit aangeven en ontvangen het UPO schriftelijk. Actieve deelnemers die bij de Berichtenbox zijn aangesloten en hun e-mailadres hebben opgegeven, krijgen een notificatie dat het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) beschikbaar is in 'Mijn Omgeving' achter de inlog op de website van Pensioenfonds Detailhandel.

Digitaal

Het pensioenfonds wil zoveel mogelijk digitaal communiceren. Die werkwijze is milieuvriendelijker en kostenefficiënter. Zo kan iedere deelnemer alle post van het pensioenfonds digitaal ontvangen. Ruimere regels van toezichthouder AFM maken dit mogelijk. Deelnemers kunnen zelf intekenen voor digitale communicatie of aangeven alleen schriftelijk post te willen ontvangen. Voor starters in de detailhandel gebruiken we pensioen1-2-3.

Jij&Wij Magazine

Driemaal per jaar ontvangen werknemers Jij&Wij magazine. Doel: deelnemers op een toegankelijke manier bij pensioen te betrekken en informatie te delen. Het magazine koppelt verhalen uit het echte (werkzame) leven aan pensioenonderwerpen.

Het magazine heeft een oplage van ca. 300.000 exemplaren. Jaarlijks wordt door middel van een telefonische enquête aan werknemers (die bellen naar de pensioendesck) gevraagd of zij het blad kennen en waarderen. Jij&Wij magazine heeft ook een online doorvertaling en de redactie is actief op social media.

Welkomst Jij&Wij Magazine

Nieuwe werknemers aan het Pensioenfonds Detailhandel ontvangen in 2020 bij hun welkomstbrief de Welkomst Jij&Wij. Hierin vinden de werknemers informatie over hun pensioen en een bloemlezing uit de eerdere edities.

Pensioenkrant

Elk jaar ontvangen de gepensioneerden van Pensioenfonds Detailhandel de Pensioenkrant. De krant wordt samengesteld in samenwerking met een redactieraad van gepensioneerden. In de krant ligt de focus op de ontwikkelingen bij Pensioenfonds Detailhandel en het pensioen van gepensioneerden. Normaal gesproken komt de Pensioenkrant in september uit; vorig jaar is de verschijningsdatum van

de Pensioenkrant vervroegd naar april, dit in verband met Covid-19.

De Werkgever

Werkgevers met werknemers in dienst ontvangen drie keer per jaar een nieuwsbrief: De Werkgever. Naast de website is dit de primaire bron om werkgevers relevante informatie te verstrekken en hen op een sympathieke manier bij het fonds te betrekken.

Website

De website is voor veel mensen het eerste contact met Pensioenfonds Detailhandel. Daarnaast is het een belangrijke bron van informatie en nieuws. De achterkant van de site, dat wil zeggen het administratieve gedeelte met de inlog voor werkgevers en werknemers, werd in 2020 beheerd en gehost door de pensioenuitvoerder TKP. In 2020 is begonnen met de bouw van de nieuwe website die per 1 januari 2021 met de transitie naar Capgemini live is gegaan. De opzet van de website is zo praktisch mogelijk en maakt helder hoe de organisatie reilt en zeilt.

In het licht van de transitie zijn ongeveer 300 brieven herschreven

Social media

Op social mediagebied worden kanalen als Facebook, Instagram en LinkedIn ingezet.

Transitiecommunicatie

In het laatste kwartaal van 2020 is een plan voor de communicatie rond de transitie (van TKP naar Capgemini) geschreven. Hierin werd vastgelegd hoe we werkgevers en administratiekantoren gaan informeren over de aankomende transitie en welke taak door wie uitgevoerd zou moeten worden. Kernboodschap van de transitie vanuit communicatie: "Pensioenfonds Detailhandel stapt over naar een nieuwe uitvoerder. Zo verhuist u soepel met ons mee. "

Ook werd in dit transitie-communicatieplan een planning gemaakt, de inhoud van de transitie brieven opgesteld alsmede die van flyers, e-mails en werd de informatie op de website voor werkgevers en werknemers bepaald. Belangrijk daarbij was vooral om de werkgevers en administratiekantoren helder te informeren en instrueren over het nieuwe werkgeversportaal, zodat zij tijdig zouden weten hoe ze de praktische overstap konden maken.

Verplichte communicatie

In het licht van de transitie zijn de ongeveer 300 brieven herschreven voor alle doelgroepen. Deze worden in 2021 in de nieuwe administratie opgenomen. Deze brieven zijn ook in het Engels vertaald.

Get Real

Universiteit Maastricht heeft in opdracht van ons onderzocht in welke mate de werknemer duurzaam wil beleggen. De belangrijkste uitkomst van de enquête is dat deelnemers van Pensioenfonds Detailhandel vinden dat er nog duurzamer mag worden belegd, ook als dit ten koste gaat van het beleggingsresultaat. Zie voor meer informatie het onderdeel: 'MVB-thema's en Sustainable Development Goals (SDG's)' verderop in dit jaarverslag.

Universiteit Maastricht doet vervolgonderzoek onder werknemers van Pensioenfonds Detailhandel. Doel van het onderzoek is om in kaart te brengen wat de risicobereidheid is van werknemers. Met andere woorden; stel dat Pensioenfonds Detailhandel duurzamer gaat beleggen, maar minder rendement heeft, hoeveel minder mag dit dan zijn?

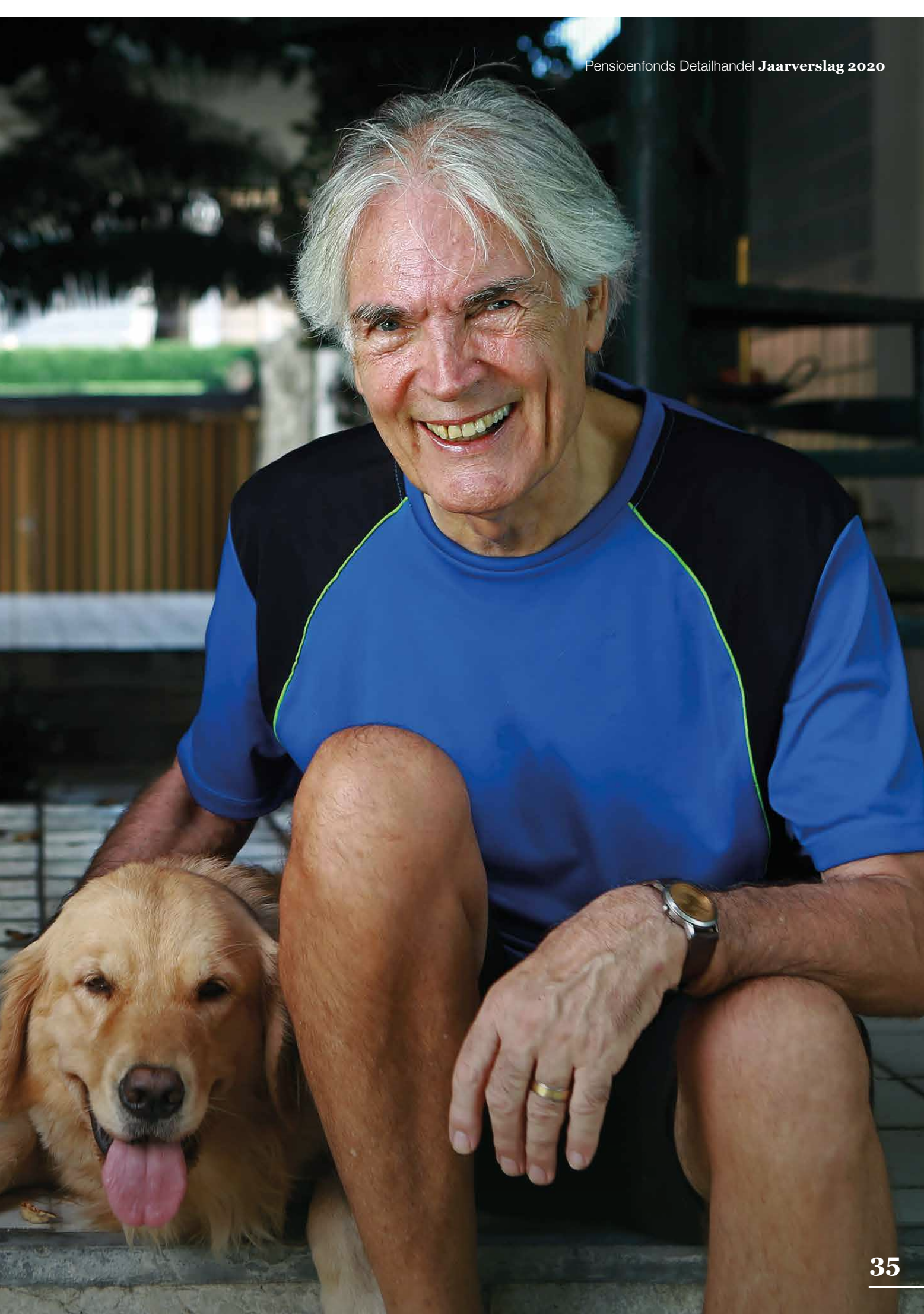
Communicatie 2021

In 2021 wordt de website in nieuwe vormgeving en het persoonlijke portaal doorontwikkeld. Daarnaast worden er in het eerste kwartaal voor de administratiekantoren en werkgevers van Pensioenfonds Detailhandel vier webinars georganiseerd om hen binnen de nieuwe online omgeving op weg te helpen.

4

Financieel Beleid

Voor de verwezenlijking van de doelen van Pensioenfonds Detailhandel beschikken we over de volgende middelen: premie, toeslagen, beleggingen en de pensioenregeling.

Premiebeleid

Kostendeekkende premie en premiedekkingsgraad

De wet- en regelgeving vereist een kostendeekkende premie waarvoor de wijze van berekening is vastgelegd in de pensioenwet.

In 2020 was de feitelijke premie 22,5 procent (€ 781.281) van de pensioengrondslag. Het pensioenfonds hanteert de gedempte

premiemethode om te bepalen of de feitelijke premie kostendeekkend is. De premie moet volgens de gedempte premiemethode minimaal € 603.717 zijn. De feitelijke premie is daarmee kostendeekkend.

De samenstelling van de zuivere en gedempte premies is als volgt:

PREMIE (bedragen x € 1.000)	Zuiver	Gedempt	Feitelijk
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw en risicopremies	1.021.327	340.539	648.972
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	176.689	58.913	112.272
Opslag voor uitvoeringskosten en vrijval	20.037	20.037	20.037
Bijdrage voorwaardelijke onderdelen (indexatie)	-	184.228	-
Totale premie	1.218.053	603.717	781.281

De premiedekkingsgraad is de verhouding tussen de feitelijke ontvangen premie gedurende het jaar en de waarde van de pensioenopbouw in datzelfde jaar. De premiedekkingsgraad komt zodoende overeen met de dekkingsgraad, met dat verschil dat de dekkingsgraad betrekking heeft op alle verplichtingen van een fonds, en de premiedekkingsgraad op de premie en opbouw in een jaar. Een

premiedekkingsgraad van 100 procent betekent dat de premie voor de opbouw exact gelijk is aan de toevoeging van de technische voorziening.

De premiedekkingsgraad bedroeg over 2020 74,6 procent, op basis van de door DNB gepubliceerde Rente Termijn Structuur ultimo 2019.

Toeslag

Algemeen

Op de pensioenrechten en -aanspraken wordt jaarlijks toeslag verleend van maximaal de prijsindex. Het bestuur beslist echter op jaarbasis in hoeverre deze wordt aangepast. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. Het bestuur hanteert de volgende dekkingstaffel, die als leidraad bij dit besluit fungeert:

- Bij een beleidsdekkinggraad die lager is dan 110 procent: geen toeslagverlening;
- Bij een beleidsdekkinggraad die hoger is dan de indexatie-dekkinggraad: volledige toeslagverlening;
- Bij tussenliggende dekkinggraden: pro rata.

Het toeslagbeleid kent geen mogelijkheid van inhaaltoeslagverlening.

Toeslag 2020

De beleidsdekkinggraad van het pensioenfonds bedroeg 105,5 procent en was daarmee lager dan de ondergrens van 110 procent.

De indexatiedekkinggraad bedroeg per 31 december 2020 122,5 procent. De toeslagverlening vindt plaats op basis van het CBS Consumentenprijsindexcijfer (CPI) - periode juli 2019 - juli 2020-, en bedraagt 1,6 procent.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft op basis hiervan besloten om de pensioenen met ingang van 1 januari 2021 niet te verhogen.

Jaar	2021	2020	2019	2018	2017
Inflatie	1,6%	1,5%	1,5%	1,7%	1,4%
Toeslag	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%

De indexatiedekkingsgraad bedroeg per 31 december 2020 122,5 procent. De toeslagverlening vindt plaats op basis van het CBS Consumentenprijsindexcijfer (CPI) - periode juli 2019 - juli 2020-, en bedraagt 1,6 procent.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft op basis hiervan besloten om de pensioenen met ingang van 1 januari 2021 niet te verhogen.

PENSIOENVERMOGEN EN VOORZIENINGEN (bedragen x € 1.000)	Pensioenvermogen	Technische voorziening	Resultaat
Stand per 31 december 2019	27.957.708	24.948.013	
Beleggingsresultaten	3.938.484	-82.894	4.021.378
Premiebijdragen	789.911	1.012.265	-222.354
Uitkeringen	-390.299	-391.408	1.109
Indexering en overige toeslagen	0	0	0
Wijziging marktrente	0	4.303.915	-4.303.915
Wijziging actuariële grondslagen	0	-710.493	710.493
Waardeoverdrachten	-61.773	-48.201	-13.572
Pensioenuitvoeringskosten	-41.484	12.464	-53.948
Overige	6.810	-5.560	12.370
Stand per 31 december 2020	32.199.357	29.038.101	151.561

Het saldo van baten en lasten over de afgelopen jaren is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2020	2019	2018	2017	2016
Premieresultaat	-276.302	-69.815	-60.824	-96.279	-94.366
Resultaat beleggingen en verplichtingen (rente)	-282.537	1.793.231	-902.982	897.862	402.045
Overig resultaat	710.400	49.170	172.823	17.457	-44.117
	151.561	1.772.586	-790.983	819.040	263.562

De dekkingsgraad wordt bepaald door het pensioenvermogen te delen door de technische

voorzieningen. De dekkingsgraad heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2020	2019	2018	2017	2016
Dekkingsgraad ultimo	110,9%	112,1%	106,3%	111,1%	106,7%
Gemiddelde interest van de verplichtingen	0,3%	0,9%	1,5%	1,6%	1,5%

Het pensioenfonds bevond zich ultimo 2020 niet in een situatie van een dekkingstekort aangezien de beleidsdekkingsgraad (105,5 procent) hoger was dan de minimaal vereiste dekkinggraad van 104,4

procent. Het pensioenfonds verkeerde wel in een situatie van een reservetekort (vereiste dekkinggraad 117,4 procent).

ACTUARIËLE ANALYSE

(bedragen x € 1.000)

31/12/2020
€

31/12/2019
€

Premieresultaat

Premiebijdragen		789.911	769.597
Pensioenopbouw	excl vpl	-1.012.265	-796.928
Mutatie technische voorziening voor excassokosten	excl vpl	-12.464	-8.364
Pensioenuitvoeringskosten		-41.484	-34.120
		-276.302	-69.815

Interestresultaat

Beleggingsresultaten		3.938.484	5.798.528
Rentetoevoeging technische voorziening		82.894	49.187
Wijziging marktrente	is al excl vpl	-4.303.915	-4.054.484
		-282.537	1.793.231

Overig resultaat

Resultaat op waardeoverdrachten (saldo overdacht van rechten)		-13.572	67.818
Resultaat op kanssystemen (overige wijzigingen)	incl mutatie TV VPL totaal	-24.822	-840
Resultaat op uitkeringen		1.109	-2.100
Indexering en overige toeslagen		0	0
Wijziging overige actuariële uitgangspunten		750.194	-15.221
Overige baten		797	1.671
Wijziging herverzekeringsdeel technische voorzieningen		0	0
Overige lasten		-3.306	-2.158
		710.400	49.170

Totaal saldo van baten en lasten

151.561

1.772.586

Beleggingen

Bijna alles in het teken van Covid-19

Het is een understatement dat 2020 niet het jaar is geworden wat we er van tevoren van hadden verwacht. Nog nooit was de kloof tussen de verwachtingen en de uitkomst zo groot. Zo hoopte het IMF aan het einde van 2019 dat de wereldeconomie in 2020 met 3,4 procent in reële termen zou groeien, terwijl er inmiddels met een krimp van 4,4 procent gerekend wordt, de grootste terugval in economische activiteit in de moderne geschiedschrijving.

De oorzaak is bekend: Covid-19. Begin van het jaar stak het de kop op en sindsdien is het helaas onder ons. Met een ongekende schade als gevolg. Want naast het directe menselijke leed (volgens officiële cijfers stierven in 2020 wereldwijd meer dan 1,8 miljoen mensen aan het virus) dreunt de mokerslag voor de economie nog na. Dit door de zware economische teruggang, de sterke stijging van de werkloosheid en de ongekende (staats)schuldenberg. Uiteraard speelden er ook andere thema's, denk aan de Amerikaanse presidentsverkiezingen, de aanhoudende strijd tussen de economische grootmachten Amerika en China en de Brexit.

Adequaat ingrijpen overheden en centrale banken

Overigens was de schade vele malen groter geweest zonder de adequate beleidsreactie die we dit jaar gezien hebben. Werd er bij de crisis van 2007-2009 te lang gewacht om de economie te ondersteunen, deze keer was er sprake van een agressief en gecoördineerd ingrijpen door overheden (middels overbruggingsmaatregelen en directe budgettaire bijstand) en centrale banken (middels hernieuwde opkoopprogramma's van staatsobligaties en maatregelen om de liquiditeit in financiële markten te waarborgen).

Een dergelijk ingrijpen lag overigens voor de hand. Waar een normale recessie doorgaans het gevolg is

van een opgebouwde misallocatie in de economie, was deze recessie het directe gevolg van de lockdowns die door overheden werden opgelegd. Een deel van de economie werd als het ware in kunstmatige coma gebracht, om zo de verspreiding van het virus een halt toe te roepen. Dat het beleid gericht was op het beperken van de schade tijdens deze tijdelijke coma op het overbruggen van de economische terugval was daardoor logisch.

Financiële markten

Ook in de financiële markten speelde het ingrijpen van beleidsmakers een belangrijke rol. De correctie op de wereldwijde aandelenmarkten in de periode februari-maart was ongekend scherp. Het herstel dat er in de maanden daarna op volgde was het snelste dat we ooit hebben gezien. Dat de aandelenmarkt zo rap herstelde, terwijl de economie juist zware klappen incasseerde, werd door sommigen gezien als een overreactie van de aandelenmarkt. Daar valt overigens wel het een en ander op af te dingen. Zo is voor de waardering van een aandeel niet de huidige winstdaling van belang, maar alle toekomstige gecumuleerde winstverwachtingen. De verwachting is dat de economie relatief snel zal kunnen herstarten als het virus onder controle is, waarmee ook de blijvende schade veel kleiner is dan wat je bij een 'normale' recessie ziet. Tegelijkertijd werd het herstel in de aandelenmarkt voornamelijk gedragen door de technologiesector en het deel dat wist te profiteren van de opgelegde overstap naar thuiswerken en e-commerce. Het gunstige verloop van de brede aandelenindices verhult dan ook aanzienlijke verschillen tussen verschillende sectoren en regio's. Daarnaast is er van de verdere daling van de (kapitaalmarkt)rente een stimulerend effect op de aandelenmarkt uitgegaan, terwijl het nieuws van de komst van succesvolle vaccins aan het einde van het jaar de markt verder ondersteunde.

De MSCI All Countries index in lokale valuta leverde een rendement op van 15 procent, geholpen door de 21 procent die Amerikaanse aandelen wisten neer te zetten. Aan het begin van 2020 stond de Duitse kapitaalmarktrente nog op -0,19 procent (-19 basispunten), aan het einde van het jaar was dat verder gedaald tot -0,57 procent (-57 basispunten).

Vooruitblik 2021

Wat doet Covid-19? Hoeveel vaccins zijn er beschikbaar en met welke snelheid wordt er gevaccineerd? Dat zijn de grote vragen voor 2021. Want deze bepalen of economieën kunnen heropenen.

Als we het verloop van de wereldwijde infecties bekijken is duidelijk dat men er, ondanks alle maatregelen, nog niet in geslaagd is om het virus onder controle te krijgen, zoals recente brandhaarden in Brazilië en India laten zien. Anderzijds zijn er ook gunstige signalen zoals het op steeds grotere schaal beschikbaar komen van vaccins en de stijgende vaccinatiegraden met bijbehorende gunstige effecten op het herstarten van economische activiteit. Kijk naar Israël en het Verenigd Koninkrijk.

Per saldo is de verwachting, bijvoorbeeld in de in april 2021 gepubliceerde World Economic Outlook van het IMF, dat deze gunstige effecten op een gegeven moment de overhand krijgen en leiden tot een zeer sterke groeispurt vanaf de tweede helft van 2021. Dit economisch herstel wordt ook versterkt door grote pakketten aan overheidsbestedingen die door verschillende regeringen zijn aangekondigd. Het meest in het oog springen de stimuleringsmaatregelen van president Biden in de Verenigde Staten. Een punt van aandacht is wel dat dit, op de middellange termijn, tot meer opwaartse druk op inflatie kan leiden.

De Verenigde Staten lijken onder Biden ook constructiever ten opzichte van China. Hierdoor ziet het er naar uit dat het gevaar op een escalerend handelsconflict is afgenomen. Al met al is de verwachting daarom dat 2021 het jaar wordt van economisch herstel. Dat kan bijdragen tot een aanhoudend positieve stemming op internationale aandelenmarkten, waarbij de opgelopen waardering

van aandelen (Tesla 200 keer de winst) overigens wel een punt van zorg is.

Beleggingscyclus

Onze beleggingscyclus is gebaseerd op drie pijlers:

- Beleid: strategische afweging tussen rendement en risico, richtinggevend voor de keuze van de vermogenscategorieën, de omvang van die categorieën en het beperken van financiële risico's;
- Uitvoering: beheer van het vermogen binnen iedere vermogenscategorie;
- Controle.

De stappen om te komen tot strategisch beleggingsbeleid zijn als volgt:

1. Risicoanalyse (ALM):

- Bepalen risicobudget (is onderdeel van het Strategisch Beleggingsplan);
- Bepalen van verwachte meerrendement van de beleggingsportefeuille (gemeten ten opzichte van de marktwaarde pensioenverplichtingen);
- Bepalen volatiliteit van de dekkingsgraad (tracking error).

2. Strategische Asset Allocatie (SAA)

rekening houdend met o.a. risicobudget, beleggingsbeginselen, wet- en regelgeving (Financieel Toetsingskader etc.);

3. Invulling portefeuille.

Portefeuilleconstructie

Het pensioenfonds heeft ervoor gekozen om de totale beleggingsportefeuille te splitsen in een aantal onderdelen:

- Liquide portefeuille (beursgenoteerde beleggingen zoals aandelen, vastrentende waarden en liquide middelen);
- Illiquide portefeuille (niet-beursgenoteerde beleggingen. Direct lending, private equity, infrastructuur, vastgoed, onderhandse leningen);
- Overlay portefeuille (afdekking van rente- en valutarisico).

Uitgangspunt bij deze verdeling is, dat het sturen op een normgewicht voor de illiquide categorieën praktisch niet mogelijk is, gegeven de beperkte liquiditeit van deze beleggingen. Voor de illiquide categorieën worden daarom de feitelijke gewichten gehanteerd en geen normgewichten gebruikt. De overlay portefeuille betreft derivaten en onderpandbeleggingen die nodig zijn voor de valuta- en renteafdekking.

Rendementen

In 2020 heeft het pensioenfonds voor aftrek van kosten een totaal bruto rendement behaald van 14,2 procent. Dit is inclusief de behaalde

rendementen op de afdekking van valuta- en renterisico. Het rendement exclusief afdekking van valuta- en renterisico betreft 4,4 procent. Om tot het nettorendement na kosten te komen, dienen de kosten meegenomen te worden. De gemaakte transactiekosten en indirecte kosten, van samen 0,07 procent, zijn reeds meegenomen in het bruto rendement van 14,2 procent. De directe kosten vermogensbeheer van 0,08 procent zijn dat nog niet, dus zal het nettorendement uitkomen op 14,1 procent.

	2020		2019	
	Portefeuille	Benchmark	Portefeuille	Benchmark
Aandelen	6,8%	6,3%	30,7%	30,8%
Developed Markets SDG	5,3%	5,3%	18,5%	18,5%
Emerging Markets SDG *	13,4%	13,5%	-	-
Emerging Markets **	-5,4%	-5,0%	20,4%	20,6%
CHINA **	10,7%	10,2%	25,7%	25,7%
Vastrentende waarden	3,0%	2,9%	10,2%	10,2%
Euro Government Bonds	3,9%	4,0%	4,4%	4,4%
Euro Government Long Bonds	11,3%	11,6%	13,2%	13,0%
Euro Non Sovereign	2,9%	2,8%	5,0%	4,9%
Global High Yield	-0,7%	-0,6%	15,3%	15,7%
Emerging Markets Debt hard currency	-2,8%	-3,0%	17,8%	18,2%
Emerging Markets Debt local currency	-5,8%	-5,8%	15,1%	15,6%
Illiquide beleggingen	-1,7%	-1,6%	15,5%	13,3%
Bruto rendement exclusief valuta en renteafdekking	4,4%	4,0%	17,3%	17,4%
Bruto rendement inclusief valuta en renteafdekking	14,2%	13,8%	26,8%	26,6%

*rendementscijfer over de periode augustus – december 2020

**rendementscijfers over de periode januari – juli 2020

De regionale onderverdeling bij aandelen is in 2019 vervangen door een wereldwijd ontwikkeld aandelen mandaat op basis van vier Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties die we centraal hebben gesteld in ons maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. In

vervolg hierop zijn in 2020 de twee emerging markets aandelenportefeuilles vervangen door één SDG emerging markets aandelen mandaat. Voor beide portefeuilles wordt gebruik gemaakt van een Custom FTSE aandelenindex.

In de afgelopen drie tot vijf jaar zijn de volgende resultaten behaald, zowel over de gehele periode als geannualiseerd.

Totaal rendement over periode	3 jaar		5 jaar	
	Portefeuille	Benchmark	Portefeuille	Benchmark
	6,8%	6,3%	30,7%	30,8%
Bruto rendement exclusief valuta en renteaftrekking	22,1%	21,7%	38,6%	37,7%
Bruto rendement inclusief valuta en renteaftrekking	45,7%	44,7%	70,9%	69,4%

Geannualiseerd	3 jaar		5 jaar	
	Portefeuille	Benchmark	Portefeuille	Benchmark
	6,8%	6,3%	30,7%	30,8%
Bruto rendement exclusief valuta en renteaftrekking	6,9%	6,8%	6,8%	6,6%
Bruto rendement inclusief valuta en renteaftrekking	13,4%	13,1%	11,3%	11,1%

Portefeuillewaarde

De waarde van de beleggingsportefeuille en de verdeling van het vermogen over de verschillende

beleggingscategorieën aan het einde van het jaar is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2020		2019	
	€	%	€	%
Aandelen	10.814.088	33,8%	8.644.488	31,1%
Vastrentende waarden	16.911.727	52,9%	16.532.900	59,5%
Vastgoedbeleggingen	1.498.891	4,7%	1.231.750	4,4%
Overige beleggingen	109.161	0,3%	92.043	0,3%
Derivaten	2.638.531	8,3%	1.273.849	4,6%
Totale marktwaarde	31.972.398	100%	27.775.030	100%

De vastgoedportefeuille van het pensioenfonds bestaat deels uit beursgenoteerd vastgoed en deels uit private vastgoedfondsen. De beursgenoteerde portefeuille is een internationaal gespreide portefeuille, waarbij een passieve strategie gevolgd wordt. De private vastgoedportefeuille bestaat uit participaties in Nederlandse vastgoedfondsen die beleggen in Nederlandse kantoren, winkels en woningen.

Z-score en performance toets

Werkgevers in de detailhandel bouwen samen met hun werknemers verplicht pensioen op bij Pensioenfonds Detailhandel. Een mogelijkheid om vrijstelling van die verplichting te krijgen (Vrijstellingsregeling Wet Bedrijfspensioenfondsen) is een slechte Z-score van het pensioenfonds. De Z-score drukt de beleggingsprestatie van een pensioenfonds uit.

De Z-score is een berekening waarbij het behaalde rendement van de portefeuille wordt vergeleken met het rendement van de vooraf vastgestelde normportefeuille. Die berekening wordt gedaan voordat de kosten en risico gecorrigeerde maatstaf zijn verdisconteerd. Voor illiquide beleggingen zoals direct onroerend goed en hypotheeklen waarvoor geen representatieve benchmark beschikbaar is, wordt het portefeuillerendement gehanteerd in de normportefeuille.

Over 2020 is een Z-score behaald van 0,34. De performancetoets over de periode 2016 tot en met 2020 bedraagt 0,36. Daarmee blijft de performancetoets boven het vereiste minimum van -1,28.

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In 2020 hebben we ons Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid (MVB) aangescherpt. Het vernieuwde MVB-beleid is ambitieus, beschikt over duidelijke doelstellingen en heeft een heldere focus.

Tegelijkertijd werken we constant aan de verbetering van ons beleid, omdat we weliswaar ambitieus zijn, maar ook realistisch. We zijn ons ervan bewust dat we de negatieve impact van onze beleggingen niet altijd kunnen vermijden door de keuzes die we maken. Daarom gebruiken we onze invloed als aandeelhouder en belegger om ondernemingen aan te sporen meer verantwoord te ondernemen; en hun verantwoordelijkheid te nemen als zij betrokken zijn bij negatieve impact.

Daarbij is het belangrijk dat we de voorkeuren van deelnemers meenemen en constant blijven onderzoeken. Ook sluiten we aan bij gangbare standaarden voor verantwoord beleggen en verantwoord ondernemen en leggen we de lat steeds hoger. We brengen in kaart welke invloed duurzaamheidsaspecten op onze beleggingen hebben, zodat we de beste resultaten blijven behalen. En, we onderzoeken waar de invloed van onze beleggingen op de wereld het grootst is, zodat we positieve impact kunnen maken, en negatieve kunnen vermijden, beheersen, voorkomen of verminderen.

Maatschappelijk verantwoorde beleggingsdoelstellingen en ambitie

Belangrijkste resultaten in 2020:

In 2020 hebben we het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB-) beleid herzien en opnieuw vastgesteld. Daarnaast hebben we in 2020:

- Een nieuwe aandelenportefeuille opkomende landen ontwikkeld en geïmplementeerd, met de focus op de Sustainable Development Goals;

- Met 317 ondernemingen het gesprek gevoerd over ESG-onderwerpen (Environmental, Social and Governance) en daarmee 179 resultaten geboekt;
- Gestemd op 1209 agendapunten op AVA's (Algemene Vergadering van Aandeelhouders);
- Een start gemaakt met een uitgebreide inventarisatie voor directe impact investeringen;
- Een vastgoedportefeuille ingevuld met vastgoedfondsen die een hogere GRESB-score hebben dan peers;
- In kaart gebracht hoe verschillende klimaatscenario's onze beleggingsportefeuille kunnen beïnvloeden.

Het nieuwe MVB-beleid uit 2020 kent een duidelijke focus: de Sustainable Development Goals.

Focus op de Sustainable Development Goals

De Verenigde Naties (VN) heeft 17 duurzame ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals, of SDG's) vastgesteld die in 2030 gerealiseerd moeten zijn. De doelen zijn gebaseerd op de grootste sociale en economische thema's, zoals armoede, mensenrechten, klimaatverandering, werkgelegenheid en economische groei, veiligheid en een goed rechtssysteem.

Wij zijn ervan overtuigd dat beleggers kunnen bijdragen aan het behalen van die doelen. Alleen met ons pensioenfonds beleggen we al in duizenden ondernemingen en die kunnen een directe invloed uitoefenen op de SDG's. Door gericht en met focus beleggingskeuzes te maken en de ondernemingen waarin wordt belegd kritisch te bevragen over hun bijdrage aan deze doelen, gebruiken wij onze invloed als belegger.

Alle 17 ontwikkelingsdoelen zijn belangrijk, maar wij kunnen niet aan alle doelen evenveel aandacht besteden. Daarom hebben we - mede op basis van de uitkomsten van de deelnemersonderzoeken - de focus op vier doelen gelegd:

SDG 8: Waardig werk en economische groei;
SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie;
SDG 13: Klimaatactie;
SDG 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Deze vier SDG's houden nauw verband met de toeleveringsketen binnen de (detail)handel. Bovendien blijkt uit ons onderzoek naar MVB-risico's dat het om thema's gaat waarbij het helpt om negatieve gevolgen te beperken en risico te verkleinen.

Naast de vier SDG's geven internationale richtlijnen ons beleggingsbeleid gestalte. Onze deelnemers bepalen de waarden (wat vinden we belangrijk), en de richtlijnen bepalen onze normen (waar willen we ons aan houden). Door regelmatig onderzoek te

Deze vier SDG's houden nauw verband met de toeleveringsketen in de detailhandel

verrichten naar de grootste negatieve impact op onze portefeuille en de wereld houden we vinger aan de pols. Waar nodig sturen we bij.

Voorkeuren van deelnemers geven ons MVB-beleid richting

Sinds 2014 doet Universiteit Maastricht onderzoek naar de vraag hoe belangrijk deelnemers het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid van Pensioenfonds Detailhandel vinden. Wat blijkt? Deelnemers zijn voorstander van een nóg duurzamere koers. Daarom hebben wij onze ambities - die zijn gekoppeld aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties - vergroot. In ons MVB-beleid van 2020 zijn deze ambities vastgelegd.

En, we doen onderzoek: due diligence

We doen onderzoek naar de risico's van onze investeringen. Hierbij gaat het aan de ene kant om externe factoren die onze beleggingen negatief kunnen beïnvloeden (zoals klimaatverandering) en aan de andere kant gaat het om de impact die onze beleggingen op de wereld hebben (bijvoorbeeld de wijze waarop de ondernemingen waarin wij investeren met arbeids- en mensenrechten omgaan). Vaak gaan de risico's voor onze portefeuille en de risico's op belanghebbenden samen: een stijging van de zeespiegel is immers niet alleen risicovol voor onze beleggingen in bepaalde regio's, maar natuurlijk ook voor de mensen die er wonen. Droogte is niet alleen een probleem voor bedrijven die water nodig hebben voor hun bedrijfsvoering, maar natuurlijk ook voor de lokale bevolking.

Het type onderzoek naar negatieve impact op belanghebbenden, zoals werknemers en omwonenden, noemen we due diligence Centraal in dat onderzoek staat de mogelijke negatieve impact die ondernemingen hebben op mens en milieu. De OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen geven ons een handvat voor hoe we dit moeten doen. De uitvoering van het due diligenceonderzoek hebben we uitbesteed aan de Responsible Engagement Overlay Manager. Voor het onderzoek wordt gebruikgemaakt van data, externe bronnen, rapportages en bevindingen van NGO's. Op basis van de zwaarte van de mogelijke negatieve impact bepalen we de prioriteit. De zwaarte bepalen we aan de hand van de ernst, schaal, onomkeerbaarheid en de mate van waarschijnlijkheid van de negatieve impact.

Wanneer ondernemingen in onze beleggingsportefeuille negatieve impact veroorzaken, gebruiken we onze invloed om dit (in de toekomst) te voorkomen. En we dringen bij ondernemingen aan op herstel en verhaal voor benadeelden. Pensioenfonds Detailhandel dringt erop aan dat ondernemingen hun eigen due diligence proces goed op orde hebben. Via engagement en door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen oefenen wij hier invloed op uit. Uit de risicoanalyse en prioritering volgt met welke ondernemingen engagement uitgevoerd gaat worden. Dat doen we reactief, bij ondernemingen waar grote incidenten en controverses zijn geconstateerd; en ook thematisch, op onderwerpen en bij sectoren waarvan uit het onderzoek blijkt dat het risico op schendingen groot is.

In onderstaande illustratie staat het due diligence proces weergegeven.

Weet dat:

- Pensioenfonds Detailhandel is gelinkt aan mogelijk negatieve impact als belegger. We dragen geen operationele of beleidsmatige verantwoordelijkheid en zijn vrijwel altijd minderheidsaandeelhouder. Hierdoor is het onwaarschijnlijk dat wij zelf negatieve impact veroorzaken. Mocht dat toch het geval zijn, dan zorgen we vanzelfsprekend voor herstel en/of verhaal voor benadeelden zoals gedefinieerd in het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers. We zullen dan onderzoeken of, en zo ja hoe, er invulling gegeven kan worden aan de verantwoordelijkheid voor het bieden van herstel en/of verhaal.
- In het uiterste geval kan Pensioenfonds Detailhandel besluiten om te desinvesteren. Daarbij nemen we ook de (potentiële) negatieve gevolgen van de desinvestering op maatschappij en milieu mee in de beslissing.

Convenanten, richtlijnen en wetgeving vormen de basis van onze due diligence

De volgende richtlijnen heeft Pensioenfonds Detailhandel voor het MVB-beleid als uitgangspunt genomen:

- Global Compact principes van de Verenigde Naties
- Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties
- Guiding Principles on Business and Human Rights van de Verenigde Naties (UNGP's)
- OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen (en het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers)
- Nederlandse Stewardship Code

Daarnaast nemen we op specifieke thema's, onderwerpen en sectoren internationaal geldende richtlijnen als basis, bijvoorbeeld de ILO

kernconventies als het gaat om arbeidsrechten en richtsnoeren van de OESO voor specifieke sectoren die als hoog-risico gelden; en het Klimaatakkoord van Parijs. Dit komt tot uiting in het engagementprogramma, waar we aandringen op het naleven van deze richtlijnen. Ook komt dit tot uiting in het creëren van onze benchmarks, die voor aandelen, in 2021 en ook gelden voor de liquide leningenportefeuille.

Om het MVB-beleid - en met name het due diligence proces - verder vorm te geven, zet het pensioenfonds zich met meer aandacht in voor de onderstaande initiatieven.

In het uiterste geval kan Pensioen Detailhandel besluiten te desinvesteren

IMVB-Convenant

Op 20 december 2018 is het Internationaal Maatschappelijk Verantwoordelijk Ondernemen (IMVO) Convenant ondertekend door het pensioenfonds. Het convenant is een samenwerking tussen de Nederlandse pensioenfondsen, non-gouvernementele organisaties (Ngo's), vakbonden en overheid. Het pensioenfonds zet zich actief in om het beleggingsbeleid in lijn te krijgen met de afspraken van het convenant. Het pensioenfonds is lid van de werkgroepen waarin op duurzaamheidsthema's wordt samengewerkt met NGO's, vakbond en overheid om bij te dragen aan oplossingen voor specifieke problemen.

Zo zijn we in gesprek met een mijnbouwbedrijf over landrechten in Zuid-Amerika en de rechten van werknemers die voor onderaannemers van het bedrijf werken; met een bedrijf dat consumentenproducten maakt en verkoopt. Over het duurzaam inkopen van palmolie met een grote

retailer over arbeidsomstandigheden en het recht op vakbondsvrijheid voor werknemers. In 2020 zijn we gestart met een gesprek over het gebruik van het mineraal mica met een groot automerk, omdat uit onderzoek blijkt dat aan micawinning grote risico's kleven, zoals het inzetten van kinderarbeid. De basis van het convenant wordt gevormd door OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights.

OESO Richtlijnen en UN Guiding Principles

De OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen zijn in 1976 opgesteld door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling. Ze worden door 48 (OESO) landen onderschreven, waaronder Nederland. De OESO-richtlijnen zijn gebaseerd op diverse internationale verdragen zoals de International Labour Organisation (ILO) conventies en de VN Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens. Naleven van de OESO-richtlijnen betekent dat het pensioenfonds actief due diligence uitvoert conform de definities en stappen van de OESO-richtlijnen.

UN PRI en VBDO

De UN Principles for Responsible Investment (UN PRI) zijn principes voor verantwoord beleggen. Het pensioenfonds heeft deze richtlijnen ondertekend en rapporteert jaarlijks aan de UN PRI. Daarnaast vindt het pensioenfonds het belangrijk dat de vermogensbeheerders waarmee het zakendoet, de UN PRI ook ondertekend heeft. De UN PRI heeft in haar nieuwe strategie in 2020 strengere eisen voor ondertekenaars uitgewerkt. Pensioenfonds Detailhandel juicht dit toe. Dit stelt ons in staat zelf steeds beter beleid te maken, en ook aan te dringen bij onze dienstverleners om hun beleid te verbeteren.

Nieuwe Europese wet- en regelgeving: SFDR

Vanaf 10 maart 2021 geldt nieuwe Europese wet- en regelgeving: de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Pensioenfondsen moeten op dat moment - net als alle financiële marktpartijen zoals vermogensbeheerders en verzekeraars - kunnen aantonen hoe duurzaam ze zijn. Omdat deze wetgeving vergaande gevolgen heeft voor alle beleggers, is Pensioenfonds Detailhandel in 2020

gestart deze gevolgen in kaart te brengen. Ook zijn we in regelmatig contact getreden met de partijen die zorgen voor de uitvoering van ons beleggings- en MVB-beleid.

SFDR is het antwoord van de Europese Unie op het Klimaatakkoord van Parijs en de duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties (Sustainable Development Goals, of SDG's). Door van iedere financiële organisatie binnen de Europese lidstaten volledige openheid van zaken te eisen op duurzaamheidsgebied, wil men naar een groenere economie toegroeien. Dat heeft verstrekkende gevolgen voor pensioenfondsen. Die moeten aantonen dat hun beleggingen niet alleen in naam, maar ook daadwerkelijk duurzaam zijn.

Doelstelling en ambitie

Voor ons MVB-beleid hebben we drie MVB-doelstellingen met elk een bijbehorende ambitie. De drie doelen:

1. De waarden en wensen van de deelnemers meenemen in onze beleggingskeuzes. Wat zij belangrijk vinden, is voor ons belangrijk. Tegelijkertijd hebben we oog voor de belangrijkste doelstelling van ons pensioenfonds: een zo goed mogelijk pensioen uitkeren. Dit betekent bijvoorbeeld dat we kiezen voor lage beleggingskosten en gespreide risico's.

2. Met een gedeelte van onze beleggingen direct bijdragen aan een beter milieu en een betere maatschappij. Maatschappelijk rendement staat bij deze beleggingen voorop.
3. Financiële risico's als gevolg van milieu, en sociale kwesties op directie- en bestuursniveau beheersbaar maken. In het Engels noemen we dat Environmental, Social and Governance (ESG). Denk aan CO2-uitstoot, mensenrechten en een goed bestuur.
Voor de eerste twee doelstellingen heeft het pensioenfonds de ambitie om, binnen de mogelijkheden, een initiërende en kostenbewuste marktleider te zijn ten opzichte van andere pensioenfondsen. Het ambitieniveau voor de derde doelstelling is het 'slim volgen van de markt'.

Bij deze MVB-doelstellingen hebben wij KPI's en targets geformuleerd om het behalen van de doelstellingen te kunnen monitoren.

KPI's en Targets

Resultaten van het maatschappelijk verantwoorde beleggingsbeleid en de MVB-doelstellingen willen we kunnen monitoren en waar nodig bijsturen. Met dat doel voor ogen heeft het pensioenfonds een aantal Key Performance Indicators (KPI's) geformuleerd. Deze KPI's zijn gekoppeld aan de MVB-doelstellingen.

Resultaten van het MVB-beleid en haar doelstellingen willen we kunnen monitoren en waar nodig bijsturen

Wij hebben de volgende KPI's en bijbehorende targets geformuleerd bij de doelstellingen.

MVB-doelstelling	KPI	Target
Alignment met deelnemers	Aantal mandaten met geprioriteerde SDG tilt	SDG tilt waar mogelijk in alle mandaten aanbrengen/ realiseren in 2022
	Uitsluitingen	Uitsluitingen conform uitsluitingsbeleid
	GRESB Score private vastgoedbeleggingen	Met alle vastgoedfondsen afspraken gemaakt over verdere (GRESB) verbeteringen en inspanningen die te linken zijn aan de door BPFD geprioriteerde SDG's.
Indirect impact maken in reële economie	Aansluitingen bij samenwerkingsverbanden	In 2020 onderzoek uitgevoerd naar mogelijke aansluitingen
	Invloed op dienstverleners	In 2020 onderzoek gedaan naar mogelijkheden om dienstverleners verder te beïnvloeden
	Exposure naar green revenues	10% hogere exposure in liquide portefeuille
	Exposure naar Green Bonds	5% allocatie van de obligatieportefeuille in 2021
Direct impact op reële economie	Allocatie naar impact beleggingen	1% allocatie in 2021
Verbetering van risico en rendement	Exposure naar fossil fuel reserves	50% lagere exposure in liquide aandelenportefeuilles 30% in liquide corporate credit portefeuille
	CO2-voetafdruk van portefeuille	50% lagere voetafdruk in liquide aandelenportefeuille 30% in liquide corporate credit portefeuille
	GRESB Score niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen	GRESB Score hoger dan peers in 2020
	GRESB Score beursgenoteerde vastgoedbeleggingen	1) Stimuleren lidmaatschap GRESB 2) Onderzoek naar verdere invulling van vastgoed engagement in 2020/2021

Implementatie van MVB-beleid: onze instrumenten

Om de doelstellingen van het MVB-beleid te behalen, neemt het pensioenfonds een aantal acties.

Onderstaande tabel geeft weer welke acties gekoppeld zijn aan de doelstellingen:

MVB-doelstelling	Instrument
Alignment met deelnemers	MVB-integratie: geprioriteerde SDG's in liquide en illiquide portefeuille
	Engagement: DEN
	Uitsluitingsbeleid
Indirect Impact maken in reële economie	Samenwerken, beïnvloeden en stimuleren
	MVB-integratie: Verhogen Green Revenue en Green Bond exposure
Direct Impact maken in reële economie	Impact beleggingen in private markt
	Actief aandeelhouderschap (stemmen en engagement)
Verbetering van risico en rendement	MVB-integratie: Verlagen CO2 en fossiele brandstofreserves exposure
	MVB-implementatie in vastgoedportefeuille
	MVB Riskmanagement

Integratie van MVB in de beleggingsportefeuille

Integratie van het MVB-beleid in de beleggingsportefeuille houdt in dat MVB-risico's en kansen expliciet worden opgenomen in analyses en investeringsbeslissingen.

Het Pensioenfonds integreert MVB-aspecten in alle beleggingscategorieën de komende jaren. Ons doel is MVB in alle beleggingscategorieën te integreren, waar mogelijk uiterlijk eind 2022. Na integratie van MVB in elke beleggingsportefeuille, moet ook regelmatig worden geëvalueerd of de keuzes effect sorteren, en regelmatig worden bekeken of er betere, slimmere of effectievere manieren zijn om MVB te integreren. Bij herziening van beleggingsmandaten controleren we of de gewenste resultaten worden gehaald en onderzoeken we of er nieuwe inzichten (data) zijn die de integratie kunnen versterken.

Met de 4 SDG's waarop het accent komt te liggen, heeft Pensioenfonds Detailhandel een belangrijk instrument in handen waarmee het MVB-beleid soepel geïntegreerd kan worden

in de beleggingsportefeuille. Bij deze integratie wordt onderscheid gemaakt tussen de beurs (liquide)- en niet beursgenoteerde (illiquide) beleggingsportefeuilles. Voor het eind van 2022 zullen, waar mogelijk, de 4 SDG's in beide portefeuilles worden geïntegreerd.

Integratie van MVB in de liquide portefeuille

Het pensioenfonds is een index-belegger. Dat betekent dat in onze liquide portefeuilles passief een index wordt gevolgd door onze vermogensbeheerder en we een marktconform rendement nastreven. Maar, binnen die liquide indices die passief gevolgd worden, hebben we actief keuzes gemaakt voor duurzaamheid. Die actieve keuzes worden echter al gemaakt bij de constructie van de benchmark, en dus niet door de vermogensbeheerder. Omdat Pensioenfonds Detailhandel passief belegt, voeren we de SDG's door in onze beleggingsportefeuilles middels het maken van een eigen benchmark, of index. Zo hoeft de vermogensbeheerder geen actieve keuze te maken, maar hebben we toch duurzamere portefeuilles.

De duurzaamheids-index is gebouwd op de waarde van de deelnemers

Het pensioenfonds gaf hiervoor de indexbouwer FTSE Russell in 2019 de opdracht om een duurzaamheidsbenchmark te ontwikkelen voor aandelen in de ontwikkelde landen. In 2020 deden we dit ook voor opkomende landen. Deze duurzaamheidsbenchmark moet gevolgd worden door de vermogensbeheerder BlackRock.

Deze index is gebouwd op de waarden van onze deelnemers. Bedrijfs gewichten binnen de index worden aangepast aan de hand van specifieke scores op bijdragen aan de vier SDG's. Uit de beoordeling per onderwerp is voor elk bedrijf een score gekomen. Op basis van dat waarderingscijfer heeft FTSE Russel deze speciale index voor ons gebouwd, waarin bedrijven die beter scoren op de vier SDG's een hogere weging binnen de index krijgen (daar zijn we meer in gaan beleggen) en de minder goed scorende bedrijven een lagere weging dan eerder (daar zijn we minder of helemaal niet meer in gaan beleggen).

De onderwerpen die bijdragen aan die score zijn: Anticorruptie, Klimaatverandering, Mensenrechten & Gemeenschap, Arbeidsnormen en Verontreiniging en Natuurlijke bronnen. Op SDG13, Klimaatactie, beoordelen we bijvoorbeeld drie belangrijke klimaatveranderingsoverwegingen: koolstofemissies, fossiele brandstofreserves en groene inkomsten.

Daarmee lossen we een probleem op dat veel indexbeleggers hebben: passief beleggen in breed gespreide marktindices is vaak lastig te combineren met duurzaam beleggen. Die indices volgen immers alle bedrijven, dus ook relatief vuile of minder sociaal bewuste ondernemingen. Door de index aan te passen, en deze passief te laten uitvoeren, kunnen we tegen lage kosten duurzame keuzes maken.

Het is de eerste benchmark die de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN als uitgangspunt neemt.

Integratie van MVB in illiquide portefeuille

De illiquide portefeuille van het pensioenfonds bestaat uit private Nederlandse vastgoedfondsen en Nederlandse hypotheek. De door het pensioenfonds geprioriteerde SDG 12 en SDG 13 hebben een directe relatie met de vastgoedbeleggingsportefeuille van het pensioenfonds. Meerdere beheerders van de private vastgoedfondsen waarin het pensioenfonds belegt, onderschrijven de SDG's en vertalen deze naar concrete acties.

De methodologie van deze vertaling en de mogelijke prioritering van deze SDG's, door de vastgoedfondsen, kan afwijken van de geprioriteerde SDG's van het pensioenfonds.

Met de beheerders van deze fondsen wordt een actieve dialoog gevoerd over het duurzaam en verantwoord inrichten van hun beleggingsbeleid. Daar waar nodig vraagt het pensioenfonds extra aandacht voor haar eigen thema's.

Implementatie van MVB-beleid: invloed aanwenden

Actief aandeelhouderschap

Pensioenfonds Detailhandel is een betrokken belegger die de ontwikkelingen van de bedrijven waarin het belegt volgt. Met andere woorden; bij bedrijven waar verbeteringen moeten worden gerealiseerd, wil Pensioenfonds Detailhandel zich in de gesprekken mengen en meestemmen over het bedrijfsbeleid. Dat heet engagement (het aangaan van de dialoog) en stemmen, ofwel aansporen tot betere prestaties op het gebied van verantwoord ondernemen en goed bestuur.

Omdat we in 'scheiding van machten' geloven, is deze taak niet bij vermogensbeheerder BlackRock neergelegd, maar bij onafhankelijke beleggingsbeheerder BMO GAM. Zij zijn de Responsible Engagement Overlay manager. Zij voeren tevens ons MVB-onderzoek uit, en kennen onze portefeuille dus goed. Pensioenfonds Detailhandel onderhoudt nauw contact met BMO GAM.

Wij beleggen niet in bedrijven of landen die op de uitsluitingslijst van de Verenigde Naties staan

BMO GAM gaat in gesprek met ondernemingen namens Pensioenfonds Detailhandel, en andere beleggers, en stemt ook, van afstand, namens onze aandelenposities op AVA's (Algemene Vergadering van Aandeelhouders). In die AVA's kunnen aandeelhouders het bestuur van een onderneming richting geven. Denk aan beslissingen over het ontslag of de benoeming van bestuurders, het vaststellen van de jaarrekening en zaken als fusies, splitsingen of overnames. Maar ook, steeds vaker, worden duurzaamheidsonderwerpen geagendeerd door aandeelhouders, of kunnen we middels onze stem meer gewicht geven aan duurzaamheidskwesties, bijvoorbeeld als het gaat om duurzaamheidsprestaties die de beloning van een bestuurder direct raken.

Mochten bepaalde ontwikkelingen van een bedrijf niet stroken met het beleggingsbeleid van Pensioenfonds Detailhandel, dan stemt het fonds tegen bepaalde agendapunten of gaat het in gesprek met het bestuur van de onderneming.

Hoe werkt engagement in de praktijk?

Engagement is in de eerste plaats gericht op het bevorderen van lange termijn waardecreatie en het beperken van negatieve duurzaamheidseffecten. Het wordt toegepast op ondernemingen waarvan we aandelen en bedrijfsobligaties in portefeuille hebben.

Ons engagementbeleid is beschreven in het MVB-beleid en is gebaseerd op de engagement aanpak van onze engagement dienstverlener, BMO Global Asset Management.

Engagement wordt gevoerd vanuit de overtuiging dat ondernemingen die oog hebben voor milieu,

maatschappij en goed ondernemingsbestuur daarmee ook hun bedrijfsprestaties verbeteren en zo waarde op de lange termijn veiligstellen. Daarnaast houden die ondernemingen ook rekening met hoe zij mens en milieu beïnvloeden. Ons engagementbeleid sluit aan op wereldwijd geaccepteerde standaarden van de Verenigde Naties (waaronder de Guiding Principles on Business and Human Rights – UNGP's), de richtlijnen van de OESO voor multinationale ondernemingen en de Nederlandse Stewardship Code.

Wanneer ondernemingen waarin wij beleggen negatieve impact hebben veroorzaakt of daaraan hebben bijgedragen, dan worden ze via een actieve, structurele en constructieve dialoog aangespoord om de negatieve gevolgen van hun handelen op mens en milieu te verminderen en te repareren of verhaal voor benadeelden mogelijk te maken. Ook worden ze aangespoord om in hun bedrijfsvoering beter rekening te houden met maatschappelijke ontwikkelingen en milieueffecten die van invloed kunnen zijn op lange termijn waardecreatie en winstgevendheid.

Als engagement niet het gewenste resultaat oplevert, kunnen escalatiemaatregelen worden genomen, zoals samenwerking met andere beleggers en het stemmen tegen het management, inclusief stemmen tegen individuele bestuurders. Wij hebben daarbij een duidelijke voorkeur voor engagement boven niet meer investeren.

Uitvoering van engagement, inclusief het identificeren en prioriteren van negatieve duurzaamheidseffecten is uitbesteed aan BMO Global Asset Management. Pensioenfonds Detailhandel heeft veel contact met BMO GAM om die uitbesteding te monitoren, en ons eigen beleid terug te zien in de uitvoering.

Uitsluitingen

Wij beleggen niet in bedrijven of landen die op de uitsluitingslijst van de Verenigde Naties staan. Het pensioenfonds voert verder een terughoudend uitsluitingsbeleid, omdat in de praktijk blijkt dat er in de regel positieve veranderingen op gang komen door in gesprek te blijven met bedrijven. Na een uitsluiting verlies je die invloed. We sluiten ook geen sectoren uit, tenzij het wettelijk is voorgeschreven.

Om tot uitsluiting over te gaan, worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het wettelijk kader;
- Schendingen van internationale normen en verdragen;
- Sancties van de VN en de EU;
- Schendingen van de normen en waarden van het pensioenfonds;
- Discretie van het bestuur;
- Gestrand engagementtraject.

Het uitsluitingsbeleid van het pensioenfonds is van toepassing op de gehele beleggingsportefeuille.

Dutch Engagement Network

In samenwerking met Pensioenfonds Horeca & Catering (PH&C) heeft Pensioenfonds Detailhandel het initiatief genomen om het Dutch Engagement Network (DEN) op te zetten. Doel van de samenwerking is om bedrijven waarin wordt belegd direct te stimuleren tot een duurzamere bedrijfsvoering. Het DEN doet dit namens alle deelnemers van de pensioenfondsen, in totaal tweeënhalve miljoen Nederlanders.

Op het eerst gekozen thema van het DEN, watergebruik en waterbeheer in de toeleveringsketen, is nu ruim een jaar dialoog gevoerd. We rapporteren elk half jaar over voortgang van het DEN op onze website. In 2020 zijn met alle ondernemingen constructieve dialogen gestart en heeft 40 procent toezeggingen gedaan voor beleidsverbeteringen.

DEN is een aanvulling op het totale engagementprogramma van Pensioenfonds Detailhandel en heeft als doel de balans tussen invloed en inspraak te optimaliseren. Maar ook door

het gesprek aan te gaan over onderwerpen die voor de deelnemers van de aangesloten pensioenfondsen specifiek van belang zijn. Watergebruik in de keten sluit aan op SDG 12, Verantwoorde en consumptie en productie, die voor onze deelnemers belangrijk is.

Binnen DEN voert Achmea Investment Management het engagement uit en vervult Finance Ideas de rol van sparringpartner en secretariaat.

Engagement op vastgoed

Pensioenfonds Detailhandel wil binnen het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid de gehele vastgoedportefeuille monitoren en beoordelen aan de hand van de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB).

Het pensioenfonds is lid van de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). GRESB is een onafhankelijke, wetenschappelijke benchmark die de duurzaamheidsprestaties van vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt. Op basis van GRESB scores - krijgen investeerders inzicht in het duurzaamheidsbeleid en -resultaten van hun vastgoedbeleggingen en kunnen zij deze prestaties vergelijken met vastgoedbeleggingen in dezelfde regio of hetzelfde type vastgoed.

Alle private vastgoedfondsen waarin belegd wordt, rapporteren hieraan en zijn lid van GRESB. Het pensioenfonds stelt zich ten doel dat in 2020 alle private vastgoedfondsen een GRESB-score behalen die hoger is dan de GRESB-score van haar gelijken (peers). Voor een klein aantal fondsen die dit niet halen, starten we een meer intensiever engagement. Over de precieze resultaten rapporteren we verderop in dit jaarverslag.

Voor beursgenoteerde vastgoedfondsen heeft het bestuur in 2020 besloten tot deelname aan GREEN, Global Real Estate Engagement Network. Daarmee geven we invulling aan een langer gekoesterde ambitie: het gebruiken van onze invloed, en die van andere investeerders die zich reeds hebben aangesloten of in de toekomst zullen aansluiten, om vastgoedfondsen verder te verduurzamen. In 2021 wordt gestart met de dialogen.

Impact beleggen

Directe impact

In 2020 legden wij ook de doelstelling vast, dat 1 procent van de totale portefeuille gealloceerd moest worden aan impact investeringen. Daarom is gestart met de selectie van beleggingen binnen onze portefeuille die maatschappelijk rendement vooropzetten en direct bijdragen aan een beter milieu of een betere maatschappij (impact investing). De SDG's die het pensioenfonds heeft geprioriteerd dienen zoveel mogelijk terug te komen in dergelijke beleggingen.

Indirecte impact

Beleggingen in bijvoorbeeld beursgenoteerde green bonds (obligaties die zijn uitgegeven om bepaalde duurzame projecten te financieren) en green revenues (aandelen van bedrijven die producten of diensten leveren die bijdragen aan verduurzaming) worden ook vaak als impactbelegging gezien. Het pensioenfonds hanteert voor dergelijke beursgenoteerde instrumenten de term indirecte impact, omdat ook zonder onze financiering dergelijke projecten veelal doorgang zouden hebben gevonden. Het pensioenfonds stelt zich ten doel om haar exposure naar green revenues te verhogen met 10 procent in de liquide portefeuille en daarbij wil het pensioenfonds wil 5 procent van het belegde vermogen in obligaties alloceren naar groene obligaties.

Impact van klimaatverandering op onze portefeuille Consultancybureau Mercer voert voor ons de Strategische Asset Allocatie-studie uit. Op basis daarvan bepalen we de verdeling tussen verschillende beleggingscategorieën (aandelen, leningen van overheden, vastgoed) met een zo goed

mogelijke balans tussen risico en rendement. Mercer heeft voor Pensioenfonds Detailhandel in 2020 voor het eerst ook het risico- en rendementsprofiel van diverse klimaatscenario's in kaart gebracht en geanalyseerd hoe we klimaat moeten meewegen in de verdeling tussen de beleggingscategorieën. Deze studie geeft ons ook een indruk hoe elke portefeuille in verschillende klimaatscenario's zal presteren. Aan de hand van deze bevindingen kan de Strategische Asset Allocatie worden aangepast. Pensioenfonds Detailhandel wil deze analyse periodiek uitvoeren, om zo de invloed van klimaatscenario's beter te begrijpen, en, wanneer deze methodiek voldoende volwassen is, wellicht deel uit laten maken van asset allocatie beslissingen.

Resultaten op engagement

Het engagementprogramma speelt een belangrijke rol in uitwerking van ons streven naar lange termijn waardecreatie. Het is bovendien een belangrijk instrument waarmee ESG-due diligence wordt vormgegeven: identificatie, beoordeling en mitigatie van duurzaamheidsrisico's van de portefeuille op maatschappij en milieu en van duurzaamheidsrisico's die mogelijk een materiële impact hebben op de portefeuille.

Identificatie en beoordeling van materiële daadwerkelijke en potentiële negatieve impacts is het startpunt van het engagement programma waarmee BMO GAM namens Pensioenfonds Detailhandel invulling geeft aan het voorkomen of aanpakken van deze risico's. Dat doen we binnen de 3 werkstromen van het engagementprogramma: engagement met prioriteitsbedrijven, reactief engagement op controverses en thematisch engagement:

Ondernemingen met prioriteit

Intensieve en frequente dialoog met ondernemingen met hoge risico's

Thema-engagement op specifieke projecten

Reactieve engagement

Snelle actie op controverses en schendingen

Engagement met prioriteitsbedrijven

Dit programma richt zich op potentiële negatieve impacts en strategische en ESG-risico's (Environment, Social en Governance). Jaarlijks worden ondernemingen geselecteerd die als risicovol worden beoordeeld en belangrijk zijn in de portefeuille. Hierbij hanteert BMO GAM een systematische methode van kwantitatieve analyse op basis van ESG-data en scores, gecombineerd met een kwalitatieve beoordeling door eigen analyses. Startpunt is een beoordeling van ESG-prestaties en risicoclassificatie van ondernemingen in portefeuille aan de hand van ESG-ratings: absolute scores, relatieve scores (ten opzichte van de sector) en veranderingen in de tijd. De uitkomst hiervan is: inzicht in prestaties van ondernemingen op belangrijke duurzaamheidsthema's zoals CO2-uitstoot, arbeidsomstandigheden en corruptie. Daarnaast richt de analyse zich op kernpunten van corporate governance, zoals onafhankelijkheid van bestuur en belangen van minderheidsaandeelhouders.

Vervolgens worden de prestaties en strategieën van ondernemingen die als belangrijk en risicovol worden geclassificeerd, kwalitatief beoordeeld aan de hand van onderzoek naar bedrijfsgeschiedenis, strategie, financiële prestaties en doelen, gecombineerd met een nadere analyse van ESG- risicobeheersing, ESG-prestaties en -ambities, onder andere op basis van engagementervaring uit het verleden. Ook wordt daarbij beoordeeld of engagement succesvol kan zijn en of het de juiste mitigatiestrategie is.

Voor de analyses wordt gebruik gemaakt van gegevens en inzichten van BMO, MSCI ESG en ISS.

Reactief engagement programma

Dit programma richt zich op het mitigeren van daadwerkelijke negatieve impacts van ondernemingen op maatschappij en milieu.

Ieder kwartaal worden schendingen van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de Global Compact van de Verenigde Naties door ondernemingen in portefeuille beoordeeld door BMO GAM, mede op basis van onderzoek door derden. Daarbij wordt geprioriteerd naar ernst van de

schending (wat wordt bepaald door heftigheid, schaal en onomkeerbaarheid van de impact) en de reactie van de onderneming erop.

Engagement met geselecteerde ondernemingen richt zich op het beëindigen van de schending, aanpak van de negatieve effecten door herstel en/of verhaal en het voorkomen van schade in de toekomst.

Het engagement-programma speelt een belangrijke rol in onze lange termijn waardecreatie

Net als in 2019 was in 2020 de damdoorbraak in Brumadinho in Brazilië een belangrijk onderwerp in dit engagementprogramma. Deze damdoorbraak veroorzaakte een grote overstroming van afvalslak van lokale mijnbouw met meer dan 200 doden als gevolg. In reactie op deze tragedie heeft BMO GAM zich aangesloten bij een gezamenlijk engagement initiatief onder de vlag van PRI, gericht op compensatie en herstel van leefgebieden en levensonderhoud door de betrokken onderneming. Daarnaast heeft BMO GAM zich direct aangesloten bij een sectorinitiatief dat zich richt op veiligheid van afvalslakdammen die wereldwijd door mijnbouwbedrijven worden beheerd. Dit project heeft geresulteerd in een publiek beschikbare database van dammen met informatie over de status (gebaseerd op gegevens van de bedrijven die ze beheren). Het doel van dit project blijft het vergroten van veiligheid van dammen. Transparantie is hierbij een belangrijke eerste stap.

Thematisch engagement

Naast ESG-risico's op bedrijfsniveau, worden ieder jaar ESG-thema's, trends en risico's geïdentificeerd door BMO GAM die van invloed zijn op groepen ondernemingen, bijvoorbeeld binnen sectoren of

Er is nog veel werk aan de winkel om steenkool wereldwijd versneld uit te faseren

regio's, mede op basis van input van Pensioenfonds Detailhandel. Deze thema's worden uitgewerkt in projecten die doorgaans 2 tot 3 jaar lopen. In 2020 zijn de volgende projecten uitgevoerd:

Banken en klimaatverandering (SDG 13)

In 2020 is met 29 banken wereldwijd gesproken over verbetering van beheer van klimaatrisico's in hun kredietverlenings- en acceptatieactiviteiten, governance, klimaatstrategieën en stresstests met scenario's. Daarnaast hebben we gesproken over het formuleren van klimaat neutrale doelstellingen en de grondige implementatie daarvan.

Banken in heel Azië beginnen zich bewust te worden van de uitdaging. Banken in Zuidoost-Azië lopen over het algemeen voor op hun tegenhangers in China en India.

Japanse en Zuid-Koreaanse banken blijven daarentegen achter bij hun collega's in andere ontwikkelde landen. Om het engagement in de regio te versterken, hebben wij ons aangesloten bij een lokaal initiatief dat zich richt op de grootste Japanse en Chinese banken en zullen wij actief blijven deelnemen aan de PRI Palm Oil Investors Working Group die zich richt op de bijdrage van Zuidoost-Aziatische banken aan ontbossing en klimaatverandering via hun kredietverlenings- en acceptatieactiviteiten.

Climate Action 100+ (SDG 13)

Het wereldwijde gezamenlijke engagementprogramma Climate Action 100+ heeft bij diverse ondernemingen goede vooruitgang geboekt. Zo had aan het eind van het jaar 43 procent van de 160 aangeschreven bedrijven zich tot doel gesteld om in 2050 of eerder geen broeikasgassen meer te produceren.

Via engagement door BMO GAM is Pensioenfonds Detailhandel actief betrokken bij engagement met 26 ondernemingen. We hebben bij deze ondernemingen belangrijke mijlpalen bereikt, waaronder de toezeggingen van de multinationale mijnbouwgiants Rio Tinto, BHP Billiton en Glencore om hun emissies nu tot nul terug te brengen en te werken met een nieuwe elektrificatiestrategie van General Motors. Ook de oliemultinationals bleven niet achter, zoals blijkt uit het concrete plan van BP om de activiteiten te diversifiëren richting duurzame energie en een stop van fossiele brandstoffen. Daarnaast wil Occidental de eerste grote Amerikaanse oliemaatschappij zijn met een netto-nul CO₂-uitstoot en het Franse Total streeft naar een 60 procent intensiviteitsvermindering van hun producten in 2050. Bij elektriciteitsproducenten werden de grootste resultaten in de VS geboekt, denk aan het grote Amerikaanse elektriciteitsbedrijf Vistra Energy dat CO₂-neutraal wil worden.

Sommige bedrijven blijven een grotere uitdaging, zoals het Koreaanse nutsbedrijf KEPCO en de Chinese mijnbouwgiants China Shenhua. Maar zelfs hier zien we de vooruitzichten op vooruitgang verbeteren, nu hun regeringen nationale klimaatneutrale doelstellingen hebben geformuleerd.

Uitfaseren van kolen (SDG 9 en 13)

De focus van dit project lag in 2020 op multinationale mijnbouwbedrijven, en op mijnbouw- en energiebedrijven in China en de VS. De resultaten in 2020 waren wisselend. De grote gediversifieerde mijnbouwbedrijven hebben enkele belangrijke toezeggingen gedaan, zoals aankondigingen om steenkoolactiva te verkopen en klimaatneutrale ambities voor de lange termijn. De reactie van pure kolenmijnbouwers is, niet verrassend,

minder krachtig geweest. Echter, de aankondiging van China van klimaatneutraliteit in 2060 en de presidentsoverwinning van Joe Biden in de Verenigde Staten veranderen het politieke landschap. Dat betekent dat er ook overheidsingrijpen wordt verwacht waardoor we deze bedrijven ook vanuit transitierisico's kunnen aansporen te verduurzamen. In de elektriciteitssector zijn de verbeterde economische aspecten van hernieuwbare energie, in combinatie met regelgeving, krachtige hefboomen voor verandering gebleken. Veel Europese en Amerikaanse bedrijven hebben ambitieuze doelen gesteld, die gepaard gaan met hogere investeringen in hernieuwbare energie en opslag. Veel bedrijven zijn echter nog steeds van plan om steenkoolcentrales tot het einde van hun economische levensduur te laten draaien.

Er is nog veel werk aan de winkel om steenkool wereldwijd versneld uit te faseren. We zullen ons blijven richten op de VS en China in het bijzonder, maar we zullen ons ook richten op India.

Duurzame voedselssystemen (SDG 12 en 13)

In 2020 hebben wij met 52 voedselproducenten en retailers gesproken over onderwerpen als: ontbossing, klimaataanpassingsstrategieën, waterbeheer en alternatieve eiwitten. Hoewel deze ondernemingen de risico's van klimaatverandering en biodiversiteitsverlies voor hun bedrijf onderkennen, evenals de gevolgen van hun activiteiten, lukt het de meeste bedrijven nog onvoldoende om hun bedrijfsmodel te veranderen en daarmee verdere aantasting van het milieu aanzienlijk te kunnen tegengaan.

Ontbossing had onze speciale aandacht. De gezondheid van regenwouden en andere ecosystemen staan onder druk door de productie van soja, palmolie en rundvlees. Daarom hebben we constructieve relaties opgebouwd met 's werelds grootste grondstoffenhandelaars. Zodoende zien we hoe vleesverpakkingsgiganten Marfrig en JBS plannen aankondigden om systemen voor de traceerbaarheid van de toeleveringsketen van rundvlees te lanceren en zich aan te sluiten bij samenwerkingsinitiatieven om ontbossing aan te pakken. Ook hebben we ons aangesloten bij een

gezamenlijk initiatief op het gebied van duurzame eiwitten, gericht op retailers en producenten van voedingsmiddelen. Toonaangevende bedrijven als Tesco en Unilever hebben ambitieuze doelen gesteld voor de verkoop van plantaardige vleesalternatieven om de consument te stimuleren hiervan gebruik te maken en de gevolgen voor de volksgezondheid en het milieu te helpen aanpakken.

Leefbaar loon (SDG 8)

Engagement richt zich in dit meerjarige project op tien grote retailers in de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Canada, Japan en Duitsland. Bij elkaar opgeteld bieden die werk aan 3,7 miljoen mensen. Met negen bedrijven zijn diverse gesprekken gevoerd. De aandacht ging daarbij vooral uit naar de reactie van ondernemingen op Covid-19, waaronder de inspanningen om de gezondheid en veiligheid van werknemers te beschermen. Daarnaast is aansluiting gevonden bij het Nederlandse Platform Living Wage Financials-initiatief, dat ondernemingen uit de kleding-, retail- en landbouwindustrie aanspoort leefbare lonen te betalen.

Engagement over leefbaar loon wordt verder uitgebreid naar andere sectoren en kwesties rond vrijheid van vereniging en collectieve onderhandelingen, wat werknemers kan helpen overeenkomsten over leefbare lonen te bereiken.

Engagement in cijfers

Namens Pensioenfonds Detailhandel zijn 317

ondernemingen in 24 landen aangesproken over de volgende onderwerpen

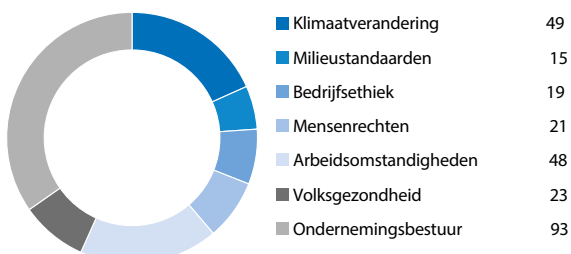
Aantal aangesproken ondernemingen dit kwartaal

Aangesproken ondernemingen	Behaalde milestones	Aantal landen
147	54	20

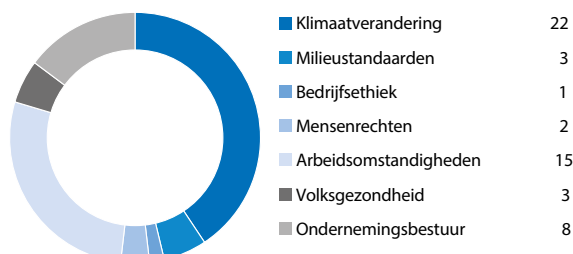
Engagement naar regio

Aangesproken ondernemingen naar onderwerp **

Behaalde milestones naar onderwerp

Stemresulaten: ***

Engagement heeft in 2020 179 keer aantoonbaar resultaat opgeleverd op de volgende onderwerpen:

Een voorbeeld van een positief resultaat dat is geboekt in 2020 was bij BHP, het internationale mijnbouwbedrijf. Dat bedrijf ontwikkelde mede op aandringen namens Pensioenfonds Detailhandel een nieuwe klimaatstrategie met CO2-reductie van 30 procent in 2030, een actieplan om bij

te dragen aan CO2-reductie in de keten en het begon met een klimaatscenario stress-test van alle mijnbouwactiviteiten, waaronder steenkolen.

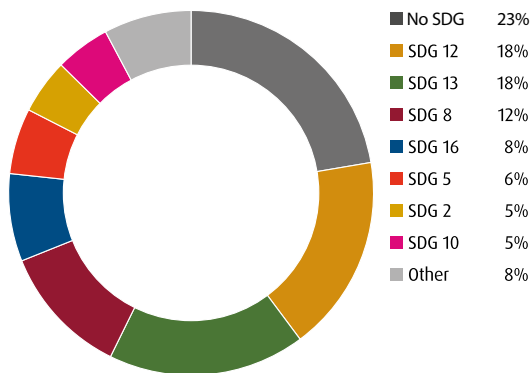
We monitoren de engagementactiviteiten en -resultaten ook naar bijdragen aan de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. In 2020 was de verdeling van activiteiten naar SDG's als volgt:

Engagements en Sustainable Development Goals (SDGs)

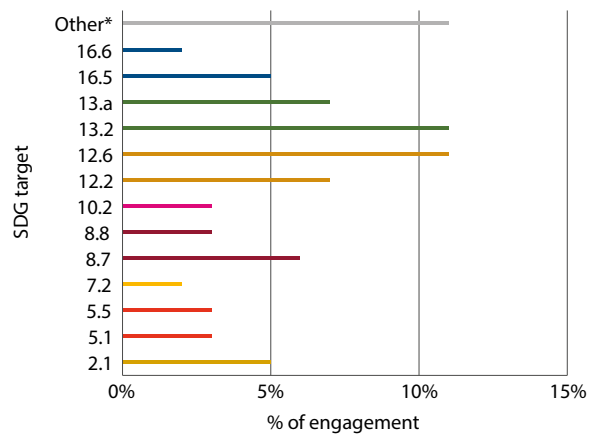
De 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) zijn ontwikkeld door de VN en bedrijfstakoverkoepelende stakeholders, met het oog op het opstellen van een routekaart naar een duurzamere wereld.

Wij gebruiken de gedetailleerde onderliggende SDG-doelstellingen om de engagementdoelen per bedrijf te bepalen, waar relevant, en om de positieve maatschappelijke en milieugevolgen van engagement te verwoorden. Engagements worden systematisch op doelniveau vastgelegd, om een grotere nauwkeurigheid en een grotere impact mogelijk te maken.

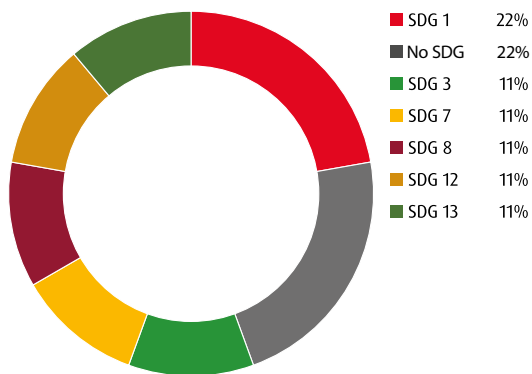
Engagement SDG niveau

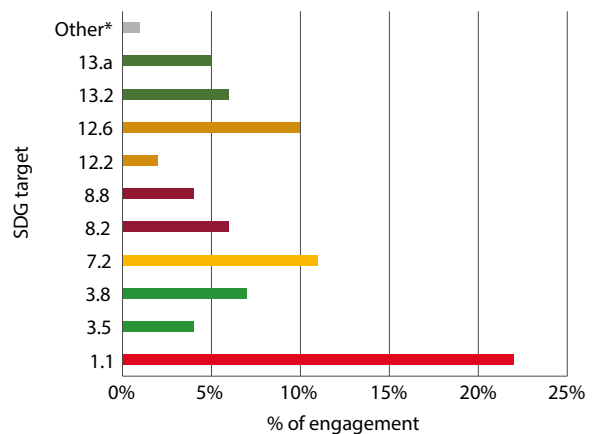
Engagement onderliggende SDG doelstelling

Milestone SDG niveau

Milestone onderliggende SDG doelstelling

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Wij zien stemmen als een belangrijk onderdeel van actief aandeelhouderschap. De verwachtingen van de ondernemingen waarin wordt belegd en de uitvoering van ons stembeleid, vloeien voort uit: de Nederlandse Corporate Governance Code, de OESO en ICGN (International Corporate Governance Network) principes van goed ondernemingsbestuur. Voor het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen wordt gebruik gemaakt van de corporate governance richtlijnen van BMO GAM, waarin rekening wordt gehouden met duurzaamheid op het gebied van milieu- en sociale factoren, mede gebaseerd op de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de VN mensenrechtenrichtlijn. Door middel van stemmen op afstand (proxy voting) is het pensioenfonds in staat wereldwijd van haar stemrecht gebruik te maken.

De belangrijkste aandachtsgebieden in 2020 waren directe verantwoordelijkheid van bestuursleden, beheersing van sociale en milieurisico's inclusief klimaatverandering, diversiteit van bestuur,

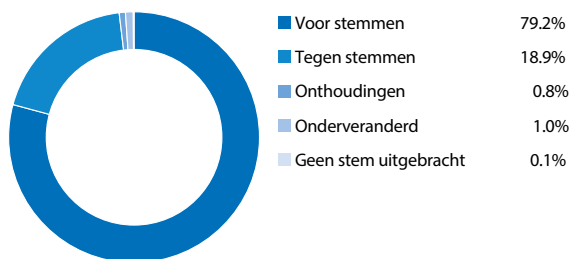
loonverschillen binnen ondernemingen en toezicht van de auditcommissie.

In totaal heeft Pensioenfonds Detailhandel op 17531 agendapunten gestemd op 1201 aandeelhoudersvergaderingen in 35 landen. Daarbij is in 19,15 procent van alle geagendeerde voorstellen tegen het advies van het bestuur gestemd. Vooral op het punt van beloningsbeleid stemde het fonds relatief vaak tegen: van de 2060 voorstellen stemden we 895 keer tegen. Daarom is dit onderwerp ook reden om de dialoog aan te gaan. Een 'stem tegen' brengen wij uit wanneer het voorstel niet in lijn is met ons stembeleid, maar het kan ook een teken aan de wand zijn om een onderneming goed te bevragen. Als we stemmen tegen het advies van management, stuurt onze uitvoerder daarom ook altijd onze rationale mee.

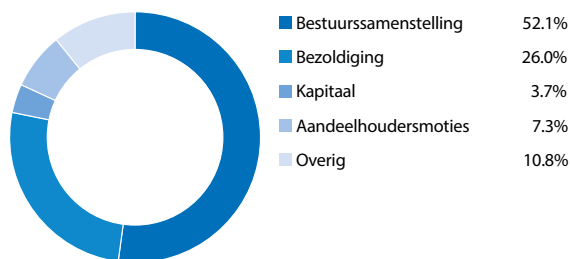
We rapporteren over al onze stemmen op onze website.

Hieronder ziet u hoe wij in totaal hebben gestemd:

Aantal AVA's	136
Aantal stemmen	1118

Stemmen tegen en onthoudingen naar onderwerp

* reo¹ wordt toegepast op €277 billion beheerd vermogen per 30 september 2020.
 ** Bedrijven kunnen zijn aangesproken op meer dan een onderwerp.

Stemmen voor klimaatactie

In 2020 hebben we via het stembeleid ondernemingen actief aangespoord bij te dragen aan verlaging van de wereldwijde uitstoot van CO2. Dat beleid gaat verder dan een positieve grondhouding jegens klimaatvoorstellen van medeaandeelhouders. Hiertoe heeft onze stemuitvoerder BMO GAM een proces ontwikkeld, waarbij wordt geïdentificeerd

welke bedrijven waarin we beleggen op basis van een aantal criteria achterlopen met beheersing van klimaatrisico's. Bij deze klimaatachterblijvers in hoog risicosectoren zoals energie, mijnbouw en transport, stemden we vervolgens tegen voorstellen van het bestuur, zoals herbenoemingen.

Een voorbeeld van een belangrijke stem tegen het bestuur was ExxonMobil, waar we vanwege achterblijvende rapportages, doelstellingen en klimaatstrategie, voor het tweede jaar op rij tegen herbenoeming van alle niet-uitvoerende bestuurders hebben gestemd.

Ook bij de Amerikaanse transportonderneming Amerco hebben we om deze reden geen steun verleend aan de benoeming van drie bestuurders.

Duurzaamheidsprestaties vastgoedbeleggingen 2020

Wij zijn lid van de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). GRESB is een onafhankelijke wetenschappelijke benchmark die de duurzaamheidsprestaties van vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt. Op basis van GRESB-scores krijgen investeerders inzicht in het duurzaamheidsbeleid en -resultaten van hun vastgoedbeleggingen en kunnen zij deze prestaties vergelijken met vastgoedbeleggingen in dezelfde regio of hetzelfde type vastgoed.

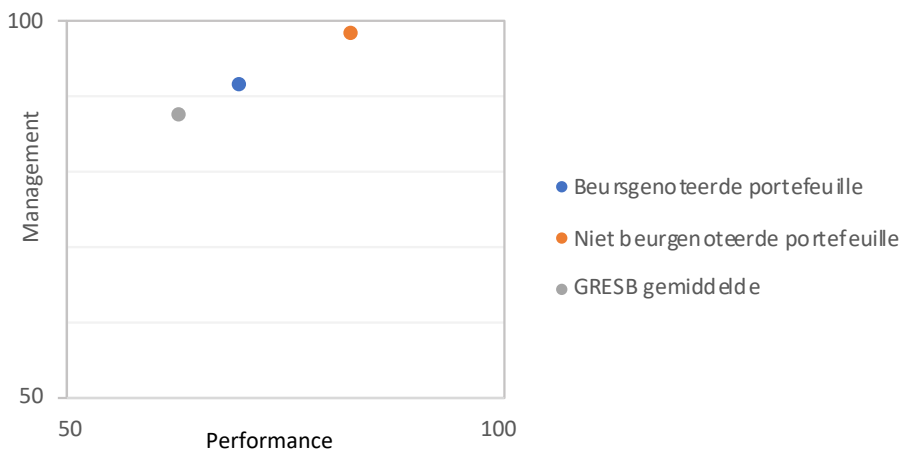
De totale vastgoedbeleggingen van het pensioenfonds worden vergeleken met het gemiddelde van alle deelnemers aan GRESB. Bij de beoordeling van het beursgenoteerde en niet-genoteerde deel van de vastgoedportefeuille worden de scores vergeleken met de relevante

peer group. De peer group van beursgenoteerd vastgoed bestaat uit alle wereldwijd aan GRESB deelnemende beursgenoteerde vastgoedfondsen. Bij niet-beursgenoteerd vastgoed worden de scores vergeleken met alle Nederlandse niet-genoteerde fondsen/portefeuilles met een vergelijkbare strategie.

In 2020 hebben we via het stembeleid ondernemingen actief aangespoord bij te dragen aan de verlaging van de CO₂-uitstoot

Score totale vastgoedportefeuille

De totale vastgoedportefeuille van het pensioenfonds presteert beter dan het gemiddelde van alle deelnemers aan GRESB. Het GRESB-gemiddelde ligt op 70 punten terwijl de score voor de beursgenoteerde en niet-genoteerde portefeuille van het pensioenfonds uitkomt op respectievelijk 76 en 88 punten.

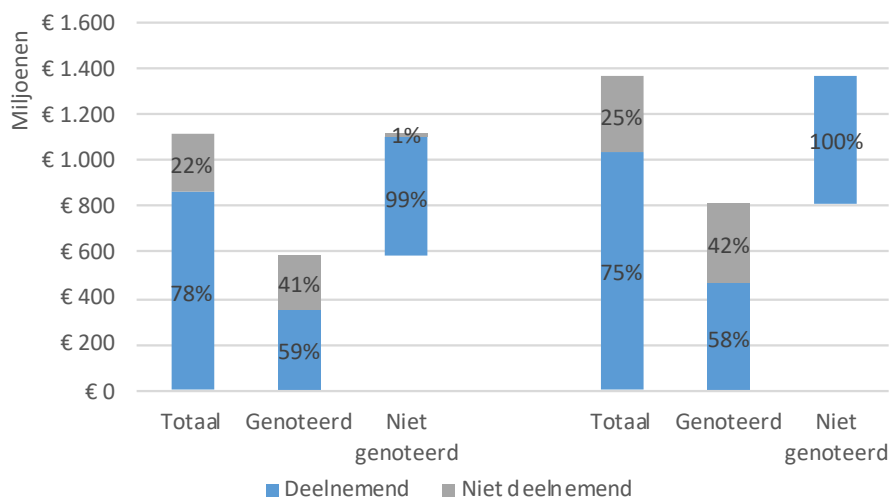

Figuur 1 – 2020 GRESB Scores beursgenoteerd en niet-beursgenoteerde vastgoedportefeuille

Beursgenoteerd vastgoed

Het beursgenoteerde deel van de vastgoedportefeuille beleggen we conform de FTSE EPRA Nareit Developed Real Estate index. Van de 340 beursgenoteerde vastgoedfondsen in deze index nemen er ultimo 2020 170 fondsen deel aan GRESB. De scores van deze fondsen zijn als één geheel geëvalueerd. De deelnemende fondsen omvatten in 2020 58 procent van de beleggingswaarde van het pensioenfonds in beursgenoteerd vastgoed.

Dit percentage is met 1 procentpunt gedaald ten opzichte van 2019 (zie figuur 2). Over de totale vastgoedportefeuille is het aandeel deelnemende fondsen ook gedaald, van 78 procent naar 75 procent. De oorzaak is een combinatie van het lagere percentage deelnemende fondsen binnen het genoteerde segment en de groei van het beursgenoteerde segment, als percentage van onze gehele vastgoedportefeuille.

Figuur 2 - Aandeel deelnemende beursgenoteerde vastgoedfondsen op basis van marktwaarde

Het pensioenfonds heeft zich in 2020 actief ingezet om het deelname percentage van de beursgenoteerde vastgoedfondsen aan GRESB te verhogen. Samen met een ander Nederlands pensioenfonds, gezamenlijk 1,3 miljoen deelnemers vertegenwoordigend, zijn de beursgenoteerde fondsen die niet deelnemen aan GRESB benaderd om er komend jaar wel aan mee te doen. 13 fondsen hebben naar aanleiding van deze engagement aangegeven deel te gaan nemen aan GRESB. In 2021 zullen we ons ook inzetten om het

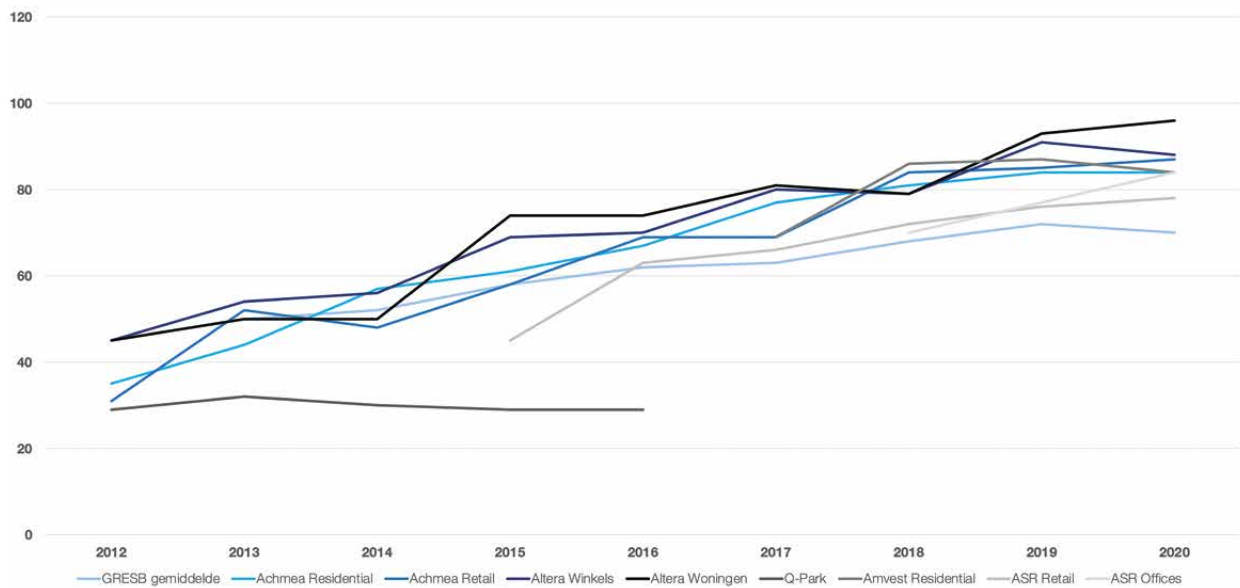
aandeel deelnemende fondsen aan GRESB te verhogen door deelname aan het Global Real Estate Engagement Network (GREEN). GREEN is een netwerk van institutionele beleggers en vastgoedvermogensbeheerders die vastgoedfondsen aanspreken (engagen) op hun duurzaamheidsambities en -prestaties. Door gebruik te maken van collectieve invloed beoogt GREEN vastgoedfondsen extra aan te sporen om hun duurzaamheidsinspanningen te verhogen.

Niet-beursgenoteerd vastgoed

In onze niet-beursgenoteerde vastgoedportefeuille waren eind 2020 alle zeven fondsen waarin we beleggen, deelnemer van GRESB. Dit zijn de fondsen; Achmea Dutch Residential Fund, Achmea Dutch Retail Property Fund, Amvest Residential Core Fund, Altera Woningen, Altera Winkels, ASR Dutch Retail Property Fund en ASR Dutch Mobility Office

Fund. De fondsen vertegenwoordigden eind 2020 samen een beleggingswaarde van € 563,4 miljoen.

Door de jaren heen heeft de GRESB-score van de niet-beursgenoteerde portefeuille van het pensioenfonds zich sterker ontwikkeld dan het GRESB gemiddelde (zie Figuur 3).

Figuur 3 - Verloop GRESB Scores niet-beursgenoteerde belangen

Onderstaande tabel geeft de GRESB-scores weer van de zeven vastgoedfondsen in relatie tot de peer group van het betreffende fonds.

Naam	Sector	Score	Peer gemiddelde
Amvest Residential Core Fund	Woningen	84	86
Altera Woningen	Woningen	96	86
Achmea Dutch Residential Fund	Woningen	84	86
Achmea Dutch Retail Property Fund	Winkels	87	81
Altera Winkels	Winkels	88	81
ASR Dutch Retail Property Fund	Winkels	78	81

Tabel 1 - GRESB Scores niet-beursgenoteerde portefeuille in relatie tot de peers

De kosten die gemaakt worden door het pensioenfonds bestaan uit twee onderdelen, kosten pensioen- en vermogensbeheer

Altera Woningen scoort met 96 ruim boven het peer gemiddelde en was over 2020 het best presterende institutionele woningfonds in Europa waarmee het de titel Sector Leader erdiende. De andere twee woningfondsen scoren net onder het gemiddelde van peers, in tegenstelling tot 2019, toen beide fondsen nog bovengemiddeld presteerden. De oorzaak hiervan ligt niet bij het onderdeel performance, die juist verbeterd is, maar bij de samenstelling van de peer group. Het winkelfonds van Altera is niet langer Sector Leader in de Nederlandse peer group, maar scoort nog steeds bovengemiddeld en staat op nummer twee. Het ASR Dutch Retail Property Fund scoorde over 2020 lager dan het peer gemiddelde. De oorzaken van de lagere score zijn bekend bij het pensioenfonds en er wordt een actieve dialoog met de beheerder van het fonds gevoerd over verbetering van de duurzaamheidsprestaties.

Verder is het belangrijk te vermelden dat GRESB in 2020 haar methodologie heeft aangepast. Met meer nadruk op het onderdeel performance en minder op management. De performance component maakt gebruik van kwantitatieve data om inzicht te krijgen in de duurzaamheidsprestaties van het vastgoed. De managementcomponent beoordeelt de geschiktheid van duurzaamheid in relatie tot de organisatiestructuur, het beleid, het risicomanagement en stakeholderengagement. Omdat op het onderdeel performance doorgaans lager gescoord wordt, is de gemiddelde score in het GRESB-universum gedaald als gevolg van de zwaardere weging.

Sustainable Development Goals (SDG's) in vastgoed

In ons beleggingsbeleid hebben we de focus bepaald op vier SDG's: 8, 12, 13 en 16. De SDG's 12 (Verantwoorde consumptie en productie) en 13 (Klimaatactie) hebben een directe relatie met de vastgoedbeleggingsportefeuille. Meerdere beheerders van onze niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen onderschrijven de SDG's en vertalen deze naar concrete acties. Enkele voorbeelden daarvan zijn het gasloos bouwen van nieuwe woningen, het hergebruiken van materialen, het opwekken van duurzame energie in en rondom de gebouwen en het reduceren van het energieverbruik door isolatie en het terugwinnen van warmte. Met de beheerders van de fondsen wordt een actieve dialoog gevoerd om de duurzaamheidsprestaties, met name op de door het pensioenfonds gekozen thema's en SDG's, te verhogen. In 2021 zal meer uitwerking worden gegeven aan het vertalen van de focus-SDG's naar de niet-beursgenoteerde vastgoedportefeuille.

Een doorkijkje naar 2021: MVB-beleid

Het MVB-beleid van het pensioenfonds dat we in 2020 hebben vastgesteld geeft ons ambitieuze doelstellingen en te behalen KPI's om ons in stuk te bijten. Tegelijkertijd blijven we het beleid, onze processen, de uitvoering en ons ambitieniveau steeds verbeteren en standaarden verhogen. Ons doel van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is een bewegend doel. In 2021 starten we voortvarend met het verder integreren van SDG's in onze liquide beleggingsportefeuilles, het verbeteren van ons dialoog- en stembeleid, en het evalueren en monitoren van onze dienstverleners en de uitkomst van het MVB-beleid.

Uitvoeringskosten

De kosten die gemaakt worden door het pensioenfonds bestaan uit twee onderdelen, kosten pensioenbeheer en kosten vermogensbeheer. Het pensioenfonds maakt ook algemene kosten, dit zijn kosten die gemaakt worden voor zowel pensioen- als vermogensbeheer.

Algemene kosten worden verdeeld naar pensioen- en vermogensbeheer. In 2020 is de verdeling ten opzichte van 2019 gewijzigd waarbij voor de vier kostencategorieën uit de aanbeveling van de Pensioenfederatie een toedeling is toegepast.

Categorie Aanbeveling	2019	2020
Bestuurskosten	Toerekening VTE-punten Commissie Vermogensbeheer aan vermogensbeheer	Totale bestuurskosten, inclusief VO en RvT, wordt voor 50% aan pensioenuitvoering en voor 50% aan vermogensbeheer toegerekend
Kosten bestuursbureau	Toerekening per functie	Geen wijziging
Controle en advieskosten van accountant, actuaris en interne audit	100% pensioenuitvoering	50%/50% accountantskosten en interne audit, en 75% PUO/25% VB voor actuaris kosten.
Toezichtkosten en lidmaatschap Pensioenfederatie	100% pensioenuitvoering	50% pensioenuitvoering en 50% vermogensbeheer

Van de algemene kosten in 2020 wordt € 2,8 miljoen aan pensioenbeheer en € 2,6 miljoen aan vermogensbeheer weggeschreven. Over 2019 betrof dit € 3,7 miljoen aan pensioenbeheer en € 0,9 miljoen aan vermogensbeheer. Op basis van de toedeling zoals deze in 2020 is toegepast zou in 2019 € 2,5 miljoen aan pensioenbeheer en € 2 miljoen aan vermogensbeheer zijn toegewezen.

De kosten voor het pensioenbeheer worden uitgedrukt per 'normdeelnemer'. De normdeelnemer is de actieve of gepensioneerde deelnemer. Dit is conform de aanbeveling van de Pensioenfederatie. Gewezen deelnemers worden dus niet meegenomen. De kosten vermogensbeheer worden uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het totale belegde vermogen.

Gestegen kosten pensioenbeheer

De kosten pensioenbeheer zijn in 2020 gestegen naar € 41,5 miljoen. Deze stijging wordt veroorzaakt door hogere kosten voor de pensioenuitvoering, maar met name door projectkosten. Wat dat betreft heeft in 2020 het zwaartepunt gelegen bij de bouw van een nieuw pensioenadministratieplatform. Tevens zijn de werkzaamheden opgestart om de overgang van de pensioenadministratie naar de nieuwe pensioenuitvoerder per 1 januari 2021 mogelijk te maken. De daling van de organisatiekosten komt voort uit de wijziging in de toedeling van de algemene kosten.

	2020	2019
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	€	€
Kosten pensioenuitvoering	23.792	22.792
Kosten projecten	13.656	5.950
Bestuurskosten	596	950
Controle en advieskosten	1.753	2.265
Accountantskosten	162	121
Contributies en bijdragen	669	1.077
Kosten bestuursbureau	856	965
Totaal organisatie	4.035	5.378
Totaal	41.484	34.120

De kosten per deelnemer zijn in 2020 vanwege de stijging van de administratie- en projectkosten gestegen van € 80,70 naar € 96,40 per normdeelnemer. De pensioenregeling is eenvoudig, zonder veel uitzonderingen en overgangsreglementen. Tevens beschikt het pensioenfonds over een grote groep actieve en

gepensioneerde deelnemers en heeft het geen winstoogmerk. Dit houdt de kosten per deelnemer laag. Daartegenover staat dat het pensioenfonds een zeer grote groep gewezen deelnemers heeft, veel werkgevers waarvan premies dienen te worden geïnd, hoge aantallen deelnemers- en werkgeversmutaties, en een btw-verplichting.

	2020	2019
Actieven	310.044	308.000
Gepensioneerden	120.090	114.945
Totaal normdeelnemer	430.134	422.945
Kosten pensioenuitvoering <i>(bedragen x € 1.000)</i>	€ 41.482	€ 34.121
Kosten uitvoering per norm deelnemer	€ 96,4	€ 80,7

De gemiddelde uitvoeringskosten van pensioenfondsen met 100 duizend tot 1 miljoen deelnemers zijn over 2019, op basis van gegevens van de DNB, € 84,40. Pensioenfonds Detailhandel zat daar in 2020 boven als gevolg van de projectkosten.

In 2021 zullen de kosten per deelnemer gaan dalen, onder meer door de daling van projectkosten en kosten pensioenuitvoering. De projectkosten voor 2021 betreffen de laatste onderdelen van het nieuwe pensioenadministratieplatform en de kosten voor de transitie van TKP naar Capgemini. In 2021 zal tevens begonnen worden met de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel.

Het bestuur acht de pensioenuitvoeringskosten in lijn met de omvang, complexiteit en de investeringen die nodig zijn voor de uitvoering van de strategie.

Kosten vermogensbeheer: lage beheervergoedingen en transactiekosten

Wij volgen grotendeels een passief beleggingsbeleid waarbij jaarlijkse rebalancing van de portefeuille plaatsvindt. Dit zorgt voor (relatief) lage beheervergoedingen en transactiekosten. Het rendement van de portefeuille zal als gevolg van het passieve beleid dicht bij het rendement en risico van de benchmark liggen. In de duurdere illiquide beleggingscategorieën zoals infrastructuur en private equity wordt zeer beperkt belegd. Deze beleggingen zitten in de afbouwfase en zullen daardoor de aankomende jaren uit de portefeuille verdwijnen.

Het bestuur acht de kosten voor vermogensbeheer in lijn met de beleggingsstrategie en omvang van het pensioenfonds. Vergeleken met andere pensioenfondsen zijn de kosten laag, als gevolg van de eerdergenoemde punten. De gemiddelde vermogensbeheerkosten van de tien pensioenfondsen met de laagste kosten, en met actieve deelnemers, zijn over 2019, op basis van gegevens van de DNB, 0,13 procent. Inclusief transactiekosten zijn de kosten 0,17 procent voor deze groep. Pensioenfonds Detailhandel zit daar zowel in 2020 als in 2019 onder.

De kosten vermogensbeheer bestaan uit directe, indirecte en transactiekosten. Directe kosten betreffen de vermogensbeheeractiviteiten waarvoor facturen worden ontvangen. Indirecte kosten betreffen de kosten die ten laste worden gebracht van het vermogen bij beleggingsfondsen. Net als bij transactiekosten zijn deze kosten een schatting. De indirecte kosten en transactiekosten worden niet afzonderlijk weergegeven in de jaarrekening, deze kosten maken deel uit van de indirecte beleggingsopbrengsten.

Directe kosten

De directe kosten vermogensbeheer zijn gestegen van € 22,49 miljoen in 2019 naar € 24,29 miljoen. Uitgedrukt in percentage zijn de directe kosten gedaald van 0,09 procent in 2019 naar 0,08 procent. De stijging in euro's is met name het gevolg van de sterke stijging van het gemiddeld belegd vermogen, aangezien er een vergoeding wordt betaald over het belegde vermogen. De daling als percentage komt zowel door de stijging van het vermogen als door nieuwe afspraken over lagere beheervergoedingen. Onder overige beleggingen zijn de directe kosten voor private equity en infrastructuur verantwoord. Het pensioenfonds kent geen performance gerelateerde vergoedingen.

Indirecte kosten

De indirecte kosten zijn gestegen van € 5,9 miljoen in 2019 naar € 7,3 miljoen in 2020. Onder deze kosten vallen het direct vastgoed, Nederlandse hypotheek en alternatieven beleggingen. De stijging is met name afkomstig door de hogere kosten voor de Nederlandse hypotheekportefeuille, vanwege de groei van deze portefeuille.

Transactiekosten

De transactiekosten zijn zowel in absolute als relatieve zin gestegen van € 9,5 miljoen en 0,04 procent naar € 15,9 miljoen en 0,05 procent. De stijging van de transactiekosten is met name het gevolg van de transitie naar een nieuw emerging markets aandelen mandaat gebaseerd op sustainable development goals.

		2020		
		€		
		(bedragen x € 1.000)		
Gemiddeld belegd vermogen		29.664.565		
		Direct	Indirect	Transactiekosten
		€	€	€
Aandelen		2.341	-	6.333
Vastrentende waarden		6.111	4.108	€ 5.854
Vastgoedbeleggingen		515	2.537	€ 201
Overige beleggingen		274	699	€ -
Afdekkings rente- en valutarisico		8.438	-	€ 3.465
Custody, rapportages en MVB Beleid		4.030		
Doorbelasting algemene kosten		2.580		
Performance gerelateerde vergoedingen		-		
Totaal directe kosten vermogensbeheer		24.289		
Totaal directe kosten vermogensbeheer in procenten		0,08%		
Indirecte kosten			7.344	
Totale indirecte kosten in procenten		0,03%		
Transactiekosten				15.853
Totale transactiekosten in procenten		0,05%		
Totale vermogensbeheerkosten		47.486		
Totale vermogensbeheerkosten in procenten		0,16%		

		2019		
		€		
<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
Gemiddeld belegd vermogen		25.886.801		
		Direct	Indirect	Transactiekosten
		€	€	€
Aandelen		2.085	-	3.109
Vastrentende waarden		5.738	2.601	3.634
Vastgoedbeleggingen		418	2.478	91
Overige beleggingen		466	835	-
Afdekkings rente- en valutarisico		9.213	-	2.623
Custody, rapportages en MVB Beleid		3.711		
Doorbelasting algemene kosten		859		
Performance gerelateerde vergoedingen		-		
Totaal directe kosten vermogensbeheer		22.490		
Totaal directe kosten vermogensbeheer in procenten		0,09%		
Indirecte kosten			5.914	
Totale indirecte kosten in procenten			0,02%	
Transactiekosten				9.457
Totale transactiekosten in procenten				0,04%
Totale vermogensbeheerkosten				37.861
Totale vermogensbeheerkosten in procenten				0,15%

A photograph of a woman with long brown hair tied back, wearing a mustard-colored sweater, smiling warmly. She is in a shop or greenhouse filled with plants. In the background, another woman is visible. To the left, there are racks of cards with botanical illustrations and text like 'WELKOM THUIS' and 'DIKKE KNUTTEL'.

5

Risico- management

Voor de beheersing van risico's heeft het pensioenfonds een **Risico Management Raamwerk (RMR)** ingericht. Daarmee worden op integrale wijze risico's en maatregelen in kaart gebracht, maar ook de inrichting van de bijbehorende beheeromgeving.

In de aanpak van het RMR volgt het pensioenfonds de stappen en principes die zijn beschreven in COSO Enterprise Risk Management Framework, een wereldwijd gebruikt en geaccepteerd riskmanagement raamwerk.

Eerste en fundamentele onderdeel van het RMR is de interne omgeving. Die zorgt ervoor dat de randvoorwaarden worden bepaald om effectieve beheersing ('In control zijn') van de organisatie mogelijk te maken.

De scheiding tussen beleid, uitvoering en controle dragen bij aan de efficiency van het RMR. Een goed uitgewerkte en geïmplementeerde interne omgeving schept de mogelijkheden om met minder beheersmaatregelen te kunnen volstaan.

Wat is risico?

Risico is de kans op een schade die kan optreden als gevolg van externe dan wel interne omstandigheden en die een negatief effect heeft op het resultaat (de doelstellingen) van de organisatie.

Wat is risicomanagement?

- Het identificeren, kwantificeren en het beheersen van risico's door middel van een continu Proces;
- Het uitsluiten, afwentelen, delen, terugdringen of accepteren van de effecten die het gevolg zijn van het optreden van een bepaalde gebeurtenis;
- Het terugdringen van de kans op een event en/of het gevolg verkleinen;
- Proces dat wordt toegepast bij het formuleren van de strategie en ontworpen om potentiële gebeurtenissen die invloed kunnen hebben op de onderneming te identificeren en om risico's te beheeren zodat deze binnen de risicoacceptatiegraad vallen, om een redelijke zekerheid te bieden ten aanzien van het behalen van de doelstellingen.

Het jaar 2020 heeft met name in het teken gestaan van de uitvoering van de eigen risicobeoordeling

Waarom risicomanagement?

Risicomanagement is belangrijk, want:

- Het verlagen van ongewenste variaties in de prestatie van de organisatie door een systematische en methodische aanpak van risico's;
- Het voor de organisatie als geheel op een gestandaardiseerde wijze ontsluiten en beschikbaar stellen van benaderingen voor het managen van risico's waardoor risicomanagement een integraal en multidisciplinair karakter krijgt;
- De organisatie leren anticiperen op toekomstige gebeurtenissen die van invloed zijn op het al dan niet behalen van succes;
- Het creëren van transparantie.

Het jaar 2020 heeft met name in het teken gestaan van de uitvoering van de eigenrisicobeoordeling, het up to date houden van het risicomanagement raamwerk en het testen en bijwerken van beheersmaatregelen. De risicomanagementfunctie is uitgebreid met de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer, met daarnaast de reeds bestaande vervullers: de externe riskmanager beleggingen en de riskauditor. De verschillende commissies zijn verantwoordelijk voor de aan hen toegedeelde risico's. De commissie Finance & Risk heeft daarnaast het RMR als aandachtsgebied, vanuit waar de behandeling in het bestuur plaatsvindt.

Om beter de risico's en beheersmaatregelen vast te leggen en daarover te rapporteren wordt gebruik gemaakt van een risicodashboard.

De eigenrisicobeoordeling

De eigenrisicobeoordeling (ERB) betreft de periodieke strategische risicoanalyse van het pensioenfonds. Doel: vaststellen of de strategie en het risicoprofiel in brede zin met elkaar in lijn zijn. Tevens wordt de effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheer (inclusief feitelijke beheersmaatregelen) beoordeeld. Met de introductie van de IORP II wetgeving is ook de ERB geïntroduceerd. Het is verplicht om voor eind 2021 een ERB te hebben uitgevoerd, of eerder als er een trigger moment is geweest. In verband met de overgang van pensioenuitvoerder met ingang van 1 januari 2021, een triggermoment, is in 2020 een ERB uitgevoerd. De onderdelen uit de ERB zijn niet nieuw, het voordeel is dat deze onderdelen in één integraal document worden vastgelegd. Er zijn dan ook geen nieuwe risico's of benodigde maatregelen naar voren gekomen.

Overgang naar het nieuwe pensioenstelsel

Het Nederlandse pensioenstelsel staat aan de vooravond van grote veranderingen. Uiterlijk op 1 januari 2027 zullen de bestaande pensioenregelingen verdwijnen en plaats maken voor een pensioenregeling met individuele vermogensopbouw. Om ons voor te bereiden op de wijziging is in 2021 een project begonnen om klaar te zijn voor een mogelijke start op 1 januari 2023, afhankelijk van het beschikbaar zijn van het wettelijke kader. Dit betreft een omvangrijk project waarbij, onafhankelijk van de keuze van een van beide contracten, de impact groot is voor de beleggingen, de IT en datakwaliteit. De keuze van de regeling ligt bij de sociale partners. Er is een kritisch pad uitgestippeld met daarin de beslismomenten en vervolgstapen die volgen uit de keuzes van de sociale partners.

De risicohouding is onderdeel van de door sociale partners aan het pensioenfonds gegeven opdracht om de pensioenregeling uit te voeren

Risicohouding

De risicohouding van het pensioenfonds wordt gedefinieerd als de mate waarin het pensioenfonds, na overleg met sociale partners en het Verantwoordingsorgaan, bereid is risico's te lopen én de mate waarin het pensioenfonds risico's loopt gegeven de kenmerken van het pensioenfonds. De risicohouding is onderdeel van de door sociale partners aan het pensioenfonds gegeven opdracht om de pensioenregeling uit te voeren. Het bestuur van het pensioenfonds gebruikt de beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het pensioenfonds, bij de opdrachtaanvaarding en de vaststelling van beleid. Het toeslagstreven van het pensioenfonds is voor het bestuur belangrijk. Het beleggingsbeleid (inclusief toeslagenbeleid en kortingsbeleid) is erop gericht om deze doelstelling te realiseren. Naar het oordeel van het bestuur rechtvaardigt het toeslagstreven een wat ruimere risicohouding. Het bestuur accepteert hierbij dat er een kans is dat de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten op enig moment gekort moeten worden.

Korte termijn risicohouding

De risicohouding is vertaald in een strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes. Het korte termijn risico, gemeten door middel van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) bij de strategische beleggingsportefeuille, bedraagt 17,4 procent met een ondergrens van 15,0 procent en een bovengrens van 20,0 procent. De bandbreedte rondom het VEV is bedoeld om uitvoering te geven aan het feitelijke beleggingsbeleid binnen de toegestane bandbreedtes rondom het strategische beleid. Het VEV bij de feitelijke beleggingen op 31 december 2020 bedraagt 18,0 procent.

Lange termijn risicohouding

In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt in een veelvoud aan economische scenario's (stochastische analyse). De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud.

De risicohouding van het pensioenfonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets:

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat is gelijk aan 75 procent.
- Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekenen we vanuit de feitelijke dekkinggraad zowel het verwachte pensioenresultaat als het pensioenresultaat in een slechtweerscenario. De maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweer scenario die we dan acceptabel vinden is 45 procent.

De in 2020 uitgevoerde en vastgestelde jaarlijkse haalbaarheidstoets heeft tot de volgende uitkomsten geleid:

- Het verwachte (mediane) pensioenresultaat is gelijk aan 86,6 procent;
- De relatieve afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario is gelijk aan 30,3 procent.

Hiermee is voldaan aan de normering van de pensioenresultaten zoals deze zijn vastgesteld.

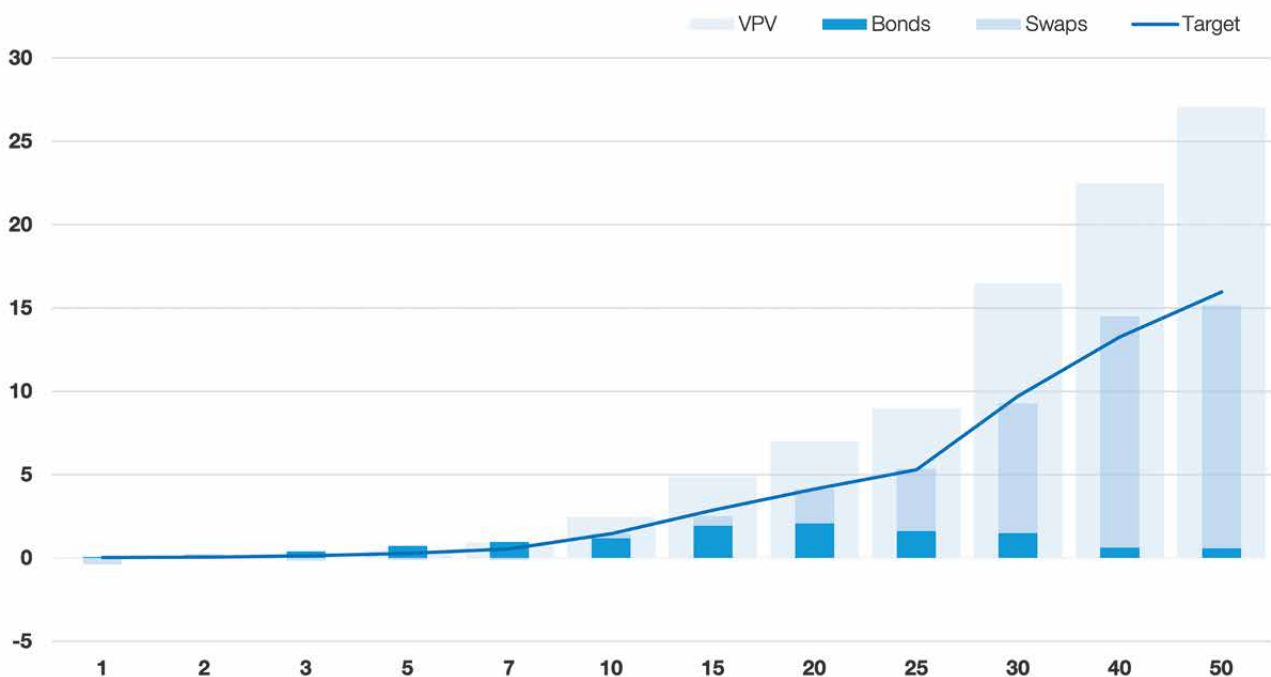
De belangrijkste financiële risico's betreffen het rente-, aandelen-, valuta- en kredietrisico, die hierna als eerste worden behandeld.

Renterisico

Het strategisch beleggingsbeleid staat in dienst van het beheren van de gehele balans van het pensioenfonds. Een breed gespreide beleggingsportefeuille verlaagt het mismatchrisico van de balans en leidt tot een optimale verhouding tussen risico en rendement. Het beleggingsbeleid en het rente- en valutarisicobeleid dragen bij aan de doelstellingen van het balansbeheer.

Gelet op de lange looptijd van de verplichtingen van het pensioenfonds is het renterisico onder het huidige financiële toetsingskader het meest dominante risico. Het renterisico wordt op UFR-basis voor 92 procent afgedekt. De UFR-rentehedge is vertaald naar een marktwaarde-rentehedge van 59 procent voor de uitvoering het afdekkingsbeleid. De vertaling van de UFR naar de marktrentehedge wordt maandelijks

gemonitord, en bij grote afwijkingen wordt deze aangepast. Vanaf 2021 zal de afdekking niet langer plaatsvinden op UFR-basis, maar de strategie en de rentehedge op 59 procent marktwaarde als basis nemen. De wijzigingen die vanaf januari 2021 plaatsvinden in de bepaling van de UFR-curve maken het steeds complexer om de UFR als uitgangspunt te nemen.

De afdekking vindt hoofdzakelijk (voor 78 procent) plaats door het gebruik van rentederivaten, aangevuld met (lang lopende) euro staatsobligaties, Euro Non Sovereign en Nederlandse hypotheke. In de wijze van afdekking wordt tevens rekening gehouden met niet-parallele veranderingen van de rentecurve. Bovenstaande grafiek geeft inzicht in de rentegevoeligheid van de verplichtingen (VPV), en de afdekking door middel van obligaties en swaps over de verschillende looptijden buckets.

Het lopen van renterisico heeft over 2020 negatief uitgedrukt vanwege een gedaalde rente, van 0,9 procent naar 0,3 procent (gemiddelde DNB UFR-verplichtingen). De verplichtingen zijn in waarde gestegen als gevolg van de gedaalde rente.

Aandelen- en onroerend-goed- risico

Dit zijn voornamelijk de risico's die betrekking hebben op beleggingen in de verschillende onroerend goed- en aandelenmarkten. Door dit risico te lopen, wordt op de lange termijn naar verwachting een extra rendement behaald, dat het pensioenfonds gebruikt om zijn doelstellingen te bereiken. Dit risico wordt beheersbaar gemaakt door in de uitvoering te zorgen voor een goede spreiding over de regio's en sectoren. Met het overgebleven risico wordt rekening gehouden in de ALM-studie. Het aandelenrisico is

een van de voornaamste financiële risico's voor het pensioenfonds, aangezien het renterisico voor een groot deel wordt gehedged.

De gevoeligheden van de portefeuille voor ontwikkelingen op de aandelen- en rentemarkten worden weergegeven in onderstaande scenarioanalyse, waarbij op de aandelen een schok wordt toegepast van +/- 10 procent en +/- 20 procent, en bij rente een parallelle verschuiving van de rentecurve van +/-0,5 procent en +/- 1,0 procent.

		delta non-matching				
		-20%	-10%	0%	+10%	+20%
delta rentecurve	-1,0%	98%	103%	108%	113%	118%
	-0,5%	98%	104%	109%	114%	120%
	0,0%	99%	105%	111%	117%	123%
	+0,5%	100%	107%	113%	120%	127%
	+1,0%	102%	109%	116%	124%	131%

Het lopen van dit risico heeft over 2020 positief bijgedragen aan het rendement. De aandelenportefeuille laat een rendement van 12,6 procent in lokale valuta zien, omgerekend naar euro 6,8 procent. Het vastgoed heeft een rendement behaald van -0,6 procent in lokale valuta, omgerekend naar euro is het rendement -3,9 procent. Het valutarisico heeft een grote invloed gehad in 2020.

In 2019 en 2020 is overgegaan van MSCI naar de FTSE Custom Developed en Emerging SDG Aligned Index. Door het meenemen van de Sustainable Development Goals worden ESG-risico's in de ontwikkelde aandelenportefeuille verlaagd. Dit is bereikt met een vergelijkbaar risicoprofiel ten opzichte van de brede basis FTSE-index, met een tracking error van minder dan 1 procent.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat wisselkoersschommelingen de waarde van een belegging beïnvloeden. Het pensioenfonds loopt bij de uitvoering van het beleid valutarisico, circa € 14,8 miljard van de portefeuille bestaat uit niet-euro beleggingen.

Om het valutarisico te verminderen, wordt een gedeelte van de valuta exposures afgedekt. Het valutarisico wordt hoofdzakelijk gelopen op de US-dollar (voor € 8,8 miljard), gevolgd door de veel kleinere exposures op de Hong Kong Dollar, Japanse Yen en Britse Pond. Wij dekken momenteel 75 procent van het valutarisico op een passieve wijze af van de Britse Pond en US Dollar. De valuta exposures in deze valuta worden op basis van de strategische allocaties en de benchmarks van de volgende portefeuilles bepaald:

- High Yield Bonds
- Emerging Markets Bonds
- US en UK Equity
- US en GB listed real estate

Van het totaal aan beleggingen luidt na de valuta afdekking € 7,9 miljard in andere valuta dan de euro. Het lopen van valutarisico heeft een negatieve impact gehad, met name als gevolg van de daling van de US-dollar. Het afdekken van het valutarisico heeft dan ook een positieve bijdrage geleverd, van 1,6 procent, op het totaalrendement over 2020.

Kredietrisico

Kredietrisico is een vorm van tegenpartijrisico, echter in tegenstelling tot tegenpartijrisico wordt kredietrisico expliciet genomen om rendement te behalen. In de portefeuille van het pensioenfonds zijn vijf mandaten opgenomen die betrekking hebben op kredietrisico namelijk: Euro Non-Sovereign, Global High Yield, Emerging Markets Local Currency, Emerging Markets Hard Currency en Nederlandse hypotheek. De allocatie naar beleggingsportefeuilles waarin kredietrisico wordt gelopen bedraagt 30,2 procent van de totale portefeuille. Het kredietrisico heeft over 2020 negatief bijgedragen aan het rendement. De sterke stijging van de credit spreads in maart 2020 is slechts gedeeltelijk weer goedge maakt.

De impact van de bovenstaande vier risico's, rente-, aandelen-, valuta- en kredietrisico, op de ontwikkeling van de dekkingsgraad bedraagt 16,1 procent versus de verplichtingen (overrendement), en het effect van de gedaalde rente op de verplichtingen -16,5 procent. Per saldo een daling van -0,4 procent.

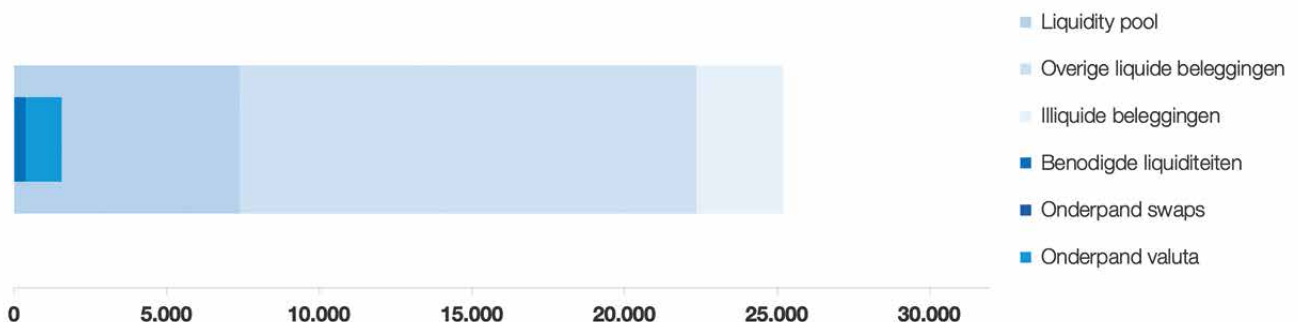
In het herstelplan is uitgegaan van een positief effect van 3,5 procent.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is onder andere het risico dat een belegging niet tijdig tegen een redelijke prijs kan worden geliquideerd (asset liquidity). Dit risico wordt beheerst doordat we de beleggingsportefeuille op zodanige wijze opzetten dat deze naar verwachting aan de liquiditeitsbehoefte van het pensioenfonds kan voldoen. Een groot deel van de portefeuille is belegd in effecten die worden verhandeld op openbare, gereguleerde markten.

Naast deze liquiditeit hebben we middelen nodig om te voldoen aan eisen voor onderpand en afwikkeling van valutacontracten (funding liquidity). Het pensioenfonds heeft beleid opgesteld hoe om te gaan met dit risico.

Maandelijks wordt gekeken naar de liquiditeitsbehoefte onder een stressscenario waarbij de rente 1 procentpunt stijgt en valuta's 20 procent dalen. Onderstaande grafiek brengt dit in beeld. Het beschikbare onderpand en liquiditeiten zijn ruim voldoende om, ook onder stressscenario's, te voldoen aan de verplichtingen. Met de verdere invoering van de verplichting tot central clearing naar aanleiding van EMIR-regelgeving zal het liquiditeitsrisico afkomstig van de margin requirements uit de swap portefeuille omhooggaan. Ultimo 2020 is 33 procent van de interest rate swap portefeuille centrally cleared gemeten naar rentegevoeligheid (PVO1).

Het pensioenfonds ontvangt ruim meer premie dan dat er aan pensioenuitkeringen wordt uitgekeerd. Door middel van een liquiditeitsplanning wordt gezorgd voor ruim voldoende beschikbare middelen om de uitkeringen te kunnen voldoen.

Tegenpartijrisico

Daaronder wordt verstaan: het risico dat de tegenpartij niet (meer) aan zijn verplichtingen kan voldoen, bijvoorbeeld door liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen. Om dit risico te beheersen worden de tegenpartijen geselecteerd op basis van reputatie en kredietwaardigheid. Daarnaast worden transacties over meerdere tegenpartijen gespreid en wordt er onderpand geëist om tegenpartijrisico te mitigeren. Dit risico speelt met name bij de derivatenportefeuille van het pensioenfonds. De EMIR-regelgeving, waarbij er op termijn één centrale tegenpartij zal zijn in plaats van de huidige verschillende bancaire tegenpartijen, speelt hier een grote rol. Van een aantal bancaire tegenpartijen zijn de posities reeds overgegaan naar de centrale tegenpartij.

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat inflatie de waarde van de verplichtingen aantast in termen van koopkracht. Het inflatierisico kan worden verkleind door meer inflatiegevoelige beleggingen in de portefeuille

op te nemen. Keerzijde daarvan is dat zulke inflatiegevoelige beleggingen de kans kunnen vergroten dat het pensioenfonds niet aan zijn nominale pensioenverplichtingen kan voldoen.

Operationele risico's

De operationele risico's zijn de risico's die optreden bij de uitvoering van pensioen- en beleggingsactiviteiten. Denk aan niet-afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag, fouten in systemen en externe gebeurtenissen. We beheersen operationele risico's door eisen te stellen aan leveranciers, zoals het hebben van een ISAE-verklaring. In het RMR zijn vaste controlepunten opgenomen voor operationele risico's, waaronder scheiding tussen uitvoering en controle. Het bestuur heeft de beoordeling van de ISAE3402 en de SLA-rapportages als controlemiddel om deze risico's te beperken.

Operationele incidenten worden vastgelegd in het risicomanagementsysteem en linked aan desbetreffende risico's om op deze wijze zicht te houden op het verwachte risico, en de feitelijke gebeurtenissen.

Actuariële risico's

Een belangrijk element van de actuariële risico's (het verzekeringstechnisch risico) is het langlevensrisico. Het langlevensrisico houdt in, dat het pensioenfonds

De SDG's waar het pensioenfonds zich op richt worden of zijn reeds geïntegreerd in de portefeuilles

langer uitkeringen moet verstrekken dan werd verondersteld bij de bepaling van de technische voorziening rekening. Door toepassing van de meest recente prognosetabellen van het Actuariële Genootschap, met eveneens recente en adequate fonds specifieke correcties voor ervaringssterfte, is het langlevensrisico voldoende duidelijk berekend in de waardering van de pensioenverplichtingen. Overige relevante actuariële risico's waar rekening mee wordt gehouden, zijn het overlijdensrisico (kortlevensrisico) en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Integriteitsrisico's

Integriteitsrisico's betreffen risico's op het gebied van witwassen, fraude, misbruik van voorkennis, compliance risico, belangenverstremming, onoorbaar handelen, corruptie en terrorismefinanciering. Het betreft zowel interne als externe wet- en regelgeving. De compliance officer ziet toe op de naleving van de gedragscode en daaraan gerelateerde wet- en regelgeving. Elk jaar maakt het pensioenfonds een systematische integrale risicoanalyse om inzicht en grip te krijgen op de integriteitsrisico's.

MVB - risico's

Het pensioenfonds heeft een strategisch beleggings- en risicobeleid waar het MVB-beleid (Environmental, Social, Governance, ook wel Maatschappelijk Verantwoord Beleggen genoemd) onderdeel van uitmaakt. MVB-risico's betreffen naast de wettelijke vereisten de financiële risico's als gevolg van milieu, sociale en bestuurskwesties ('ESG', Environmental, Social and Governance). Hier heeft het pensioenfonds de focus op de Sustainable Development Goals 8, 12, 13 en 16.

Om MVB-risico's te mitigeren worden verschillende instrumenten gebruikt:

1. Uitsluiting;
2. ESG-integratie (het aanpassen van de benchmarks in de liquide portefeuilles of het maken van specifieke beleggingskeuze op basis van ESG-risico in de illiquide portefeuille);
3. Actief aandeelhouderschap (engagement en stemmen bij beursgenoteerde ondernemingen);
4. Tenslotte is er middels impact investment de mogelijkheid tot off-set negatieve risico's door positieve bijdrage. Voor impact investing zijn er op dit moment nog geen beleggingen gestart, maar het pensioenfonds heeft hier wel een doelstelling over opgenomen.

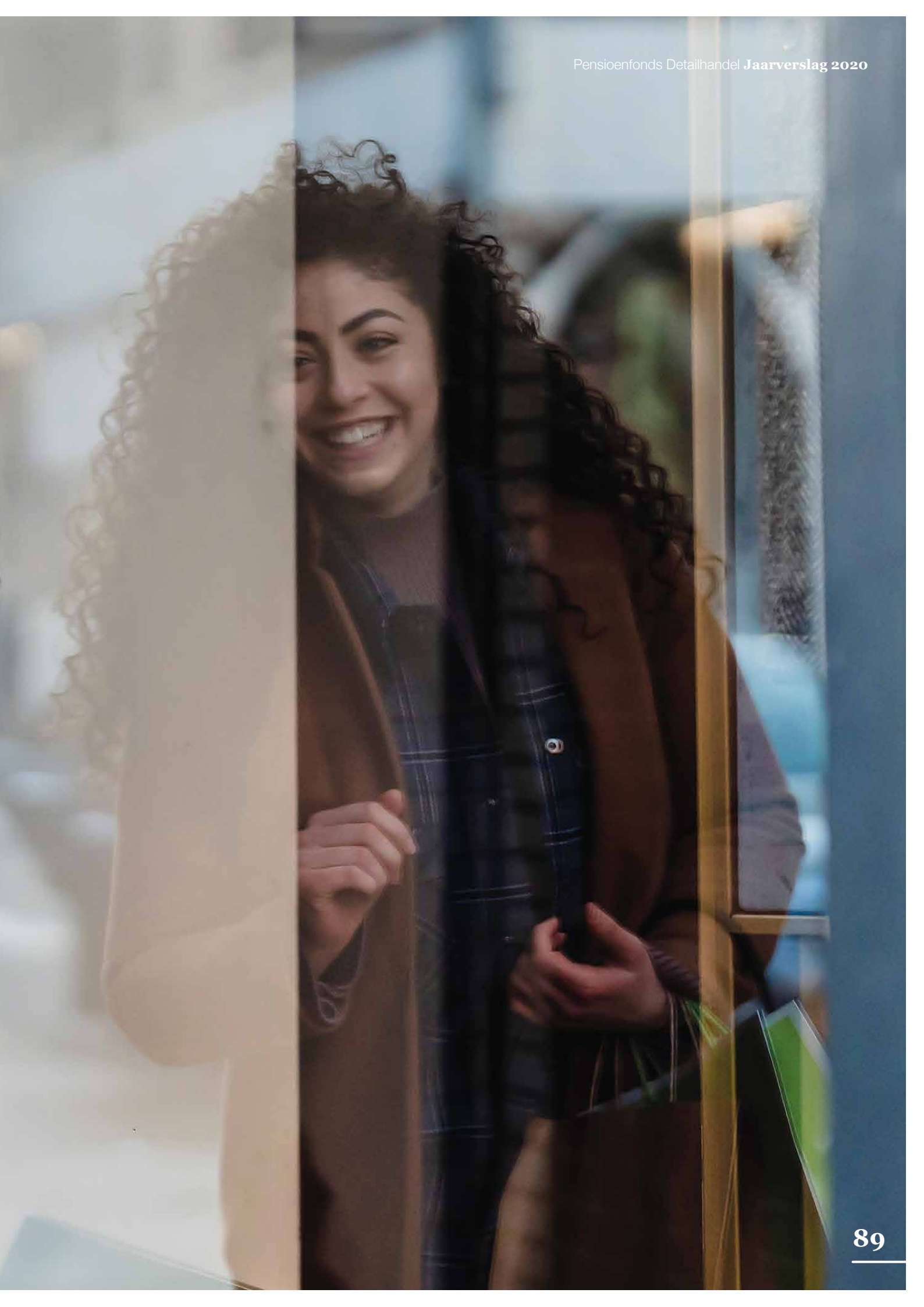
De SDG's waar het pensioenfonds zich op focused worden of zijn reeds geïntegreerd in de portefeuilles. Dit proces is afgerond voor de aandelenportefeuilles, de SDG equity benchmarks zijn geïmplementeerd in 2019 (ontwikkelde markten) en 2020 (opkomende Markten). De overige asset classes staan voor de komende periode op de agenda. MVB-risico's zijn tevens onderdeel van de eigenrisicobeoordeling.

Dwangsom of boetes

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

6.

Goed pensioenfonds- bestuur

Zoals ieder jaar hebben de voorzitters met de individuele bestuursleden gesproken over het functioneren van het bestuur als geheel

Goed bestuur is een belangrijke voorwaarde voor de bedrijven waarin we investeren. Vanzelfsprekend geldt dit ook voor de eigen organisatie, zoals het bestuur en het bestuursbureau.

Bestuursleden en medewerkers van het pensioenfonds werken conform de afspraken die zijn vastgelegd in de verplichte gedragscode. Hetzelfde geldt voor de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan. Eén van de doelen van de gedragscode is het stellen van regels/richtlijnen om mogelijke belangenconflicten te voorkomen. De gedragscode bevordert de transparantie en zorgt ervoor dat alle betrokkenen, ook voor hun eigen bescherming, duidelijk weten wat wel en niet geoorloofd is. Elk bestuurslid, lid van Raad van Toezicht, lid van het Verantwoordingsorgaan en medewerker van het bestuursbureau moet jaarlijks schriftelijk verklaren de gedragscode nageleefd te hebben.

In 2020 is door de compliance officer gekeken naar de naleving van de gedragscode, insiderregeling en beoordeling van meldingen en goedkeuringen. De compliance officer heeft geen bijzonderheden waargenomen.

Bestuur

De omvang van het bestuur is 10 bestuursleden. De verdeling van zetels:

- 5 voor de werkgevers
- 4 voor de werknemers
- 1 voor de pensioengerechtigden

De benoemingstermijn voor het bestuur bedraagt 5 jaar. Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd.

Zelfevaluatie

Zoals ieder jaar hebben de voorzitters met de individuele bestuursleden gesproken over het functioneren van het bestuur als geheel, het betreffende bestuurslid en het functioneren van de voorzitters. In dit gesprek komen ook het functioneren van het bestuursbureau en het algemene functioneren van het fonds aan de orde. Tevens worden opleidingsbehoeften en wederzijdse toekomstverwachtingen besproken. Van deze individuele gesprekken wordt een verslag gemaakt dat door alle betrokkenen wordt geaccordeerd. Zaken die het algemene functioneren van het fonds, het bestuursbureau en het voltallige bestuur betreffen worden vanuit deze verslagen samengebundeld en in het bestuur besproken. Het bestuur borgt dat deze samenvatting inderdaad alle collectieve elementen bevat en zet op basis hiervan zo nodig actiepunten uit. Deze collectieve punten worden ook gedeeld met andere gremia van het pensioenfonds. Een van de punten uit de evaluatie betrof de ervaringen van de vele recente en aankomende bestuurswisselingen op het bestuur. Ondanks deze wisselingen is er sprake van een goede dynamiek in het bestuur. Door covid zijn de contacten met andere bestuursleden en het bestuursbureau helaas minder, en is er vertraging ontstaan in het onboarding programma van de nieuwe bestuursleden.

Onafhankelijkheid bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds stelt zich bij het uitoefenen van zijn bestuurstaak onafhankelijk

op. Het bestuur draagt er zorg voor dat het pensioenfonds uitsluitend handelt ten behoeve van alle belanghebbenden van het pensioenfonds. Het bestuur weegt deze belangen op een zorgvuldige en evenwichtige wijze tegen elkaar af en maakt dit inzichtelijk. De belanghebbenden zijn de actieve deelnemers, de gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de aangesloten werkgevers.

Naleving wet- en regelgeving

Er is één datalek gemeld aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP), veroorzaakt door menselijk handelen. Een groep deelnemers heeft op briefpapier van een ander pensioenfonds een informatieve brief ontvangen. Hoewel er geen data zijn gelekt, kan de indruk zijn gewekt dat dit het geval is geweest, is er toch een melding gedaan aan het AP.

De AFM heeft in 2020 onderzoek gedaan naar de transparantie en verantwoording van de uitvoeringskosten in het jaarverslag over 2019. Uit dit onderzoek heeft de AFM geconstateerd dat het pensioenfonds niet aan de wettelijke eisen heeft voldaan. Hoewel niet concreet door de AFM aangegeven, is de conclusie dat de vermogensbeheerkosten in basispunten zijn opgenomen, terwijl dit als percentage dient te worden gerapporteerd. In dit jaarverslag is dat punt hersteld, waarbij tevens de aanbevelingen uit het AFM rapport waar mogelijk meteen zijn meegenomen. Het bestuur van het pensioenfonds is verder niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.

Geschillen

Een deelnemer, gewezen deelnemer, andere aanspraakgerechtigden of pensioengerechtigden die een geschil hebben met het pensioenfonds kunnen hiertegen bezwaar aantekenen bij de Commissie Pensioenen en kunnen daarna bij het bestuur terecht.

Er zijn in 2020 drie klachten behandeld. Eén met betrekking tot het bijzonder nabestaandenpensioen, één over een verevening en één vanwege te hoge projectie van de pensioenuitkering op de Pensioendatum. De eerste twee klachten zijn afgewezen. Voor de laatste klacht is uit coulance een kleine vergoeding toegekend.

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is door de sector zelf opgesteld en is bedoeld om de communicatie met de deelnemers transparanter te maken en bij te dragen aan het verbeteren van de kwaliteit van het functioneren van het pensioenfondsbestuur. De normen in de code zijn weliswaar leidend, maar laten ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor naleving van de Code geldt het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. Afwijken van de norm is dus mogelijk, als daar een goede reden voor is. De normen uit de code zijn gegroepeerd naar acht thema's om zo het doel van de code zichtbaarder te maken en daarmee het gesprek over de code tussen intern toezicht en bestuur te vereenvoudigen. De acht thema's betreffen:

Vertrouwen waarmaken	Zorgvuldig benoemen
Verantwoordelijkheid nemen	Gepast belonen
Integer handelen	Toezicht houden en inspraak waarborgen
Kwaliteit nastreven	Transparantie bevorderen

In 2020 is daarmee de verdeling uitgekomen op zes mannelijke en vier vrouwelijke bestuursleden, waarvan één jonger dan 40 jaar

Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben een Monitoringcommissie ingesteld. Deze commissie ziet toe op de naleving van de Code. Het overgrote deel van de Code Pensioenfondsen bestaat uit normen die alleen bij afwijking worden toegelicht. Hieronder volgt een toelichting van een aantal normen waarvan wordt verwacht dat die altijd worden toegelicht.

Naleving Code Pensioenfondsen

Vertrouwen waarmaken

In het bestuursverslag wordt inzicht gegeven in de missie, visie, strategie en de daaruit volgende projectportfolio. Inzicht in de risico's is opgenomen in de risicoparagraaf.

Zorgvuldig benoemen

Het bestuur heeft het thema diversiteit nadrukkelijk besproken met de benoemende organisaties. Daarbij is expliciet gevraagd om bij (her)benoeming specifiek te kijken naar de diversiteit van kandidaten. Hier is in 2020 wederom invulling aan gegeven. In 2020 zijn mevrouw Evelyne Simons en mevrouw Steffi Schaab als bestuurslid toetreden.

In 2020 is daarmee de verdeling uitgekomen op zes mannelijke en vier vrouwelijke bestuursleden, waarvan één jonger dan 40 jaar. In het Verantwoordingsorgaan is eveneens sprake van vier vrouwelijke leden, en drie leden onder de 40 jaar. Uit de nalevingsrapportage monitoringcommissie 2019 blijkt dat 38 procent van de pensioenfondsen voldoet aan de diversiteitsnorm.

Er wordt door het pensioenfonds aan deze norm voldaan.

Waar we niet aan voldoen is norm 34 van het thema 'zorgvuldig benoemen'. Norm 34 stelt dat een bestuurslid voor maximaal vier jaar wordt benoemd en vervolgens maximaal tweemaal kan worden herbenoemd. Het pensioenfonds hanteert een termijn van vijf jaar in plaats van vier jaar. De reden van deze afwijking is een praktische, namelijk dat in de opzet het bestuur bestaat uit tien leden en er ieder jaar twee leden (een werkgevers- en een werknemerslid) aftreden. De doorstroming en vernieuwing in het bestuur is daarentegen in de afgelopen periode hoog geweest. De helft van de bestuursleden is in de afgelopen twee jaar tot het bestuur toegetreden.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

De Raad van Toezicht heeft onderdelen uit de Code, die gaan over de uitvoering van haar werkzaamheden, besproken in dit verslagjaar. Daarbij is met name zorgvuldig benoemen in het verslagjaar aan de orde geweest. In dit jaarverslag is het verslag van de Raad van Toezicht opgenomen.

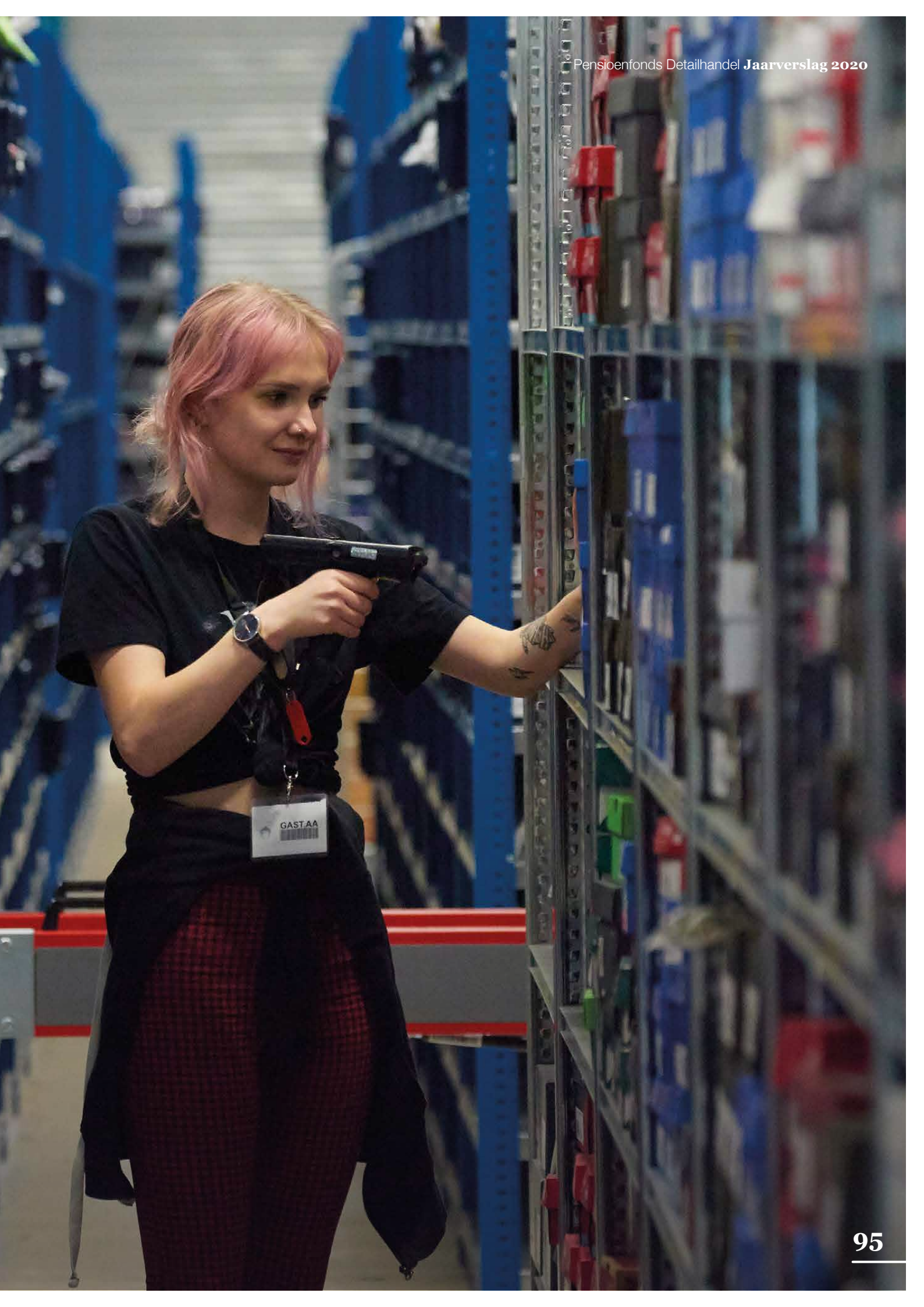
Transparantie bevorderen

De Code benoemt een aantal normen onder 'transparantie bevorderen'. In het jaarverslag komt dit op verschillende plekken terug, zoals bij missie, visie & strategie (norm 58), naleving gedragscode en evaluatie (norm 64). Over verantwoord beleggen (norm 62) wordt verslag gedaan in het onderdeel beleggen.

7 •

Verslag van het Verantwoordings- orgaan en de Raad van Toezicht

Verslag van het Verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het is de taak van het Verantwoordingsorgaan (VO) om eraan bij te dragen dat het bestuur verantwoord en evenwichtig beleid maakt en te beoordelen of het beleid conform afspraken wordt uitgevoerd. Het VO hanteert daarbij de volgende hoofdcriteria:

1. Good governance
2. Evenwichtige afweging van belangen
3. Beheersing van risico's

Het pensioenfonds kent vier groepen van belanghebbenden, te weten deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en werkgevers. Het VO beoordeelt of de belangen van al deze groepen evenwichtig zijn afgewogen en of de besluitvorming transparant is.

De organisatie van het VO

Het VO bestaat uit 14 leden. De benoemende organisaties in 2020 zijn FNV (7 leden), CNV (2 leden), Vereniging van Gepensioneerden in de Detailhandel (4 leden) en Detailhandel Nederland (1 lid). Het VO werkt met vier commissies, die worden ingezet voor de voorbereiding van bepaalde thema's en adviesaanvragen. Het VO werkt volgens een vast werkplan en normenkader en stelt jaarlijks een jaarplan op.

Tot 1 oktober 2020 heeft de heer Van Dant zich opgetreden als voorzitter (ad interim). Per 1 oktober 2020 zijn de heer Boonekamp tot voorzitter en de heer Veurtjes tot vicevoorzitter gekozen.

Het VO heeft binnen het bestuursbureau een vast aanspreekpunt (de heer Groot) en wordt extern secretariael ondersteund.

Werkwijze 2020

De coronacrisis heeft grote invloed gehad op de werkwijze van het VO in 2020.

Eind januari vond de enige fysieke bijeenkomst van het jaar plaats. Een studiedag, vergadering en zelfevaluatie werden gecombineerd. De vergadering van maart is geannuleerd in verband met de lockdown. Vanaf dat moment vond er gedurende een aantal maanden wekelijks een update plaats aan de hand van een online rapportage, waar het VO vragen per email over kon stellen. Er zijn afspraken gemaakt hoe het VO aangehaakt kon blijven op belangrijke thema's, zoals de overgang naar de nieuwe pensioenuitvoerder en risico's in verband met de coronacrisis. Eind april is er een extra online sessie geweest om bij te praten en vanaf mei is het reguliere vergaderschema volledig digitaal opgepakt met nog vijf resterende vergaderingen in 2020. Tijdens de vergaderingen in mei en september heeft het VO met de Raad van Toezicht (RvT) overlegd.

Eind januari vond de enige fysieke bijeenkomst van het jaar plaats

Buiten de vergaderingen om is het VO (online) bij elkaar gekomen voor studie- en kennisbijeenkomsten, in juli over het Pensioenakkoord en in september rondom het thema Risk. In september en december is het VO (samen met andere gremia) uitgenodigd voor sessies onder leiding van de nieuwe pensioenuitvoerder.

De financiële commissie van het VO heeft eenmaal overleg gehad met het bestuursbureau, de accountant en de actuaris inzake het jaarwerk.

Iedere vergadering kent een vaste structuur, waarin het VO start met een eigen overleg, en aansluitend overleg heeft met één van de bestuursvoorzitters en het bestuursbureau. In dat overleg is ruimte voor vragen, dialoog en bespreking van de actualiteit. Afhankelijk van de agendapunten, worden gasten uitgenodigd vanuit het bestuur, bestuursbureau of extern, voor een gesprek of presentatie. Het VO sluit iedere vergadering af met een evaluatie.

Het VO heeft online inzage in veel fondsdocumenten en ontvangt besluitenlijsten van het bestuur. De besluiten zijn voor het VO voorzien van een toelichting.

Het VO ontvangt jaarlijks graag de voorzitters van de verschillende bestuurscommissies, in 2020 zijn de voorzitters van de commissie vermogensbeheer en communicatie te gast geweest. Vanaf 2021 zijn met alle commissievoorzitters afspraken gepland. Daarnaast worden nieuwe bestuurders uitgenodigd voor een kennismaking in het VO, in 2020 waren dat de heer De Planque en mevrouw Simons.

Thema's

Het VO had voor 2020 de volgende speerpunten benoemd:

1. Communicatiebeleid
2. Maatschappelijk verantwoord beleggen
3. Mogelijke CWO's, waaronder Bpf Wonen
4. Evenwichtigheid opzet: premiedekkingsgraad, nieuwe premieperiode
5. Nieuw pensioencontract en transitie
6. Overgang naar Capgemini
7. Risicomanagement
8. Opleidingsplan VO

1. Communicatiebeleid

Het pensioenfonds heeft in 2020 onder invloed van de coronacrisis aanpassingen moeten doen in de communicatie-uitingen. De Pensioenkrant is eerder uitgebracht, de Jij&Wij juist later en ook de inhoud moest worden afgestemd op een nieuwe werkelijkheid. Net als vorig jaar is er een publieksversie uitgebracht van het jaarverslag. De overgang naar een nieuwe pensioenuitvoerder, met nieuwe portalen, vraagt ook om aangepaste communicatie en een communicatieplan voor de transitie. In de VO-vergadering van november zijn de voorzitter van de bestuurscommissie communicatie en de extern communicatieadviseur te gast geweest voor een toelichting.

De website zal worden vernieuwd in 2021. Het VO zal de ontwikkeling volgen.

Het VO heeft het bestuur in 2020 gevraagd om mee te denken over een manier om het werk van het VO (beter) onder de aandacht te brengen bij de achterbannen. In 2021 wordt dit verder besproken en uitgewerkt. Het VO stelt vast dat de wijze waarop het bestuur over deze vraag meedenkt positief en constructief is. Het VO zal beter zichtbaar worden gemaakt via de website. De uitwerking zal in 2021 door de Communicatiecommissies van bestuur en het VO worden gedaan.

Het VO is tevreden over de wijze van samenwerken met het bestuur over dit onderwerp. Discussies worden open en met respect gevoerd. Het VO ziet uit naar verdere samenwerking in 2021.

2. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Tijdens de vergadering in juni heeft de heer Groot (hoofd beleggingen) een toelichting gegeven op het vernieuwde MVB-beleid van het fonds en de communicatie daarover via de website. Het VO discussieerde over de mogelijkheden van het fonds om invloed uit te oefenen. Samenwerken met andere fondsen en impactbeleggen lijken interessante opties. Tijdens de vergadering van december heeft het VO kennis gemaakt met mevrouw Kranenburg, zij is aangesteld op het bestuursbureau om uitvoering te geven aan het MVB - beleid. Zij heeft toen een presentatie gegeven.

Ook in 2021 zal het MVB-beleid van het fonds weer een speerpunt zijn voor het VO.

3. Mogelijke CWO, waaronder Bpf Wonen

Gedurende het jaar is het VO op de hoogte gehouden van de gesprekken die worden gevoerd met het (gesloten) Pensioenfonds Wonen.

Doelstelling van het fonds is om Pensioenfonds voor de Handel te worden; het bestuur heeft het VO steeds mondeling geïnformeerd over verkenningen of gesprekken die werden gevoerd met andere fondsen, ook al was dat in een prematuur stadium.

4. Evenwichtigheid opzet: premiedekkingsgraad, nieuwe premieperiode

Gedurende het kalenderjaar is het VO mondeling geïnformeerd over de voortgang van de gesprekken met sociale partners inzake een nieuwe premieperiode vanaf 2021. Op 5 november ontving het VO een adviesaanvraag en concept besluitvormingsdocument betreffende de samenstelling en hoogte van de feitelijke premie 2021. Tijdens de VO-vergadering van 11 november is hierover met het bestuur gesproken. Op dat moment was het bestuursbesluit al genomen en was er over gecommuniceerd op de website. Het VO heeft aan het bestuur laten weten dat het begrijpt dat het bestuur zijn verantwoordelijkheid inzake de premiestelling heeft genomen en tot een besluit is gekomen voor de premiehoogte van 2021 en volgende jaren. Tegelijkertijd heeft het VO toen aangegeven advisering door het VO niet meer functioneel te vinden. In een brief aan het bestuur heeft het VO zijn zorg uitgesproken over het feit dat er door een lage premiedekkingsgraad offers zijn gebracht door gepensioneerden en deelnemers en dat dat vanaf 2021 zo blijft, dit door uit te gaan van een minimale premiedekkingsgraad van 90 procent in plaats van 95 procent. Hoewel het pensioenfonds lang de ambitie heeft gehad de pensioenen waardevast te houden, is het in feite sinds 2007 niet of nauwelijks tot indexatie gekomen. Het systeem van gedempte premies, waardoor de premie vrijwel permanent onder de kostprijs lag, is hier grotendeels voor verantwoordelijk. Het VO ziet de laatste jaren geleidelijk de erkenning van deze onevenwichtigheid in het beleid toenemen.

5. Nieuw pensioencontract en transitie

Het VO is in juli 2020 tijdens een kennis-sessie geïnformeerd over het nieuwe pensioencontract en de transitie. Het zullen belangrijke thema's blijven voor de komende jaren, met name de evenwichtigheid.

6. Overgang naar Capgemini

Op verschillende manieren is het VO in 2020 geïnformeerd over de transitie van de pensioenuitvoering naar Capgemini. Tijdens de VO-vergaderingen is door het bestuur mondeling verslag uitgebracht over de beëindiging van het contract bij TKP en de bouw van het nieuwe systeem bij Capgemini. Ook is het VO aanwezig geweest bij (demonstratie)sessies die door Capgemini georganiseerd werden voor de diverse fondsgremia.

In november 2019 had het VO aan het bestuur laten weten dat het op dat moment geen (ongevraagd) advies zou uitbrengen, maar wel graag betrokken te willen blijven en zou laten weten als er aanleiding was om een formeel standpunt in te nemen. In mei 2020 heeft het VO schriftelijk aan het bestuur laten weten geen advies te zullen uitbrengen. Het VO bleef weliswaar van mening dat de transitie naar een nieuwe pensioenuitvoerder grote impact heeft op alle belanghebbenden die het VO vertegenwoordigt, maar dat een formeel advies op dat moment niets toe zou voegen. Het contact met en de informatievoorziening door het bestuur en de RVT over dit onderwerp is dan ook zeer goed verlopen.

7. Risicomanagement

Het VO heeft de ambitie uitgesproken om meer begrip van en grip op risicomanagement te krijgen. Het is een belangrijk thema voor het pensioenfonds en het VO wil het goed begrijpen en erbij betrokken worden. In september 2020 heeft een extra kennissessie plaatsgevonden onder leiding van de heren De Wit (hoofd Risk en Finance bestuursbureau), Emanuels (sleutelfunctiehouder Risk) en Uiterlinden (project risk management). Het zal de komende jaren een belangrijk thema blijven. Vanuit meer kennis over de werking van het RMR is het VO in staat een verder inzicht in de risico's van het pensioenfonds te verkrijgen en hoe hiermee wordt omgegaan.

8. Opleidingsplan VO

Begin 2020 is bij VO-leden geïnventariseerd op welke onderdelen er opleidingsbehoefte is. Het heeft geleid tot extra kennissessies rondom specifieke thema's (risk, pensioencontract).

Overige thema's

Naast bovengenoemde thema's zijn er nog andere thema's aan de orde geweest.

Het bestuur heeft een governance notitie met het VO gedeeld en mondeling toegelicht.

Het bestuur heeft het VO in mei 2020 geïnformeerd over de achterstand in premie-inning. Door de coronacrisis en geboden mogelijkheid van uitstel van betaling liep de achterstand op enig moment (tijdelijk) op tot boven de 5 procent (het niveau waarop het VO geïnformeerd moet worden). Ook is het VO in kennis gesteld van de maatregelen die zijn getroffen om de premieachterstand terug te brengen.

Het VO is in 2020 begonnen met de voorbereiding van het proces tot (her)benoeming van de RvT-voorzitter per 1 juli 2021. In maart 2021 is RvT-voorzitter Henk Schuijt met een positief advies voorgedragen voor herbenoeming.

Het bestuur heeft een governance notitie met het VO gedeeld en toegelicht

Adviezen

Het VO heeft in 2020 de volgende adviesaanvragen behandeld:

1. Collectieve waardeoverdracht naar Pensioenfonds Heineken

Het VO ontving de adviesaanvraag in september en behandelde deze in de VO-vergadering van 30 september. Op dat moment bleek dat de aanvraag

zou worden uitgesteld op initiatief van het bestuur van het Heineken Pensioenfonds. Het VO heeft toen ook de adviesaanvraag aangehouden.

2. Samenstelling feitelijke premie en hoogte premiecomponenten

Deze adviesaanvraag ontving het VO op 5 november 2020. Onder het hoofdstuk 'thema's' is dit bij punt 4 toegelicht.

3. Klachtenprocedure

Het VO heeft in 2019 aandacht gevraagd voor de duidelijkheid en vindbaarheid van de klachtenprocedure. De commissie pensioenen van het bestuur heeft dit in 2020 behandeld en in november 2020 in de vorm van een adviesaanvraag voorgelegd aan het VO. Op dat moment waren de statuten en reglementen nog niet in lijn met de nieuwe klachtenprocedure. Het VO heeft positief advies uitgebracht en gevraagd de klachtenprocedure tegelijk te introduceren met de nieuwe statuten en reglementen, per 31 december 2020.

Verantwoording door RvT

Het VO heeft met de RvT uitgebreid gesproken over belangrijke thema's zoals de premiedekkingsgraad en evenwichtige belangenbehartiging. De RvT heeft zijn oordeel over het gevoerde beleid gedeeld met het VO. Het VO heeft hiervan met instemming kennisgenomen.

Oordeel

Het VO geeft een oordeel over:

- Het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht;
- Het door het bestuur uitgevoerde beleid, en
- De beleidskeuzes voor de toekomst.

Aan het MVB-beleid is proactief uitvoering gegeven met de ontwikkeling en implementatie van SDG-indexen en de aanstelling van een medewerker voor MVB-beleid.

Het vernieuwde communicatiebeleid wordt uitgevoerd en is op onderdelen aangepast tijdens de coronacrisis.

Het VO waardeert de inbreng van bestuursleden en medewerkers van het bestuursbureau tijdens de vergaderingen. Het VO is te spreken over de uitgebreide rapportages, besluitenlijsten en toelichting daarop, de presentaties en rapporten. Het stelt het VO in staat om de dialoog met de bestuurder beter te voeren. Het VO ziet de informatievoorziening vanuit het bestuur naar het VO toe de laatste jaren steeds beter worden.

De sfeer in de gesprekken met de RvT is open en dat is voor het VO waardevol. Er is een bijzondere waardering voor de professionele secretariële ondersteuning in coronatijd.

Het bestuur heeft bij de premievaststelling voor 2021 zijn verantwoordelijkheid genomen op het moment dat sociale partners niet tot een akkoord kwamen.

Het VO is, op basis van de informatie die het heeft ontvangen, van mening dat het bestuur de belangen van alle genoemde groepen belanghebbenden binnen de beschikbare mogelijkheden evenwichtig heeft gewogen bij de besluitvorming.

Verslag van de Raad van Toezicht

De doelstelling van Stichting **Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel (het pensioenfonds)** is om de uit de pensioenovereenkomst en reglementen voortvloeiende verplichtingen voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden na te komen binnen de statuten en relevante wetgeving en in lijn met de voorwaarden die uit de verplichtstelling voortvloeien.

Het is de taak van de Raad van Toezicht (RvT) om onafhankelijk toezicht te houden op het beleid en de algemene gang van zaken bij het pensioenfonds. De RvT bestaat uit 3 leden te weten: de heer H. Schuijt (voorzitter), de heer A. Meijs en de heer R. Beetsma. In 2020 heeft de RvT 5 maal vergaderd, 5 maal overleg gehad met de voorzitters van het pensioenfonds en 2 vergaderingen van het bestuur bijgewoond. Ook hebben leden van de RvT overleg gevoerd met commissieleden. Naast deze overleggen wordt de RvT op de hoogte gehouden van de gang van zaken bij het pensioenfonds en de voortgang van belangrijke activiteiten. De RvT heeft ook 2 maal overleg gevoerd met (een delegatie van) het Verantwoordingsorgaan, deels gezamenlijk met de voorzitters van het pensioenfonds. Samen met bestuur en Verantwoordingsorgaan heeft de RvT een show-and-tell sessie van Capgemini en de oplevering van het pensioenadministratieplatform van Capgemini bijgewoond. Een groot deel van de vergaderingen vond online plaats. De RvT heeft kennis kunnen nemen van notulen van bestuursvergaderingen en rapportages van bestuurscommissies, accountant en actuarissen.

Het lange termijn doel van het pensioenfonds is om tot een Fonds voor de Handel te komen. Dit betekent dat het pensioenfonds openstaat voor aansluiting van andere pensioenfondsen in de handelssector. Deze strategie wordt breed gedragen door zowel de

werkgevers als de werknemers in de sector. Over de lange termijn strategie heeft de RvT verschillende malen van gedachten gewisseld met de voorzitters van het pensioenfonds.

In haar taak om toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken bij het pensioenfonds rapporteert de RvT over de volgende onderwerpen die op de agenda voor 2020 hebben gestaan:

Jaarwerk

De RvT heeft in 2 overleggen kennisgenomen van het verloop van de werkzaamheden met betrekking tot het jaarwerk 2019 door de adviserend actuaaris, de certificerend actuaaris en de externe accountant. Daaruit kwamen geen zaken naar voren die speciale aandacht van de RvT vereisten. Het jaarwerk 2019 is goed verlopen en kon tijdig worden afgerond.

Effecten van corona op het pensioenfonds

In lijn met andere sectoren van onze maatschappij is ook het pensioenfonds niet ontkomen aan de gevolgen van de coronapandemie die de hele wereld getroffen heeft. De RvT heeft geconstateerd dat het pensioenfonds zeer tijdig en adequaat heeft gereageerd met het treffen van een aantal noodzakelijke maatregelen om de gevolgen van de pandemie maximaal te beperken. Zo is al heel vroegtijdig in 2020 een drietal crisisteam in het leven geroepen die wekelijks overlegden en rapporteerden over de ontstane situatie en de noodzakelijk te nemen maatregelen. Het betrof de crisisteam Incasso, Vermogensbeheer en Pensioenbeheer. Het incassobeleid van het pensioenfonds werd aangepast en er werd een corona-loket geopend. Werkgevers die de pensioenpremie niet konden betalen, kwamen onder voorwaarden, in aanmerking voor een betalingsregeling. Met veel werkgevers werden betalingsregelingen getroffen. Daardoor liep de betalingsachterstand wel op

De RvT is van oordeel dat het pensioenfonds gedurende het jaar 2020 majeure stappen heeft gezet

maar deze kwam slechts incidenteel boven het kritische niveau van 5 procent waarbij volgens de Pensioenwet het Verantwoordingsorgaan dient te worden geïnformeerd. Na implementatie van de steunmaatregelen door de overheid, waaronder de NOW-regeling, waren de werkgevers weer in staat de pensioenpremie te betalen waardoor de betalingsachterstand beperkt is gebleven. Het aantal faillissementen in de detailhandelssector is vooralsnog beperkt gebleven mede door de belangrijke steunoperatie van de zijde van de overheid. Echter, het risico van een toenemend aantal faillissementen blijft zeker aanwezig zolang de pandemie voortduurt. In de beginperiode van de pandemie is het crisisteam Vermogensbeheer veelvuldig bij elkaar geweest. Na verloop van tijd normaliseerde de situatie zich weer relatief snel en vertoonden de financiële markten een goed herstel. De RvT heeft geconstateerd dat de impact van de coronapandemie op het sterftcijfer binnen het pensioenfonds relatief beperkt is gebleven doordat is gebleken dat de gemiddelde leeftijd van de aan Covid-19 overledenen in 2020 ruim 80 jaar was. Op praktisch gebied werden binnen het pensioenfonds de welbekende maatregelen genomen van maximaal thuiswerken door de medewerkers van het bestuursbureau en het terugbrengen tot een minimum wat betreft fysieke contacten, bijeenkomsten en vergaderingen. Voor de RvT had dit als consequentie dat in het afgelopen jaar slechts tweemaal een fysieke vergadering kon plaatsvinden en dat veelvuldig gebruik werd gemaakt van online vergaderen.

Governance en planning van veranderingen in bestuur

Mede in verband met de overgang naar een nieuwe pensioenuitvoerder met een nieuw pensioensysteem,

het uitwerken van een nieuw pensioencontract en het overleg met sociale partners acht het bestuur het wenselijk om voor de komende 2 jaren de continuïteit en kwaliteit van het pensioenfonds te waarborgen met handhaving van het paritaire bestuursmodel en komend jaar niet het bestuursmodel te heroverwegen.

Na de vele bestuursmutaties van de afgelopen periode acht het bestuur het risico groot dat er onvoldoende borging van relevante competenties in 2021 zullen zijn. Het bestuur heeft daarbij een oplossing voorgesteld middels herbenoeming van André Snellen en aanpassingen in de samenstelling van de commissies.

De RvT deelt de mening van het bestuur ondanks het feit dat er wordt afgeweken van de Code Pensioenfondsen (inzake de maximale zittingstermijn) wegens de genoemde zwaarwegende argumenten. De RvT is verder van mening dat het de voorkeur verdient dat de bestuurders die het belangrijke en ingrijpende besluit hebben genomen om een nieuwe uitvoerder te benoemen en een nieuw pensioensysteem te kiezen, verantwoordelijkheid blijven dragen tot na de succesvolle realisatie en implementatie van hun besluit.

Benoeming sleutelfunctiehouders

Het pensioenfonds heeft in 2019 en 2020 belangrijke stappen gezet om IORP II te implementeren. Inmiddels zijn de sleutelfunctiehouder risicobeheerfunctie en de sleutelfunctiehouder interne auditfunctie, beiden externe experts, goedgekeurd door DNB en benoemd door het bestuur. De actuariële functie wordt ingevuld door de certificerende actuaaris. De heer De Waal is benoemd

als sleutelfunctiehouder interne auditfunctie. De heer Emanuels is benoemd als sleutelfunctiehouder risicobeheerfunctie. De RvT heeft met beide functionarissen een positief gesprek gehad en zal op regelmatige basis overleg met hen hebben.

Toezichtsagenda DNB voor 2020

DNB gaf aan de volgende thema's op te nemen in haar toezichtsagenda 2020 :

1. Toezien dat fondsen voldoen aan wet- en regelgeving op het gebied van financiële opzet.
2. Aandacht besteden aan de wendbaarheid en weerbaarheid van pensioeninstellingen om in te kunnen spelen op de aangekondigde hervorming van het pensioenstelsel.
3. Pensioeninstellingen dienen te werken aan de beheersing van ESG- en cyberrisico's en relatief nieuwe technologische risico's en digitalisering.
4. Beoordeling van de Eigen Risicobeoordeling van een selectie van fondsen.
5. Implementatie van IORP II.

De RvT is van oordeel dat het pensioenfonds gedurende het jaar 2020 majeure stappen heeft gezet, passend binnen de thema's welke door DNB zijn opgenomen in haar toezichtsagenda 2020. De sleutelfuncties zijn ingevuld en goedgekeurd door DNB. De eerste Eigen Risicobeoordeling is ingediend bij DNB. Een van de belangrijkste doelstellingen van de bouw van een nieuw pensioenadministratieplatform voor het pensioenfonds, was de vergroting van de wendbaarheid en weerbaarheid van het pensioenfonds. Door de overgang naar de nieuwe pensioenuitvoerder tezamen met het nieuwe pensioenadministratieplatform is invulling gegeven aan deze doelstelling alsmede aan de beheersing van cyberrisico's en digitalisering.

Nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie

De RvT heeft in haar verslag over het jaar 2019 reeds aangegeven dat, tegen de achtergrond van de komende ingrijpende veranderingen in pensioenregelingen en de daarmee samenhangende behoefte aan meer persoonlijk kunnen communiceren en de noodzakelijke en vereiste wendbaarheid en flexibiliteit van de IT systemen, het bestuur

besloot stil te staan bij de vraag of de huidige pensioenuitvoerder in staat zou zijn aan de wensen van het pensioenfonds in dit verband te voldoen.

De RvT werd in dit proces, in de latere besluitvorming om over te gaan naar een nieuwe pensioenuitvoerder en in de verschillende fases van ontwikkeling voldoende meegenomen en geïnformeerd. Gedurende het jaar 2020 volgde de RvT het bouwproces van de nieuwe IT-omgeving en de gemaakte afspraken met betrekking tot de overgang van de oude naar de nieuwe pensioenuitvoerder. Met de oude uitvoerder TKP werd een beëindigingsovereenkomst gesloten, inclusief een fall back optie voor het geval de nieuwe IT-omgeving niet tijdig gereed zou zijn. De RvT heeft met genoeg geconstateerd dat de fallback optie niet behoefde te worden geëffectueerd. Voordat dit besluit werd genomen evalueerde een derde partij of het verantwoord was af te zien van de fallback optie. Vanwege het grote belang van dit project werd besloten de toezichthouder DNB mee te nemen in het bouwproces van de nieuwe IT-omgeving en transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder. Daartoe werd een gedetailleerde strokenplanning, waarin precies werd aangegeven wat en wanneer diende te gebeuren, ter beschikking gesteld aan de toezichthouder en vond regelmatig overleg plaats over de status en de voortgang van het project. De RvT heeft vastgesteld dat het proces van bouw, testen en implementatie van de nieuwe IT-omgeving zeer zorgvuldig en professioneel is uitgevoerd waarmee de pensioenadministratie van het pensioenfonds klaar is voor de toekomst. Vanaf 1 januari 2021 wordt de pensioenadministratie uitgevoerd door Capgemini.

Herstelplan

De RvT heeft kennisgenomen van het nieuwe herstelplan van het pensioenfonds. Op basis van de feitelijke dekkingsgraad van 112,0 procent eind 2019 verwacht het fonds in 3 jaar hersteld te zijn tot boven het vereist vermogen van 117,3 procent.

Eigen risicobeoordeling

Het pensioenfonds heeft in 2020 een eigen risicobeoordeling (ERB) uitgevoerd. Aanleiding hiervoor was de overstap naar de nieuwe pensioenuitvoerder begin 2021. Aangezien het

besluit tot verandering van uitvoerder al eerder was genomen, was de ERB geen onderdeel van de besluitvorming omtrent deze verandering. Met de ERB wordt tevens voldaan aan de eis om voor eind 2022 een volledige ERB uit te voeren. In de ERB stond een aantal vragen centraal. Deze waren: (I) Welke scenario's leiden tot de inwerkingtreding van het crisisplan? (II) In hoeverre beschermen de maatregelen de rechten van de deelnemers? (III) Wat is het effect van de energietransitie en fysieke risico's op de portefeuille van het pensioenfonds? (IV) Zijn alle risico's met betrekking tot de wijziging van de uitvoerder in beeld en gemanaged? De belangrijkste uitkomsten en vervolgacties waren de volgende. De beleidsdekkingsgraad, die boven het minimaal vereist eigen vermogen ligt, wordt continu gevolgd, terwijl bij een acute verandering van de actuele dekkingsgraad van meer dan 10% procent het crisisplan in werking treedt. Aangezien het renterisico grotendeels is afgedekt, kan dit alleen optreden bij daling van de waarde van de aandelenportefeuille met 20%. Kortingen zijn alleen aan de orde indien de beleidsdekkingsgraad langdurig onder de grens van het minimaal vereist eigen vermogen blijft, bij daling van de dekkingsgraad onder de 90%, die zich voordoet bij een daling van de waarde van de aandelenportefeuille met 30%. Het risico van korting in de nabije toekomst is dan ook zeer klein. Daar staat wel tegenover dat ruimte voor indexatie beperkt blijft en dat de lage renteomgeving de toekomstbestendigheid van de regeling onder druk houdt. Er is een project gestart om risico's op het vlak van ESG te kwantificeren en waar nodig te mitigeren. De SDG equity benchmarks voor beleggingen in aandelen in ontwikkelde en opkomende markten zijn geïmplementeerd, waarmee de SDG's waar het pensioenfonds zich op focust in de portefeuilles worden geïntegreerd. Wat betreft de overgang naar de nieuwe uitvoerder kwamen er geen additionele maatregelen uit de ERB naar voren. De projectorganisatie met stuur- en werkgroepen en indeling van de overgang in een projectenportefeuille werd afdoende geacht.

Beleggingsbeleid: MVB, strategisch en gevolgen pensioenakkoord

Het pensioenfonds voert sinds 2014 haar eigen Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleid (MVB).

De beleidsdekkingsgraad, die boven het minimaal vereist eigen vermogen ligt

Het doel van het beleid is om de MVB-doelstellingen te realiseren. Deze zijn (1) om de normen, waarden en wensen van de deelnemers en andere stakeholders van het pensioenfonds te weerspiegelen (alignment), (2) om met een relatief klein gedeelte van de totale portefeuille maatschappelijk rendement voorop te zetten en direct bij te dragen aan een beter milieu of een betere maatschappij (impact investing) en (3) het beperken van de financiële risico's in de beleggingsportefeuille als gevolg van MVB -criteria. Speciaal voor het MVB is een nieuwe medewerker, Louise Kranenburg, bij het bestuursbureau aangesteld. Eerder had FTSE Russell al in opdracht van het pensioenfonds een SDG-verantwoorde benchmark ontwikkeld voor beleggingen in aandelen in ontwikkelde markten. Deze is in 2019 operationeel geworden. In 2020 heeft FTSE Russell een rapportage uitgebracht waarin het de performance van de deze SDG-benchmark vergelijkt met de performance van de moederbenchmark waar de SDG-benchmark van is afgeleid. De benchmark van het pensioenfonds, en daarmee de portefeuille van het pensioenfonds, blijkt beter te hebben gepresteerd dan de moederbenchmark, zowel in termen van SDG-score als qua return. De rapportage splitst de outperformance in de verschillende factoren die eraan hebben bijgedragen. Een andere splitsing op basis van sectoren, laat zien dat de onderweging van olie en gasindustrie veruit de grootste bijdrage heeft geleverd. In 2020 heeft het pensioenfonds een nieuwe stap genomen door FTSE Russell ook een aparte benchmark te laten ontwikkelen voor beleggingen in aandelen in opkomende markten. Deze benchmark is in juli 2020 in de beleggingsportefeuille geïmplementeerd. De RvT heeft kennisgenomen van het besluitvormingstraject hiernaartoe, alsmede de rapportage over de transitie van de beleggingen in aandelen in opkomende markten in beleggingsfondsen naar de nieuwe structuur van gesegregeerde accounts.

Tenslotte heeft de RvT kennisgenomen van het BlackRock rapport over de gevolgen van het in 2019 gesloten en in 2020 verder uitgewerkte pensioenakkoord voor het beleggingsbeleid. Een van de belangrijkste veranderingen is de introductie van life cycle beleggen, vanuit de idee dat jongere deelnemers meer beleggingsrisico kunnen nemen dan oudere deelnemers. Andere belangrijke elementen zijn een nauwere aansluiting tussen risicohouding en beleggingsbeleid en het verdwijnen van de nominaal-reële spagaat, zodat het beleggingsbeleid niet meer hoeft te worden ingericht met het oog op het voldoen aan een nominale dekkingsgraad met een bepaalde kans.

Collectieve Waarde Overdrachten

Nieuwe collectieve waardeoverdrachten zijn er in 2020 niet geweest. Hoewel hier al enige tijd over is gesproken heeft een mogelijke overdracht van het vermogen van het gesloten pensioenfonds Wonen naar het pensioenfonds (nog) niet plaatsgevonden. De enige kwestie in 2020 op het vlak van de collectieve waardeoverdrachten betreft die van een groep oud-werknemers van Heineken die pensioen opbouwden bij pensioenfonds Dranken dat zich recent bij het pensioenfonds heeft aangesloten. Bedoeling was om deze deelnemers over te dragen aan pensioenfonds Heineken dat de rest van hun pensioenen betaalt. Uiteindelijk heeft de overdracht nog niet plaatsgevonden.

Het nieuwe pensioencontract

De RvT heeft zich uitgebreid laten informeren over de uitwerking van het pensioenakkoord en de invaar-mogelijkheden. Bij een standaard transitie worden de bestaande rechten omgezet (ingevaren) naar een nieuw pensioencontract. Sociale partners en het pensioenfonds kunnen afwijken van het standaard

transitiepad als het invaren tot onevenredig nadeel zou leiden. Uitgangspunt is dat het totaalpakket leidt tot een evenwichtige verdeling tussen de generaties. Het bestuur en het bestuursbureau zijn in een vroeg stadium betrokken bij doorrekeningen en uitwerkingen van een nieuw contract. Effecten van het afschaffen van de doorsneesystematiek en het nieuwe contract heeft het pensioenfonds met eerste berekeningen inzichtelijk gemaakt. Het uiterste transitie-moment is 1 januari 2027. De sociale partners zullen het besluit moeten nemen voor een nieuwe regeling en het al dan niet invaren van de bestaande pensioenen.

De RvT heeft een sterke voorkeur om zo spoedig mogelijk over te gaan naar een nieuwe pensioenregeling. Het bestaande pensioencontract komt steeds meer onder druk te staan. Door de extreem lage rente en de vigerende regelgeving is de premiedekkingsgraad sterk gedaald. Zelfs door een aanzienlijke premieverhoging en een verlaging van de pensioenopbouw met ingang van 2021 blijft de premiedekkingsgraad fors onder de 100 procent. Een evenwichtige belangenafweging (Art.105, lid 2 PW) zal hierdoor in de toekomst steeds moeilijker te onderbouwen zijn. De keuze van de regeling ligt bij de sociale partners. De RvT stelt met tevredenheid vast dat het bestuur al een project is gestart om klaar te zijn voor een mogelijke start op 1 januari 2023.

Sessie over afschaffing doorsneesystematiek

De RvT is in een bijeenkomst geïnformeerd over de consequenties van de afschaffing van de doorsneesystematiek voor de verschillende groepen deelnemers onder verschillende omstandigheden. Afschaffing van de doorsneesystematiek gaat plaatsvinden door

De RvT heeft een sterke voorkeur om zo spoedig mogelijk over te gaan naar een nieuwe pensioenregeling

overgang naar een leeftijdsonafhankelijke premie die onder een nieuw pensioencontract in een persoonlijke pensioenspaarpot wordt gestort. De afschaffing is in het algemeen in het nadeel van de oudere deelnemers, die daar in principe voor gecompenseerd dienen te worden, bijvoorbeeld met een extra premie of vanuit het vermogen van het pensioenfonds als dat voldoende omvang heeft.

Evenwichtige belangenafweging

Als gevolg van de extreem lage rente en de aanpassingen in de UFR is de premiedekkingsgraad ook in 2020 verder gedaald. Het bestuur heeft voor de sociale partners doorrekeningen van verschillende premie- en opbouwvoorstellen laten doen. Sterk stijgende lasten vormen in de sector een groot probleem. De opbouw is de laatste jaren al aanzienlijk verlaagd. In alle voorstellen wordt nog steeds niet de afgesproken minimum premiedekkingsgraad behaald. Jaarlijks zal de dekkingsgraad hierdoor enkele procentpunten dalen. Daarmee komt naar het oordeel van de RvT de evenwichtige belangenafweging in het geding.

Binnen de RvT is uitgebreid gediscussieerd over het begrip 'evenwichtige belangenafweging' en in hoeverre rekening moet worden gehouden met

historie. Ouderen hebben immers geprofiteerd van hogere rentes met lagere premies en een hogere pensioenopbouw. Daar tegenover kan gesteld worden dat dit was opgenomen binnen de toen vigerende regeling en een 'verworven recht' is.

De RvT heeft aan het bestuur gevraagd om het verloop van het besluitvormingsproces ten aanzien van de evenwichtige belangenafweging te expliciteren zodat gewaarborgd is dat met belangen van de verschillende groepen rekening is gehouden.

Niet opgevraagde pensioenen (NOP)

Binnen de detailhandelbranche is het gebruikelijk dat mensen vaak wisselen van baan en niet binnen de detailhandelbranche actief blijven. Het gevolg daarvan kan zijn dat vaak kleine pensioenen achterblijven bij de diverse pensioenfondsen. Het komt regelmatig voor dat deze kleine pensioenen niet worden opgevraagd door de rechthebbenden. Ook bij andere pensioenfondsen komt dit voor. Het pensioenfonds heeft besloten een actief beleid te voeren voor het opsporen van rechthebbenden op niet opgevraagde pensioenen bij het pensioenfonds. Het afgelopen jaar heeft omroep MAX aandacht besteed aan dit fenomeen waarbij omroep MAX zelf contact zocht

met het pensioenfonds om in een tv-uitzending toe te lichten hoe het pensioenfonds uitvoering geeft aan het opsporen van rechthebbenden in dit verband. De werknemersvoorzitter heeft dit duidelijk uit de doeken kunnen doen. De RvT heeft met instemming kennisgenomen van de initiatieven van het pensioenfonds in dit verband.

Communicatie

Het communicatiebeleidsplan is in 2020 weer up to date gebracht waarbij met name meer aandacht is besteed aan het mediabeleid en het social media beleid. Geheel in lijn met ontwikkelingen in de wereld om ons heen komt het pensioenfonds inmiddels vaker langs in de social media. Met dit actievere social media beleid beoogt het pensioenfonds uit te stralen een “prettig fonds” te zijn dat dichterbij de deelnemer wil komen en waarbij bovendien uitleg kan worden gegeven over de strategie richting een “Pensioenfonds voor de Handel”. Het Verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd over de aanpassingen in het communicatiebeleid. En ook de RvT onderschrijft het aangepaste communicatiebeleidsplan.

De RvT heeft verder geconstateerd dat er op het gebied van communicatie adequate aandacht is besteed aan het meenemen van de werkgevers in het traject op weg naar de nieuwe pensioenuitvoerder Capgemini. Voor dit doel is er een speciale werkgeverskrant uitgegeven.

Ten behoeve van alle bij het pensioenfonds betrokkenen is de website het afgelopen jaar vernieuwd en weer volledig up to date gebracht. En middels het klantvriendelijke magazine Jij&Wij zijn de deelnemers regelmatig op de hoogte gehouden van relevante ontwikkelingen.

Planning 2021

De RvT heeft voor 2021 de volgende prioriteiten bepaald:

- Transitie pensioenadministratie naar nieuwe pensioenuitvoerder Capgemini
- Jaarverslag 2020
- Ontwikkelingen nieuwe pensioenregeling
- Strategie en executie
- Fusies en overnames
- IORP-implementatie (afronding)
- DNB 2021 aandachtspunten en onderzoeken

- Successie binnen het bestuur
- Governance en compliance
- Beleggingsbeleid: strategie en ESG
- Ontwikkelingen binnen de sector Detailhandel, ook i.v.m. Covid-19
- Andere mogelijke relevante exogene ontwikkelingen.
- Actuariële uitgangspunten
- Herstelplan
- Haalbaarheidstoets en premiebeleid
- Communicatiebeleid

Algemeen oordeel RvT

De RvT heeft zich een goed oordeel kunnen vormen over het functioneren van het bestuur en de samenwerking binnen het bestuur en haar commissies. Ze heeft vastgesteld dat het Bestuur het pensioenfonds professioneel bestuurt. Het bestuur heeft er blijk van gegeven dat het hecht aan een goede governance en een goede relatie met het Verantwoordingsorgaan en de RvT.

De RvT spreekt zijn waardering uit voor de inzet van het bestuur, het bestuursbureau en het Verantwoordingsorgaan. Ze heeft de samenwerking als prettig ervaren.

Het bestuur bedankt het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht voor de goede samenwerking in het afgelopen jaar.

22 juni 2021

Henk Van der Kolk

Werknemersvoorzitter

André Snellen

Werkgeversvoorzitter

Ad van Dorssen, bestuurslid

Lieske van den Bosch, bestuurslid

Selma Skalli, bestuurslid

Evelyne Simons, bestuurslid

Jan de Planque, bestuurslid

Steffi Schaab, bestuurslid

Benne van Popta, bestuurslid

Gert-Jan Seffinga, bestuurslid

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel

8.

Jaarrekening

Jaarrekening

BALANS PER 31 DECEMBER 2020 NA RESULTAATBESTEMMING (bedragen x € 1.000)

		31/12/2020 €	31/12/2019 €
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)	37.019.973	30.572.830
Vorderingen	(2)	387.791	391.674
Overige activa	(3)	113.896	70.361
Totaal activa		37.521.660	31.034.865
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(4)	3.161.256	3.009.695
Technische voorzieningen	(5)	29.038.101	24.948.013
VPL-schulden	(6)	6.153	9.181
Derivaten	(7)	2.744.087	1.681.961
Overige schulden en overlopende passiva	(8)	2.572.063	1.386.015
Totaal passiva		37.521.660	31.034.865

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(bedragen x € 1.000)

		2020	2019
		€	€
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(9)	799.230	778.777
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(10)	3.938.484	5.798.528
Overige baten	(11)	737	1.632
Totaal baten		4.738.451	6.578.937
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	(12)	390.299	370.846
Pensioenuitvoeringskosten	(13)	41.484	34.120
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	(14)		
- Pensioenopbouw		1.033.109	813.267
- Rentetoevoeging		-82.894	-49.187
- Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-399.788	-376.722
- Wijziging marktrente		4.303.915	4.054.484
- Wijziging actuariële uitgangspunten		-750.194	15.221
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		-48.201	938.922
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		34.141	10.019
		4.090.088	5.406.004
Beleggingsrendementen inzake VPL	(15)	-60	-38
Saldo overdracht van rechten	(16)	61.773	-1.006.740
Overige lasten	(17)	3.306	2.159
Totaal lasten		151.561	4.806.351
SALDO VAN BATEN EN LASTEN			
		151.561	1.772.586
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Beleggingsreserves		755.309	723.784
Beleidsreserves		-603.748	1.048.802
		151.561	1.772.586

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

KASSTROOMOVERZICHT

(bedragen x € 1.000)

	2020		2019	
	€	€	€	€
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN				
Ontvangsten				
Ontvangen premies	803.809		762.498	
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	47.686		24.920	
Overig	2.037		356	
		853.532		787.774
Uitgaven				
Betaalde pensioenuitkeringen	-390.048		-370.120	
Betaald in verband met overdracht van rechten	-109.456		-67.450	
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-41.634		-31.565	
Overig	-9.974		-2.246	
		-551.112		-471.381
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten		302.420		316.393
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN				
Ontvangsten				
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	704.428		1.070.909	
Verkopen en aflossingen van beleggingen	31.900.301		23.251.758	
		32.604.729		24.322.667
Uitgaven				
Aankopen beleggingen	-32.776.772		-24.789.168	
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-24.361		-22.490	
		-32.801.133		-24.811.658
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten		-196.404		-488.991
Netto kasstroom				
		106.016		-172.598
Koersverschillen		-21.802		7.402
Mutatie liquide middelen		84.214		-165.196
Samenstelling geldmiddelen				
		2020		2019
	€	€	€	€
Liquide middelen primo boekjaar		98.937		264.133
Liquide middelen ultimo boekjaar		183.151		98.937
Waarvan:				
Liquide middelen (beleggingen voor risico pensioenfonds)		69.255		28.576
Liquide middelen (overige activa)		113.896		70.361

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Toelichting op de jaarrekening

Algemeen

Activiteiten

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Detailhandel (hierna 'het pensioenfonds'), is statutair gevestigd te Utrecht. Het adres is Euclideslaan 201, 3584 BS, te Utrecht. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41178211.

Het pensioenfonds heeft tot doel om de uit de pensioenovereenkomsten en reglementen voortvloeiende verplichtingen jegens de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden na te komen, dit overeenkomstig de statuten en relevante wetgeving en tevens in lijn met de voorwaarden die uit de verplichtstelling voortvloeien.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen. Het bestuur heeft op 22 juni 2021 de jaarrekening vastgesteld.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Continuïteit

Het pensioenfonds kan in het geval van een crisis de voortgang van de dagelijkse bedrijfsvoering garanderen. Het crisisplan van het pensioenfonds treedt dan in werking. Alle (kritische) processen kunnen op afstand worden uitgevoerd en worden gemonitord. Dit geldt tevens voor de strategische leveranciers. Daarbij geldt dat, gezien het pensioenfonds meer pensioenpremie ontvangt dan uitkeert, de liquiditeitspositie tijdens een crisis niet in het geding is.

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van deze continuïteitsveronderstelling. Daarbij geldt dat het voortbestaan van het pensioenfonds niet wordt bedreigd.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een

vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting

worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31 december 2020	Gemiddeld 2020	31 december 2019	Gemiddeld 2019
USD	0,8173	0,8525	0,8938	0,8909
GBP	1,1172	1,1478	1,1447	1,1802

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar. Wel zijn er een aantal schattingswijzigingen toegepast zoals opgenomen in de desbetreffende paragraaf hieronder.

Oordelen, schattingen en onzekerheden

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De belangrijkste schattingen hebben betrekking op reële waarde van de beleggingen voor risico pensioenfonds en de actuele waarde van de technische voorzieningen.

Schattingswijzigingen

In 2020 heeft het actuariële genootschap nieuwe sterfteveronderstellingen gepubliceerd. Bij het opstellen van de nieuwe Prognose tafel AG2020 zijn de effecten van COVID-19 buiten beschouwing gebleven. Het bestuur heeft besloten de pensioenverplichtingen te waarderen met toepassing van deze veronderstellingen. Dit heeft een verlagend

effect op de technische voorziening van € 642,3 miljoen en op de dekkingsgraad een positief effect van 2,1%-punt.

In 2020 heeft het pensioenfonds de ervaringssterfte getoetst en geactualiseerd. Het bestuur heeft besloten de pensioenverplichtingen te waarderen met toepassing van de meest recente inzichten. Dit heeft een verlagend effect op de technische voorziening van € 87,1 miljoen en op de dekkingsgraad een positief effect van 0,3%-punt.

In 2020 heeft het bestuur besloten het opbouwpercentage per 1 januari 2021 te verlagen van 1,56% tot 1,41%. De verlaging van dit opbouwpercentage heeft binnen de technische voorziening gevolgen voor de premievrije toekomstige opbouw voor arbeidsongeschikten. Dit heeft een verlagend effect op de technische voorziening van € 39,7 miljoen en op de dekkingsgraad een positief effect van 0,2%-punt.

De voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt met ingang van 2020 bepaald door twee maal 4,6% van de gecorrigeerde actuariële benodigde premie van het betreffende boekjaar te nemen. In 2019 werd dit berekend door een invaliditeitsopslag uit de premie van 1,1% van de pensioengrondslag van de afgelopen twee jaar te nemen. Dit heeft een verhogend effect op de technische voorziening van € 18,9 miljoen en op de dekkingsgraad een negatief effect van 0,1%-punt.

Dekkingsgraden

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden, VPL-schulden en derivaten passiva te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte inflatie.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waardeberekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Onderhandse leningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Het begrip reële waarde is te beschouwen als synoniem van marktwaarde. Onder waardering op marktwaarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde

waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken van de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

Onroerend goed in ontwikkeling wordt gewaardeerd op basis van kostprijs of lagere reële waarde. De kostprijs zijn de gedane uitgaven, inclusief bouwrente. Na oplevering worden (her)ontwikkelde objecten naar reële waarde geherwaardeerd.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de beursnotering per balansdatum.

Niet-beursgenoteerde aandelen en participaties worden gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet-beursgenoteerde vastrentende waarden en geldmarktbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen (rente, aflossingen en verwachte boeterente bij vervroegde aflossingen) contant te maken op basis van de geldende marktrente, waarin opgenomen een opslag voor debiteurenrisico en liquiditeitsrisico. De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd onder de kortlopende vorderingen en maken derhalve geen onderdeel uit van de reële waarde van de vastrentende waarden.

Vorderingen op banken en posities in rekening-courantsaldi worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de marktwaarde van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op beschikbare marktinformatie als input voor gehanteerde waarderingmodellen.

Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de passiva verantwoord.

Overige beleggingen

De infrastructuurfondsen worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De managers bepalen de intrinsieke waarde op basis van lokale wet- en regelgeving.

Securities lending

Het pensioenfonds neemt deel aan een securities lendingprogramma, waarbij bepaalde effecten voor een korte periode worden uitgeleend aan andere marktpartijen. Beleggingen die in het kader van een securities lendingcontract worden uitgeleend, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor deze beleggingen. Indien uit hoofde van een securities lendingprogramma beleggingen als zekerheid zijn ontvangen worden deze beleggingen en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans van het pensioenfonds opgenomen maar in de toelichting vermeld. Alle uit het securities lendingprogramma voortvloeiende baten en lasten worden volgens het toerekenbeginsel over de looptijd van de desbetreffende transacties verantwoord en in de rentebaten of -lasten in de staat van baten en lasten.

Het pensioenfonds participeert direct in securities lending. Binnen de beleggingspools is indirect sprake van securities lending.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden, ook als het een schuld betreft, gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Beleggingsreserve

De beleggingsreserve wordt aangehouden als buffer voor neerwaartse koersfluctuaties van beleggingen. De omvang van deze reserve is gelijk aan het vereist eigen vermogen aan de hand van de standaardtoets van DNB. Zie hiervoor de paragraaf solvabiliteitsrisico's in het hoofdstuk Risicobeheer.

Beleidsreserve

De Beleidsreserve is gelijk aan de totale reserve onder aftrek van de beleggingsreserve.

Technische voorzieningen**Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds**

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum

voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de toekomstige opbouw waarvoor premievrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

- Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.
- De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:
- De gehanteerde marktrente die gebaseerd is op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB (2019: idem).
- Overlevingstafels, te weten de AG2020 met ervaringssterfte op basis van geactualiseerde fondsspecifieke correctiefactoren (2019: AG2018 met ervaringssterfte op basis van fondsspecifieke correctiefactoren).
- Voor niet ingegane partnerpensioenen wordt een fondsspecifieke partnerfrequentie gehanteerd, met uitzondering van de leeftijden 62 tot en met pensioenrichtleeftijd. Voor deze leeftijden wordt 100% gehanteerd. Vanaf de pensioenrichtleeftijd wordt uitgegaan van de werkelijke partnersituatie (2019: idem).
- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 2 jaar ouder dan de verzekerde vrouw (2019: idem).
- De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 2,5% van het latent partnerpensioen behorend bij het nog niet ingegane ouderdompensioen. Bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen van minderjarigen voor de helft moet worden uitgekeerd tot de

18- jarige en voor de helft tot de 27-jarige leeftijd, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterfttekansen (2019: idem).

- Een kostenopslag ter grootte van 2,2% van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten (2019: idem).
- Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers en ingegaan AOP is uitgegaan van een revalidatiekans van 0% (2019: idem).
- Een voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend door twee maal 4,6% van de gecorrigeerde actuariel benodigde premie van het betreffende boekjaar te nemen (2019: een invaliditeitsopslag uit de premie van 1,1% van de pensioengrondslag van de afgelopen twee jaar).
- Niet-opgevraagd pensioen: Voor pensioen dat nog niet is ingegaan, omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert wordt de reservering tot 5 jaar na de ingangsdatum volledig in stand gehouden en vervolgens verlaagd tot nihil (2019: idem).

VPL-schulden

Het pensioenfonds voert drie VPL-regelingen uit. De VPL-overgangsregelingen zijn door cao-partijen vastgesteld en opgenomen in het pensioenreglement. De VPL-schulden betreffen de gefactureerde premies voor de overgangsregelingen waaraan het rendement wordt toegevoegd. De inkoop van de extra pensioenaanspraken wordt onttrokken aan deze schuld. De verwerking van de VPL-regeling vindt op de hiervoor beschreven wijze plaats, teneinde vermenging van pensioenvermogen met VPL-gelden tegen te gaan.

VPL Optiek

Er worden geen premies ontvangen. Het toe te kennen rendement is gelijk aan het rendement op liquiditeiten (zowel positief als negatief). De inkoop van aanspraken vindt plaats op basis van de fondsgrondslagen van primo jaar.

VPL Schoenmakerij

De jaarlijks aan de VPL- schuld toe te voegen premie (dotatie) bedraagt tot 1 juli 2020 1,0% en vanaf 1 juli 2020 1,6% van het pensioengevend loon. Het toe

te kennen rendement is gelijk aan het gemiddelde beleggingsrendement van het pensioenfonds (zowel positief als negatief). De inkoop van aanspraken vindt plaats op basis van de fondsgrondslagen primo jaar. Daarbij wordt een opslag voor solvabiliteit berekend over de inkoopwaarde.

VPL Wonen

De jaarlijks aan de VPL-schuld toe te voegen premie (dotatie) bedraagt 1,0% van het pensioengevend loon. Het toe te kennen rendement is gelijk aan het rendement op liquiditeiten (zowel positief als negatief). De reguliere inkoop van aanspraken vindt plaats op basis van de fondsgrondslagen primo jaar. Daarbij wordt een opslag voor solvabiliteit berekend over de inkoopwaarde.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers worden verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De premiebatens in het boekjaar zijn gebaseerd op de definitieve loonsomopgaven van de werkgevers. Voor een beperkt aantal werkgevers zijn de premies gebaseerd op de voorlopige loonsomopgaven.

Onder premiebijdragen is separaat opgenomen de hoogte van de inkoop(som)(men) inzake ingekochte pensioenaanspraken uit hoofde van VPL.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderingen. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Indexering en overige toeslagen

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve gewezen en gepensioneerde deelnemers jaarlijks aan te passen aan de stijging van het CBS-consumumentenprijsindexcijfer, over de periode van juli tot juli daaraan voorafgaand. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden.

Het toeslagbeleid kent geen mogelijkheid van inhaaltoeslagverlening.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,324% (2019: -0,235%), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-RTS aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Er wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten), pensioenuitkeringen en afkopen die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde

van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Saldo overdracht van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd.

Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december 2020

ACTIVA

	31/12/2020	31/12/2019
1. Beleggingen voor risico pensioenfonds	€	€
Vastgoedbeleggingen	1.498.891	1.231.750
Aandelen	10.814.088	8.644.488
Vastrentende waarden	19.215.215	17.648.739
Derivaten	5.382.618	2.955.810
Overige beleggingen	109.161	92.043
	37.019.973	30.572.830

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2020	1.231.750	8.644.488	17.648.739	1.273.849	92.043	28.890.869
Aankopen	432.881	5.667.108	23.806.520	393.574	0	30.300.083
Verkopen	-68.723	-4.176.410	-22.295.132	-1.665.744	-14.834	-28.220.843
Herwaardering	-97.017	678.902	55.088	2.636.852	-12.555	3.261.270
Overige mutaties	0	0	0	0	44.507	44.507
Stand per 31 december 2020	1.498.891	10.814.088	19.215.215	2.638.531	109.161	34.275.886
Schuldpositie derivaten (credit)						2.744.087
						37.019.973

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Beleggingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2019	1.030.272	5.809.278	13.487.360	116.365	291.556	20.734.831
Aankopen	715.000	16.018.905	18.285.909	654.226	0	35.674.040
Verkopen	-681.344	-14.961.503	-14.918.753	-1.894.725	-15.334	-32.471.659
Herwaardering	167.822	1.777.808	794.223	2.397.983	5.167	5.143.003
Overige mutaties	0	0	0	0	-189.346	-189.346
Stand per 31 december 2019	1.231.750	8.644.488	17.648.739	1.273.849	92.043	28.890.869
Schuldpositie derivaten (credit)						1.681.961
						30.572.830

Overige mutaties betreft voornamelijk het verschil van de begin- en eindstand van de liquide middelen opgenomen.

Het totaal belegd vermogen bedraagt in 2020 € 31.972,4 miljoen (2019: € 27.775,0 miljoen). Het verschil ten opzichte van de € 34.275,9 miljoen in 2020 (2019: € 28.890,9 miljoen) wordt voornamelijk veroorzaakt door het herbelegd cash onderpand.

	31/12/2020	31/12/2019
	€	€
Vastgoedbeleggingen		
Onroerend goed in ontwikkeling	0	7.287
Niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen	564.862	541.704
Beursgenoteerde vastgoedfondsen	934.029	682.759
	1.498.891	1.231.750

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

	31/12/2020	31/12/2019
	€	€
Aandelen		
Beursgenoteerde aandelen	10.794.120	7.352.276
Niet-beursgenoteerde aandelen	2.930	1.256
Private equity	17.038	26.418
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen	0	1.264.538
	10.814.088	8.644.488

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

	31/12/2020	31/12/2019
	€	€
Vastrentende waarden		
Staatsobligaties	9.966.912	9.446.026
Geldmarktfondsen	4.134.840	3.761.510
Leningen op schuldbekentenis	12.470	13.014
Bedrijfsobligaties	3.838.128	3.471.264
Vastrentende beleggingsfondsen	17.871	27.274
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in hypothecaire leningen	1.244.994	929.651
	19.215.215	17.648.739

Ultimo boekjaar bedragen de volgende posten meer dan 5,0% van de betreffende beleggingscategorie:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Franse staatsobligaties	3.386.446	17,6	3.625.571	20,5
Duitse staatsobligaties	1.780.910	9,3	1.741.674	9,9
	5.167.356	9	5.367.245	30,4

	31/12/2020	31/12/2019
	€	€
Derivaten		
Valutaderivaten	239.838	63.308
Aandelenderivaten	34.474	19.091
Rentederivaten	5.108.306	2.873.411
	5.382.618	2.955.810

Het pensioenfonds heeft eind 2020 € 222,6 miljoen (2019: € 6,8 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van (staats)obligaties en € 2.431,9 miljoen (2019: € 1.241,7 miljoen) in de vorm van cash als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Het pensioenfonds heeft eind 2020 € 703,3 miljoen (2019 € 437,5 miljoen) aan initial margin verstrekt aan Central Clearing Party LCH Clearnet in de vorm van (staats)obligaties in relatie tot zijn Cleared Interest Rate Swap posities.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2020:

2020	Gemiddelde looptijd	Contract-omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Type contract		€	€	€	€
Valutaderivaten		9.142.823	221.861	239.838	17.977
Aandelenderivaten		1	0	34.474	34.474
Rentederivaten		26.684.537	2.416.670	5.108.306	2.691.636
		35.827.361	2.638.531	5.382.618	2.744.087

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2019:

2019	Gemiddelde looptijd	Contract-omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Type contract		€	€	€	€
Valutaderivaten		6.309.435	40.843	63.308	22.465
Aandelenderivaten		157	0	19.091	19.091
Rentederivaten		26.645.425	1.233.006	2.873.411	1.640.405
		32.955.017	1.273.849	2.955.810	1.681.961

	31/12/2020	31/12/2019
	€	€
Overige beleggingen		
Infrastructuurfondsen	39.906	63.467
Liquide middelen	69.255	28.576
	109.161	92.043

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het kortetermijnkarakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt, waarbij Overig staat voor beleggingen via beleggingsfondsen:

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
	€	€	€	€	€
Per 31 december 2020					
Vastgoedbeleggingen	934.029	0	0	564.862	1.498.891
Aandelen	10.794.120	0	0	19.968	10.814.088
Vastrentende waarden	19.184.874	0	12.470	17.871	19.215.215
Derivaten	0	0	2.638.531	0	2.638.531
Overige beleggingen	69.255	0	39.906	0	109.161
	30.982.278	0	2.690.907	602.701	34.275.886

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
	€	€	€	€	€
Per 31 december 2019					
Vastgoedbeleggingen	682.759	7.287	0	541.704	1.231.750
Aandelen	8.616.814	0	0	27.674	8.644.488
Vastrentende waarden	17.608.451	0	13.014	27.274	17.648.739
Derivaten	0	0	1.273.849	0	1.273.849
Overige beleggingen	28.576	0	0	63.467	92.043
	26.936.600	7.287	1.286.863	660.119	28.890.869

	31/12/2020	31/12/2019
	€	€
2. Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op de werkgevers	148.980	150.670
Leningen verzekeringsmaatschappijen	197	203
Beleggingsdebiteuren	236.844	232.122
Overige vorderingen en overlopende activa	1.770	8.679
	387.791	391.674

De premie-oplegging is gebaseerd op de loonaangifte. Dit heeft als gevolg dat de premie-oplegging twee maanden later plaatsvindt dan de periode waar de premie-oplegging betrekking op heeft. Daardoor is een vordering op de werkgevers van toepassing.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar, met uitzondering van de leningen aan verzekeringsmaatschappijen waarvan een deel

van de leningen een looptijd langer dan één jaar heeft (€ 138). Deze leningen betreffen grotendeels annuïteitenleningen met een resterende looptijd tot en met 2036. De jaarlijkse annuïteit bedraagt € 12 en het gehanteerde rentepercentage betreft 4%.

De overige vorderingen en overlopende activa zijn voornamelijk lager doordat een koopsom voor arbeidsongeschikten in 2020 lager is dan in 2019.

Vorderingen op werkgever(s)		
Vorderingen op werkgever(s)	153.541	154.931
Voorzieningen dubieuze debiteuren	-4.561	-4.261
	148.980	150.670

	2020	2019
	€	€
Verloop van de voorziening dubieuze debiteuren		
Stand per 1 januari	4.261	3.700
Afgeschreven vorderingen	-2.189	-936
Dotatie ten laste van de rekening van baten en lasten	2.489	1.497
	4.561	4.261

	31/12/2020	31/12/2019
	€	€
Beleggingsdebiteuren		
Interest	140.039	150.678
Nog af te wikkelen transacties	63.872	56.883
Dividend en dividend- en couponbelasting	32.642	23.166
Overig	291	1.395
	236.844	232.122

3. Overige activa		
Liquide middelen	113.896	70.361

De tegoeden bij banken staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

	31/12/2020	31/12/2019
	€	€
4. Stichtingskapitaal en reserves		
Beleggingsreserves	5.062.669	4.307.360
Beleidsreserves	-1.901.413	-1.297.665
	3.161.256	3.009.695

	Beleggingsreserves	Beleidsreserves	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari 2019	3.583.576	-2.346.467	1.237.109
Bestemming van saldo baten en lasten	723.784	1.048.802	1.772.586
Stand per 1 januari 2020	4.307.360	-1.297.665	3.009.695
Bestemming van saldo baten en lasten	755.309	-603.748	151.561
Stand per 31 december 2020	5.062.669	-1.901.413	3.161.256

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden, VPL-schulden en derivaten passiva te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte prijsinflatie.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de risicoparagraaf.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen op 31 december:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Stichtingskapitaal en reserves	3.161.256	110,9	3.009.695	112,1
Minimaal vereist eigen vermogen	1.278.523	104,4	1.099.687	104,4
Vereist eigen vermogen	5.062.669	117,4	4.307.360	117,3

De beleidsdekkingsgraad is eind 2020 105,5% (2019: 109,6%). De vermogenspositie van het pensioenfonds kan net als ultimo 2019 worden gekarakteriseerd als een reservetekort.

De dekkingsgraad bedraagt eind 2020 110,9% (2019: 112,1%). De reële dekkingsgraad is eind 2020 86,1% (2019: 87,6%).

Herstelplan

Als de dekkingsgraad van het pensioenfonds lager is dan de vereiste dekkingsgraad, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het pensioenfonds het vermogen binnen 10 jaar op het vereiste niveau brengt. Jaarlijks wordt dit plan geëvalueerd en geactualiseerd. Volgens het in maart 2020 ingediende herstelplan zou de beleidsdekkingsgraad eind december 2020 op 113,1% uitkomen. Als gevolg van een ongunstige renteontwikkeling wijkt de feitelijke dekkingsgraad per 31 december 2020 negatief af van de beleidsdekkingsgraad uit het herstelplan.

Minister Koolmees van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in 2020 de maximaal toegestane hersteltermijn tijdelijk verlengd van 10 naar 12 jaar. Het pensioenfonds hoeft van deze tijdelijke verlenging in het herstelplan 2021 geen gebruik te maken. Uitgangspunt bij het herstelplan 2021 zijn de dekkingsgraad en de rentetermijnstructuur, zoals gepubliceerd door DNB, per 31 december 2020 en de maximale parameters zoals voorgeschreven door de DNB. In de rentemijnstructuur per 31 december 2020 wordt uitgegaan van de huidige UFR-methode. De gefaseerde invoering van de nieuwe UFR-methode vanaf 1 januari 2021 is geen onderdeel van het herstelplan 2021. Tevens wordt er geen rekening gehouden met mogelijke impact van Covid-19 in het herstelplan. Op basis van het geactualiseerd

herstelplan per 31 december 2020 heeft het pensioenfonds naar verwachting ultimo 2024 geen reservetekort meer. De stijging van de (beleids) dekkingsgraad tussen ultimo 2020 en ultimo 2024 is met name het gevolg van de verwachte overrendementen.

Het pensioenfonds heeft op 29 maart 2021 het herstelplan voor 2021 ingediend en daarvoor op 19 mei 2021 goedkeuring van de DNB ontvangen.

Op grond van het financieel toetsingskader moet een pensioenfonds jaarlijks een haalbaarheidstoets uitvoeren en moet het pensioenfonds laten zien dat het afgesproken premiebeleid reëel en haalbaar is, en dat het pensioenfonds voldoende herstelkracht heeft.

Op 25 juni 2020 heeft het pensioenfonds een haalbaarheidstoets ingediend bij DNB. De uitkomsten van deze toets zijn getoetst aan de risicohouding op lange termijn. De door het pensioenfonds vastgestelde beleidsgrenzen voldoen aan de uitkomsten van de haalbaarheidstoets.

Voorstel tot resultaatbestemming

Het saldo van de staat van baten en lasten wordt voor € 755.309 toegevoegd aan de beleggingsreserves. Het resterende negatieve saldo van € 603.748 wordt onttrokken aan de beleidsreserves.

5. Technische voorzieningen

	2020	2019
	€	€
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		
Stand per begin boekjaar	24.948.013	19.542.009
Pensioenopbouw	1.033.109	813.267
Rentetoevoeging	-82.894	-49.187
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-399.788	-376.722
Wijziging marktrente	4.303.915	4.054.484
Wijziging actuariële uitgangspunten	-750.194	15.221
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-48.201	938.922
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	34.141	10.019
	29.038.101	24.948.013

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Toeslagverlening

Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de financiële middelen van het pensioenfonds toereikend zijn om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te verhogen. Er bestaat geen recht op toeslagverlening en er is dus geen zekerheid of en in hoeverre het pensioenfonds in de toekomst een toeslag kan verlenen. Het pensioenfonds reserveert geen gelden voor toekomstige toeslagen.

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2021 geen toeslag te verlenen (1 januari 2020: nihil).

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,324% (2019: -0,235%), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-RTS aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen en afkopen worden vooraf actuariële berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden actuariële berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Rentepercentage per 31 december

2018	1,50
2019	0,87
2020	0,33

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	2020		2019	
	€		€	
Toevoeging aan de technische voorzieningen	41.282		1.013.990	
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-89.483		-75.068	
	-48.201		938.922	

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	31/12/2020		31/12/2019	
	€		€	
<i>Resultaat op kanssystemen:</i>				
Sterfte	-28.389		-16.873	
Arbeidsongeschiktheid	41.961		27.343	
Mutaties	13.135		-1.155	
Inkoop VPL	7.434		3.509	
Overige technische grondslagen	0		-2.805	
	34.141		10.019	

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën als volgt samengesteld:

	2020		2019	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Actieven	11.701.526	310.044	9.915.091	308.000
Gepensioneerden	5.954.251	120.090	5.495.688	114.945
Slapers	11.382.324	810.087	9.537.234	802.939
Voorziening voor pensioenverplichtingen	29.038.101	1.240.221	24.948.013	1.225.884

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 67 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,56% (2019: idem) van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan het loon volgens de Wet financiering sociale verzekeringen tot maximaal een bedrag van € 57.232 (2019: € 55.927) verminderd met de franchise van € 14.034 (2019: € 13.582). De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Deelname aan de regeling is mogelijk vanaf de leeftijd van 20 jaar. Jaarlijks beslist het bestuur van het pensioenfonds de mate waarin de opgebouwde aanspraken

worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kan de pensioenregeling worden gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst. Werkgevers kunnen vanaf 1 januari 2007 deelnemen aan de aanvullende pensioenregeling. Als een werkgever deze regeling afsluit, geldt deze voor alle werknemers die deelnemen aan de verplichte regeling en een salaris boven het maximum loon Wfsv hebben. De pensioenopbouw bedraagt 1,56% (2019: idem) over het loon boven het maximum loon Wfsv. De premie voor de basisregeling betreft 22,5% (2019: idem) en voor de aanvullende pensioenregeling 25,7% (2019: idem).

Toeslagverlening

Vanwege de voorwaardelijkheid van het toeslagenbeleid is het niet zeker of en in hoeverre er toeslagen worden verleend. De Pensioenwet stelt dan ook dat er in dat geval een consistent geheel dient te zijn tussen de gewekte verwachtingen, de financiering en het realiseren van voorwaardelijke toeslagen. Met andere woorden: als het pensioenreglement stelt dat

het de ambitie is om op de pensioenen bepaalde toeslagen te verlenen, dan moet het pensioenfonds deze ambitie ook naar verwachting in voldoende mate kunnen nakomen en duidelijk en helder over deze verwachtingen communiceren.

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2021 geen toeslag te verlenen (1 januari 2020: nihil).

	2020	2019
	€	€
6. VPL-schulden		
Schuld VPL-Optiek	5.737	7.522
Schuld VPL-Schoen	416	305
Schuld VPL-Wonen	0	1.354
	6.153	9.181

	2020	2019
	€	€
Schuld VPL-Optiek		
Stand per begin boekjaar	7.522	8.077
Rendementstoekenning	-39	-34
Toekenning VPL aanspraken	-1.746	-521
	5.737	7.522

De VPL-Optiek aanspraken zijn eind 2020 volledig ingekocht. Het pensioenfonds zal na overleg met sociale partners het resterende saldo voor andere doeleindes aanwenden.

	2020	2019
	€	€
Schuld VPL-Schoen		
Stand per begin boekjaar	305	194
Dotatie inzake premies	333	263
Rendementstoekenning	-2	-1
Toekenning VPL aanspraken	-220	-151
	416	305

De schuld VPL-Schoen loopt naar verwachting in 2022 volledig af.

	2020	2019
	€	€
Schuld VPL-Wonen		
Stand per begin boekjaar	1.354	-167
Dotatie inzake premies	5.145	4.755
Rendementstoekenning	-19	-3
Toekenning VPL aanspraken	-6.480	-3.231
	0	1.354

In 2020 is de schuld VPL-Wonen aangevuld vanuit de premie en is aan de deelnemers, die geboren zijn in 1955, het volledige deel van de VPL-aanspraken toegekend. De VPL-Wonen aanspraken

zijn vervolgens eind 2020 voor alle resterende geboortejaren ingekocht aan de hand van een leeftijdsafhankelijke inkoopstaffel. De resterende schuld is vrijgevallen aan het pensioenfonds.

	31/12/2020	31/12/2019
	€	€
7. Derivaten		
Derivaten	2.744.087	1.681.961
8. Overige schulden en overlopende passiva		
Schulden inzake ambtshalve premienota's	10.517	9.680
Pensioenuitkeringen	174	175
Beleggingscrediteuren	2.540.332	1.347.962
Belastingen en premies sociale verzekeringen	7.803	7.585
Btw-schulden	450	7.118
Overige schulden en overlopende passiva	12.787	13.495
	2.572.063	1.386.015

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Schulden inzake ambtshalve premienota's bestaan volledig uit een schuld in verband met opgelegde ambtshalve nota's. Het pensioenfonds is vanwege het ontbreken van onderliggende deelnemersgegevens niet in staat om aan

deelnemers pensioenrechten toe te kennen. Om een afwijking tussen premie-oplegging en het toekennen van aanspraken te voorkomen is het bedrag van nog niet ontvangen gefactureerde ambtshalve premie als schuld verantwoord.

Beleggingscrediteuren		
CSA verplichtingen	2.433.113	1.221.015
Nog af te wikkelen transacties	107.219	126.947
	2.540.332	1.347.962

De btw-schulden bestaan ultimo 2020 volledig uit de btw-schuld van het vierde kwartaal van 2020.

De btw-schulden van daarvoor zijn financieel afgewikkeld.

Risicobeheer

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van de verschillende beleggingsstrategieën alsmede de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's. De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Onderstaand in deze risicoparagraaf worden per risico een aantal cijfermatige overzichten getoond. Het totaal van de beleggingen in de risicoparagraaf sluit aan op het totaal van de balans, maar er zitten verschuivingen tussen subcategorieën in de beleggingen. Dit wordt verklaard doordat de custodian Northern Trust gebruik maakt van look-trough gegevens op detailniveau. Dit geeft een getrouwer beeld van de werkelijke risico's.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de ondernemingen en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2020	2019
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	112,1	106,3
Premie	-1,5	-0,5
Uitkering	0,2	0,1
Toeslagverlening	-	-
Korting van aanspraken en rechten	-	-
Beleggingsrendementen (exclusief renteafdekking)	8,3	19,1
Renteafdekking	7,8	10,9
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	-16,5	-18,2
Grondslagwijzigingen	3,4	-
Overige oorzaken	-2,9	-5,6
Dekkingsgraad per 31 december	110,9	112,1

Het effect bij overige oorzaken is een kruiseffect. Dit is een effect als gevolg van een combinatie van de andere effecten. Deze post is relatief groot als er sprake is van grote tegengestelde effecten in het verloop van de dekkingsgraad. De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn uitgedrukt ten opzichte van de dekkingsgraad primo jaar. Dit zorgt ervoor dat de optelling van dekkingsgraad primo jaar plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de dekkingsgraad ultimo jaar.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het pensioenfonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	2020	2019
	€	€
S1 Renterisico	144.958	331.358
S2 Risico zakelijke waarden	3.660.438	3.162.201
S3 Valutarisico	1.470.445	1.223.429
S4 Grondstoffenrisico	0	0
S5 Kredietrisico	1.606.778	1.176.031
S6 Verzekeringstechnisch risico	985.527	833.879
S7 Liquiditeitsrisico	0	0
S8 Concentratierisico	0	0
S9 Operationeel risico	0	0
S10 Actief risico	0	0
Diversificatie-effect	-2.805.477	-2.419.538
Totaal	5.062.669	4.307.360

Dit resulteert per 31 december 2020 is een vereiste dekkingsgraad van 117,4% (2019: 117,3%).

	2020	2019
	€	€
Vereist pensioenvermogen	34.100.770	29.255.373
Voorziening pensioenverplichting	29.038.101	24.948.013
Vereist eigen vermogen	5.062.669	4.307.360
Aanwezig pensioenvermogen	3.161.256	3.009.695
Tekort	-1.901.413	-1.297.665

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de markttrente. Maatstaf

voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op het verkleinen van de "duration-mismatch". Dit wordt gerealiseerd door het kopen van meer obligaties in plaats van aandelen en het binnen de portefeuille vervangen van kortlopende obligaties door langlopende obligaties en door middel van renteswaps. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar het pensioenfonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het pensioenfonds aan de tegenpartij betaalt. Bij het afsluiten van een swap kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt en worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeit, tegenpartij en juridisch risico).

De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	31/12/2020		31/12/2019	
	€	Duratie	€	Duratie
Vastrentende waarden (vóór derivaten)	19.215.215	7,7	17.648.739	7,2
Vastrentende waarden (na derivaten)	21.631.885	24,7	18.881.745	22,2
(Nominale) pensioenverplichtingen	29.038.101	25,7	24.948.013	24,9

In afwijking van de rest van de risicoparagraaf is in bovenstaande tabel geen gebruik gemaakt van look-through informatie.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31/12/2020		31/12/2019	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	4.681.865	25,3	4.049.304	23,9
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	4.098.435	22,2	3.897.706	23
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	3.758.369	20,3	3.529.316	20,8
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	2.615.265	14,1	2.395.330	14,1
	18.489.927	100	16.947.883	100

De presentatie van de vastrentende waarden in bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van het pensioenfonds en het hiermee samenhangende beleid en de looptijden van de verplichtingen.

De resterende looptijd van de verplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

	31/12/2020		31/12/2019	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 5 jaar	2.084.379	7,2	1.976.140	7,9
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	2.555.946	8,8	2.374.946	9,5
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	6.451.197	22,2	5.737.886	23
Resterende looptijd > 20 jaar	17.946.579	61,8	14.859.041	59,6
	29.038.101	100	24.948.013	100

Risico zakelijke waarden (S2)

Zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, beursgenoteerd indirect vastgoed en niet beursgenoteerd vastgoed) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige

beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico versus het verwachte overrendement acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de ALM-beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Valutarisico (S3)

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert door veranderingen in de valutakoersen voor deze waarden.

Het strategische beleid voor valuta afdekking is in 2020 niet gewijzigd. Het pensioenfonds dekt 75% van het valutarisico op de USD en GBP af.

De valutapositie per 31 december 2020 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

2020	Totaal Voor afdekking	Valutaderivaten Afdekking	Netto positie Na afdekking
	€	€	€
EUR	19.250.348	7.167.287	26.417.635
GBP	449.668	-320.662	129.006
USD	8.832.887	-6.632.249	2.200.638
Overige	5.521.122	7.485	5.528.607
	34.054.025	221.861	34.275.886

De valutapositie per 31 december 2019 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

2019	Totaal Voor afdekking	Valutaderivaten Afdekking	Netto positie Na afdekking
	€	€	€
EUR	16.661.478	5.728.474	22.389.952
GBP	469.103	-340.415	128.688
USD	7.237.343	-5.353.022	1.884.321
Overige	4.482.102	5.806	4.487.908
	28.850.026	40.843	28.890.869

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische

beleggingsmix van het pensioenfonds. In aanvulling hierop maakt het pensioenfonds voor afdekking van het prijrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar regio is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Europa	17.547.978	51,2	16.050.019	55,5
Noord-Amerika	7.594.864	22,2	6.329.500	21,9
Centraal- & Zuid-Amerika	1.275.050	3,7	1.029.386	3,6
Azië	2.603.082	7,6	1.823.735	6,3
Pacific	1.381.900	4	1.324.684	4,6
Overige	1.234.481	3,6	1.059.696	3,7
Derivaten	2.638.531	7,7	1.273.849	4,4
Totaal	34.275.886	100	28.890.869	100

De segmentatie van de totale beleggingsportefeuille naar sectoren is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Energie	601.718	1,8	632.834	2,2
Basismaterialen	643.179	1,9	484.760	1,7
Industrie	1.241.832	3,6	1.073.913	3,7
Defensieve consumptiegoederen	1.380.163	4	1.427.867	4,9
Cyclische consumentengoederen	1.772.870	5,2	951.803	3,3
Gezondheidszorg	1.219.744	3,6	1.000.029	3,5
Financiële dienstverlening	3.043.941	8,9	2.941.661	10,2
Technologie	2.685.454	7,8	1.706.629	5,9
Communicatiediensten	1.151.148	3,4	1.020.535	3,5
Nutsbedrijven	528.234	1,5	483.912	1,7
Overheid en overheidsinstellingen	10.536.478	30,7	10.020.535	34,7
Vastgoed	1.518.984	4,4	1.280.066	4,4
Derivaten	2.638.531	7,7	1.273.849	4,4
Hypotheke	1.244.994	3,6	929.651	3,2
Diversen	4.068.616	11,9	3.662.825	12,7
Totaal	34.275.886	100	28.890.869	100

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing van dit risico door het pensioenfonds vindt plaats door het stellen van limieten aan

tegenpartijen, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds; het vragen van onderpand bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekingsnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Valuta forward contracten worden via Continuous Linked Settlement gesetteld om het settlementrisico te mitigeren. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/ CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan als volgt worden samengevat:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Europa	13.945.994	75,4	12.993.910	76,7
Noord-Amerika	1.142.910	6,2	1.160.689	6,8
Centraal- & Zuid-Amerika	1.077.940	5,8	921.806	5,4
Azië	1.026.912	5,6	788.942	4,7
Pacific	83.626	0,5	85.924	0,5
Overige	1.212.545	6,5	996.612	5,9
Totaal	18.489.927	100	16.947.883	100

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
Energie	330.118	1,8	272.858	1,6
Basismaterialen	154.331	0,8	133.581	0,8
Industrie	253.101	1,4	208.691	1,2
Defensieve consumptiegoederen	431.477	2,3	631.605	3,7
Cyclische consumentengoederen	338.447	1,8	0	0
Financiële dienstverlening	1.336.523	7,2	2.265.231	13,4
Technologie	76.864	0,4	74.633	0,4
Communicatiediensten	362.554	2	378.473	2,2
Nutsbedrijven	196.381	1,1	171.763	1
Overheid en overheidsinstellingen	10.536.478	57	10.136.167	59,9
Hypotheke	1.244.994	6,7	929.651	5,5
Overige	3.228.659	17,5	1.745.230	10,3
Totaal	18.489.927	100	16.947.883	100
Hypotheke	1.244.994	3,6	929.651	3,2
Totaal	34.275.886	100	28.890.869	100

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind van het boekjaar gepubliceerd is als volgt:

	2020		2019	
	€	%	€	%
AAA	4.648.640	25,2	2.917.450	17,2
AA	5.556.953	30,1	5.612.986	33,1
A	3.955.862	21,4	1.626.804	9,6
BBB	2.041.977	11	1.702.787	10
Lager dan BBB	2.113.802	11,4	1.956.954	11,6
Geen rating	172.693	0,9	3.130.902	18,5
Totaal	18.489.927	100	16.947.883	100

De onderliggende beleggingen van de Geldmarktfondsen zijn met ingang van 2020 geïnclassificeerd onder 'A' waar dit voorheen onder 'Geen rating' werd geïnclassificeerd. Dit leidt tot een aanzienlijke verschuiving.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortleven), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevenrisico

Het langlevenrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevenrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van prognosetafels met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevenrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. Bij het opstellen en toepassen van de nieuwe Prognosetafel AG2020 zijn de effecten van COVID-19 buiten beschouwing gebleven.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijdensrisico niet te herverzekeren.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en demografie (beleggings- en actuariële) resultaten. Echter afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Het pensioenfonds beschikt in de beleggingsportefeuille over voldoende obligaties die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering. De belangrijkste vorm van concentratierisico in de verplichtingen van het pensioenfonds is de demografische opbouw van de deelnemers. De demografische opbouw van de deelnemers is niet te beïnvloeden. Ultimo 2020 is in de totale

deelnemerspopulatie de verhouding mannen en vrouwen in het pensioenfonds 40%:60% (2019: 40%:60%). De gemiddelde leeftijd is 45 jaar (2019: 45 jaar, waarbij sprake is van een gelijkmatige leeftijdsspreiding).

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de ALM-studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het

bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Ultimo 2020 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

31-12-2020	31-12-2020		31-12-2019	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
Franse staatsobligaties	3.386.446	9	3.625.571	11,7
Duitse staatsobligaties	1.780.910	4,8	1.741.674	5,6
Nederlandse staatsobligaties	-	-	732.163	2,4
Totaal	5.167.356	13,8	6.099.408	19,7

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het pensioenfonds beheerd door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit van geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur. De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder TKP Pensioen B.V. (TKP). Met TKP is een uitbestedingsovereenkomst en een service level overeenkomst (SLA) gesloten. De pensioenuitvoering wordt vanaf 2021 uitbesteed aan Capgemini Nederland B.V. (Capgemini). De overgang naar een nieuwe pensioenuitvoerder brengt risico's met zich mee. Deze risico's zijn gemitigeerd door contractuele afspraken met TKP en Capgemini te maken, risicoanalyses en een projectorganisatie.

Het bestuur beoordeelt periodiek de kwaliteit van de uitvoering van Blackrock, Northern Trust en TKP door middel van performancerapportages, SLA-rapportages, In Control Statements en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402 type II-rapportages).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het pensioenfonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten. Hoofregel die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om valutarisico en renterisico van de verplichtingen conform beleid af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico het kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen, spreiding onder tegenpartijen en door te werken met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Futures: dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het aangaan van marktexposure in de uitvoering van het passieve beleggingsbeleid.
- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de

verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.

- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen**Langlopende contractuele verplichtingen**

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met Capgemini Nederland B.V. met ingang van 1 januari 2021 voor de duur van acht jaar. De vergoeding voor 2021 zal ongeveer € 19 miljoen bedragen.

Investeringsverplichtingen

Het pensioenfonds heeft zich geëngaat voor de volgende investeringen:

	31-12-2020	31-12-2019
	€	€
Private equity	6.201	6.517
Nederlandse hypotheek	15.000	0
Infrastructuur	2.764	2.774
	23.965	9.291

Voorwaardelijke verplichtingen

Uit het laatste boekjaar lopen er twee procedures met betrekking tot handhaving van de verplichtstelling en één inzake een dwangbevel. Het bestuur verwacht dat ook in hoger beroep zal blijken dat deze werkgevers onder de verplichtstelling vallen en dat het dwangbevel terecht is opgelegd.

Verstrekte zekerheden en garanties

Er is een bankgarantie afgegeven in verband met de huur van een kantoor in Utrecht voor een bedrag van € 52 aan Yield Plus Nederland.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen tussen het pensioenfonds de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Voor zo ver van toepassing zijn transacties met verbonden partijen tegen marktconforme voorwaarden gerealiseerd.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

De bestuurders nemen geen deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds. De directeur en medewerkers van het bestuursbureau nemen deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds op basis van voorwaarden in de pensioenregeling.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2020

9. Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	2020	2019
	€	€
<i>De premiebijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:</i>		
Pensioenpremie huidig jaar	781.821	763.608
Pensioenpremie voorgaand jaar	8.090	5.989
Eénmalige koopsom	874	5.276
Koopsom toekenning VPL aanspraken	8.445	3.904
	799.230	778.777

De stijging van de premie wordt voornamelijk verklaard door een hoger pensioengevend salaris en de instroom van actieve deelnemers.

Kostendekkende premie	1.218.053	970.685
Feitelijke premie	781.821	763.608
Gedempte premie	603.717	581.408

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

<i>Kostendekkende premie</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	975.212	765.127
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	176.689	146.968
Opslag voor uitvoeringskosten	20.037	20.614
Opslag voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	38.134	30.478
Risicopremie voor ANW aanvulling	7.981	7.498
Totaal kostendekkende premie	1.218.053	970.685

De stijging van de kostendekkende premie wordt voornamelijk veroorzaakt door de daling van de rente.

<i>Feitelijke premie</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	604.056	589.850
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	112.439	114.934
Opslag voor uitvoeringskosten	19.446	20.614
Opslag voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	38.134	30.478
Risicopremie voor ANW aanvulling	7.746	7.732
Totaal feitelijke premie	781.821	763.608

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

Gedempte premie		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	296.294	287.481
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	58.913	59.264
Opslag voor uitvoeringskosten	20.037	20.614
Opslag voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	38.134	30.478
Risicopremie voor ANW aanvulling	6.111	5.887
Inkoop voorwaardelijke onderdelen van de regeling	184.228	177.684
Totaal gedempte premie	603.717	581.408

10. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	Directe beleggings- opbrengst	Indirecte beleggings- opbrengst	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2020	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	51.966	-97.017	-708	-47.759
Aandelen	179.658	678.902	-3.216	855.344
Vastrentende waarden	365.864	55.088	-8.396	412.556
Derivaten	105.749	2.636.852	-11.592	2.731.009
Overige beleggingen	-1.735	-12.555	-376	-14.666
	701.502	3.261.270	-24.288	3.938.484
2019	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	42.582	167.822	-525	209.879
Aandelen	173.191	1.777.808	-2.617	1.948.382
Vastrentende waarden	377.859	794.223	-7.201	1.164.881
Derivaten	81.873	2.397.983	-11.562	2.468.294
Overige beleggingen	2.510	5.167	-585	7.092
	678.015	5.143.003	-22.490	5.798.528

Transactiekosten worden niet direct bij het pensioenfonds in rekening gebracht en deze worden daarom niet afzonderlijk weergegeven. Deze kosten maken deel uit van de indirecte beleggingsopbrengst.

11. Overige baten	2020	2019
	€	€
Interest waardeoverdrachten	0	4
Interest overig	6	6
Andere baten	731	1.622
	737	1.632

De andere baten betreffen voornamelijk baten uit collectieve waardeovernames verkregen herverzekeringscontracten.

12. Pensioenuitkeringen

Ouderdomspensioen	300.908	284.386
Prepensioen	441	794
Partnerpensioen	56.819	53.996
Wezenpensioen	866	922
Invalideitpensioen	2.503	2.668
Afkoop pensioenen	28.783	28.098
Garantieregeling Maxeda	-21	-18
	390.299	370.846

De wettelijke afkoopgrens is € 497,27 (2019: € 484,09) per jaar.

13. Pensioenuitvoeringskosten

	2020	2019
	€	€
Bestuurskosten	596	950
Administratiekostenvergoeding	23.792	22.792
Accountantskosten	162	121
Controle en advieskosten (excl. accountantskosten)	1.753	2.265
Contributies en bijdragen	669	1.077
Dwangsommen en boetes	0	0
Overige	13.656	5.950
Kosten bestuursbureau	856	965
	41.484	34.120

Bestuurskosten

De bestuurskosten hebben betrekking op de vergoeding voor de werkzaamheden verband houdende met diverse vergaderingen. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten voor bestuursleden, leden Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan.

Het beloningsbeleid van het bestuur en de Raad van Toezicht volgt het Besluit uitvoering Pensioenwet en de aanbeveling van de Pensioenfederatie 'deskundig en competent pensioenfonds bestuur'. Hieruit volgt de volgende beloningsstructuur:

Functie	Tijdsbesteding	Vergoeding op jaarbasis
Bestuurslid	0,4 VTE	€ 61
Voorzitter van een commissie	0,5 VTE	€ 76
Voorzitter bestuur	0,6 VTE	€ 91
Lid Raad van Toezicht	0,1 VTE	€ 15
Voorzitter Raad van Toezicht	0,2 VTE	€ 30

Voor leden van het verantwoordingsorgaan geldt een vaste vergoeding van € 5 op jaarbasis, voor de voorzitter geldt een vergoeding van € 6 op jaarbasis.

De vergoeding voor het bestuur, Raad van Toezicht en het VO kan jaarlijks worden geïndexeerd conform de door het CBS vastgestelde ontwikkeling van de cao-lonen in de sector financiële dienstverlening. Indexatie van de bedragen kan nooit leiden tot een (voltijd) bedrag dat hoger ligt dan het maximum van de WNT (Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector). De hoogte van de vergoeding is in 2020 verhoogd met de loonindex van 2,21%. Indien de vergoeding btw plichtig is, wordt de vergoeding inclusief btw vergoed.

De totale bestuurskosten bedragen € 1.192, waarvan € 596 ten laste komen van pensioenuitvoeringskosten (2019: € 950). Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

Accountantshonoraria

De onafhankelijke accountant is PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Op grond

van artikel 382a Titel 9 Boek 2 BW is de vermelding van de honoraria van de onafhankelijke accountant als volgt weergegeven, x € 1.000:

	2020			2019		
	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Controle van de jaarrekening	162	0	162	121	0	121
Andere controleopdrachten	0	0	0	0	0	0
Andere niet-controlediensten	0	0	0	0	0	0
Stand per december 312019	162	0	162	121	0	121

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de stichting zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. Het honorarium van de externe accountant bedraagt € 162 duizend. Dit betreffen kosten voor de wettelijke controle van de jaarrekening, verslagstaten, basisgegevens ten behoeve van de certificerend actuaaris,

normportefeuille en de Z-score. Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek over het boekjaar, ongeacht of de werkzaamheden gedurende het boekjaar zijn verricht.

Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds waren in 2020 gemiddeld 8 werknemers in dienst (2019: 7 werknemers). Er zijn geen werknemers in het buitenland actief (2019: idem).

14. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Pensioenopbouw	1.033.109	813.267
Rentetoevoeging	-82.894	-49.187
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-399.788	-376.722
Wijziging marktrente	4.303.915	4.054.484
Wijziging actuariële uitgangspunten	-750.194	15.221
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-48.201	938.922
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	34.141	10.019
	4.090.088	5.406.004

15. Beleggingsrendementen inzake VPL

	2020	2019
	€	€
Rendementstoerekening VPL	-60	-38

16. Saldo overdracht van rechten

Inkomende waardeoverdrachten	-5.643	-12.375
Collectieve inkomende waardeoverdrachten	0	-1.049.270
Inkomende waardeoverdrachten klein pensioen	-42.043	-12.545
Uitgaande waardeoverdrachten	17.006	27.512
Uitgaande waardeoverdrachten klein pensioen	92.453	39.938
	61.773	-1.006.740

In 2020 hebben geen collectieve waardeoverdrachten plaatsgevonden. Bij collectieve inkomende waardeoverdrachten in 2019 gaat het om ontvangsten van BPF Dranken en BPF PSL.

17. Overige lasten

Interest waardeoverdrachten	5	38
Interest	591	617
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	2.489	1.497
Overig	221	7
	3.306	2.159

Het pensioenfonds heeft de btw-schulden in 2020 financieel afgewikkeld. De financiële afwikkeling was € 208 hoger dan voorzien. Dit bedrag is bij 'Overig' opgenomen.

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Het resultaat boekjaar van € 151.561 (positief) is als volgt verdeeld:

15. Beleggingsrendementen inzake VPL

	2020
	€
Beleggingsreserve	755.309
Beleidsreserve	-603.748
	151.561

Gebeurtenissen na balansdatum

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft op 28 augustus 2020 aangegeven dat invoering van de nieuwe UFR-methode vanaf 1 januari 2021 plaats vindt in vier gelijke stappen. Deze Ultimate Forward Rate (UFR) is onderdeel van de rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB.

De overgang naar een nieuwe UFR-methode is onderdeel van het advies van de Commissie Parameters uit juni 2019.

De stapsgewijze invoering zorgt ervoor dat het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkinggraad zich geleidelijk in de tijd materialiseert. Hoe ‘jonger’ de deelnemers, hoe hoger de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen, en hoe groter de impact van de invoering van de nieuwe UFR-methode. Ook een lagere rentetermijnstructuur zorgt voor een grotere impact.

Het toepassen van de eerste stap van de nieuwe UFR-methode heeft op de dekkinggraad per 1 januari 2021 een negatief effect van ongeveer 2,6%-punt.

22 juni 2021

Henk Van der Kolk

Werknemersvoorzitter

André Snellen

Werkgeversvoorzitter

Ad van Dorssen, bestuurslid
Lieske van den Bosch, bestuurslid
Selma Skalli, bestuurslid
Evelyne Simons, bestuurslid
Jan de Planque, bestuurslid
Steffi Schaab, bestuurslid
Benne van Popta, bestuurslid
Gert-Jan Seffinga, bestuurslid

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de
Detailhandel

9

Overige gegevens

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het saldo van de staat van baten en lasten wordt voor € 755.309 toegevoegd aan de beleggingsreserves. Het resterende positieve saldo van € - 603.748 wordt toegevoegd aan de beleidsreserves.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel te Utrecht is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 108.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen

boven € 7.250.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- De technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- De kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- Het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen

en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel bezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen.

De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum rekening zou worden gehouden met de door DNB doorgevoerde wijziging van de rentetermijnstructuur per 1 januari 2021, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Amstelveen, 23 juni 2021

drs. R.T. Schilder AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controle verklaring van de onafhankelijk accountant

Aan: het bestuur van Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel

Verklaring over de jaarrekening 2020

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel te Utrecht gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31 december 2020;
- De staat van baten en lasten over 2020; en
- De toelichting met de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties

(Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Onze controleaanpak

Samenvatting en context

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor de Detailhandel is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioen-fonds dat de pensioenregelingen uitvoert voor werknemers in de detailhandelsector. Het pensioenfonds heeft tot doel de uit de pensioenovereenkomsten en reglementen voortvloeiende verplichtingen jegens de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden na te komen, dit overeenkomstig de statuten en relevante wetgeving en tevens in lijn met de voorwaarden die uit de verplichtstelling voortvloeien.

De stichting opereert in een sterk gereguleerde omgeving. Vanuit de Pensioenwet worden met name zaken voorgeschreven met betrekking tot governance, fondsdocumenten, toeslagbeleid en verantwoording. We hebben in het bijzonder aandacht besteed aan de gebieden die gerelateerd zijn aan de specifieke bedrijfsactiviteiten van de stichting.

De Covid-19-pandemie stelt accountants voor uitdagingen bij het uitvoeren van hun controles. Zowel ons team als het team van de accountants van de serviceorganisaties en de certificerend actuaire hebben zich moeten aanpassen aan een situatie waarbij de controle vanuit huis wordt uitgevoerd. Hierbij hebben wij bij alle betrokken collega's benadrukt dat het ook in deze situatie belangrijk is om alert te blijven op de kwaliteit van de controle en de noodzaak van het verkrijgen van voldoende en geschikte controle-informatie.

In de controle hebben wij specifiek aandacht geschonken aan:

- De impact op de interne beheersing van de stichting en de serviceorganisaties om te identificeren wat de mogelijke impact van de pandemie is op de interne beheersing, en eventuele nieuwe risico's als gevolg

van thuiswerken, zoals het risico van cybercriminaliteit.

- De impact van de economische consequenties van de Covid-19-pandemie en de overheidsmaatregelen op de waardering van met name de beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie.
- De vraag of de op dit moment waarneembare 'oversterfte' in Nederland invloed heeft of zou kunnen hebben op de actuariële grondslagen. Hierover hebben wij ook met de certificerend actuaire gesproken.

Wij hebben hierbij geen significante bevindingen als gevolg van Covid-19 geïdentificeerd.

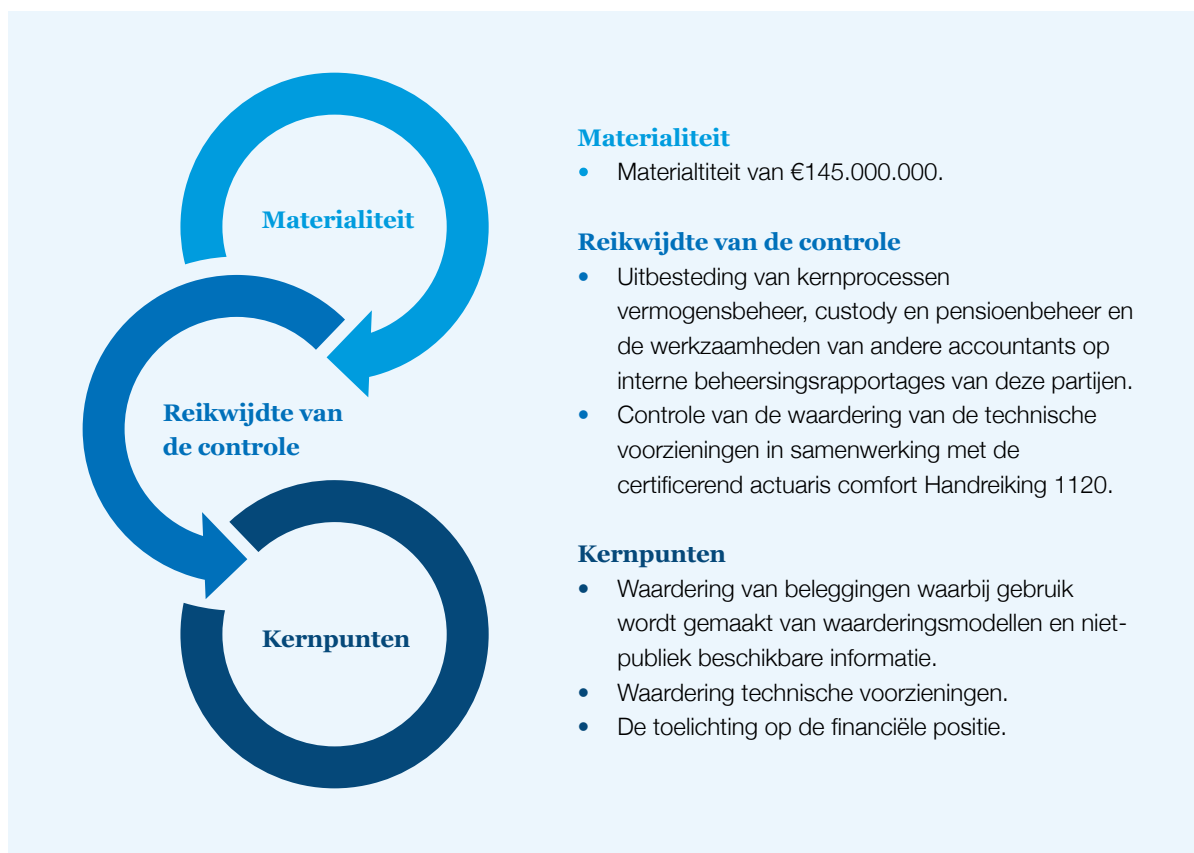
Als onderdeel van het ontwerpen van onze controleaanpak hebben wij de materialiteit bepaald en het risico van materiële afwijkingen in de jaarrekening geïdentificeerd en ingeschat. Wij besteden bijzondere aandacht aan die gebieden waar het bestuur belangrijke schattingen heeft gemaakt, bijvoorbeeld bij significante schattingen waarbij veronderstellingen over toekomstige gebeurtenissen worden gemaakt die inherent onzeker zijn. In de paragraaf 'Algemene grondslagen' onder de toelichting 'Oordelen, schattingen en onzekerheden' van de jaarrekening heeft de stichting de schattingsposten en de belangrijkste bronnen van schattingsonzekerheid uiteengezet. Vanwege de significante schattingsonzekerheid en het gerelateerde hogere inherente risico verbonden aan de waardering van de technische voorzieningen en de waardering van de beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie, hebben wij deze aangemerkt als kernpunten zoals uiteengezet in de paragraaf 'De kernpunten van onze controle'. Vervolgens hebben wij de toelichting op de financiële positie van de stichting (beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen (reservetekort)) aangemerkt als kernpunt vanwege het belang hiervan voor de deelnemers in relatie tot mogelijke korting dan wel mogelijke indexatie van de pensioenaanspraken.

Andere aandachtsgebieden in onze controle, die niet als kernpunten zijn aangemerkt, waren de

volledigheid van de verantwoorde premies, de juistheid van de pensioenuitkeringen en monitoring van uitbestede processen en activiteiten. Bij al onze controles besteden wij aandacht aan het risico van het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het management, waaronder het evalueren van risico's op mogelijke afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van het bestuur.

Wij hebben ervoor gezorgd dat het controleteam over voldoende specialistische kennis en expertise beschikte die nodig zijn voor de controle van een pensioenfonds.

De hoofdlijnen van onze controleaanpak waren als volgt:

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel' wordt toegelicht in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij bepalen, op basis van ons professionele oordeel, kwantitatieve grenzen voor materialiteit, waaronder

de materialiteit voor de jaarrekening als geheel, zoals uiteengezet in onderstaande tabel. Deze grenzen, evenals de kwalitatieve overwegingen daarbij, helpen ons om de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden voor de individuele posten en toelichtingen in de jaarrekening te bepalen en om het effect van onderkende afwijkingen, zowel individueel als gezamenlijk, op de jaarrekening als geheel en op ons oordeel, te evalueren.

Materialiteit	€145.000.000 (2019: €124.000.000).
Hoe is de materialiteit bepaald	Wij bepalen de materialiteit op basis van ons professionele oordeel. Als basis voor deze oordeelsvorming gebruikten we 0,5% (2019: 0,5%) van het totaal van de technische voorzieningen per 31 december 2020. Bij het bepalen van dit percentage is rekening gehouden met de financiële positie van de stichting, waarbij de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 onder het vereist eigen vermogen, maar boven het minimaal vereist eigen vermogen ligt. De toename van de materialiteit in absolute zin is het gevolg van het stijgen van de technische voorzieningen. De materialiteit achten wij passend rekening houdend met de gebruikers van de jaarrekening.
De overwegingen voor de gekozen benchmark	We gebruikten de technische voorzieningen als de primaire, in de sector algemeen geaccepteerde, benchmark, op basis van onze analyse van de gemeenschappelijke informatiebehoeften van gebruikers van de jaarrekening, voornamelijk het bestuur, de deelnemers en de toezichthouder (De Nederlandsche Bank). Op basis daarvan zijn wij van mening dat de technische voorzieningen een weerspiegeling zijn van de omvang van het pensioenfonds.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen, die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven €7.250.000 (2019: €6.200.000) aan hen rapporteren, evenals kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Onze focus op het risico op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

Onze doelstellingen

De doelstellingen van onze controle zijn:

Met betrekking tot fraude:

- het identificeren en inschatten van de risico's op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude;
- het verkrijgen van voldoende en geschikte controle-informatie over de ingeschatte risico's op een afwijking van materieel belang die het gevolg

is van fraude door middel van het opzetten en implementeren van geschikte manieren om op die risico's in te spelen; en

- het op passende wijze inspelen op fraude of vermoede fraude die tijdens de controle is geïdentificeerd.

Met betrekking tot de naleving van wet- en regelgeving:

- het identificeren en inschatten van de risico's op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van niet-naleving van wet- en regelgeving; en
- het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid dat de financiële overzichten als geheel vrij zijn van afwijkingen van materieel belang die het gevolg zijn van fraude of van fouten, rekening houdend met het van toepassing zijnde wet- en regelgevingskader.

De primaire verantwoordelijkheid voor de preventie en detectie van fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving ligt bij het bestuur.

Onze risicoanalyse

Als onderdeel van ons proces van het identificeren van frauderisico's, evalueren wij frauderisicofactoren met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, het oneigenlijk toe eigenen van activa en omkoping en corruptie.

Wij hebben de frauderisicofactoren geëvalueerd om te overwegen of deze factoren een indicatie vormen voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang die het gevolg zijn van fraude.

Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om een algemeen inzicht te verwerven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de stichting waarbij wij bepalingen hebben geïdentificeerd van wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen die van materieel belang zijn, zoals de Pensioenwet en Richtlijn voor de jaarverslaggeving 610.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan het risico van het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het bestuur waaronder het evalueren van risico's op mogelijke afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van het bestuur. Wij verwijzen naar de kernpunten van de controle met betrekking tot de waardering van de technische voorzieningen, de waardering van beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie, en de toelichting op de financiële positie, welke voorbeelden zijn van onze controleaanpak gericht op onderdelen waar er een hoger risico is geïdentificeerd door schattingen waar het management significante oordeelsvormingen en veronderstellingen hanteert.

Onze controlewerkzaamheden op de geïdentificeerde risico's

De volgende controlewerkzaamheden zijn uitgevoerd om in te spelen op de geïdentificeerde risico's:

- Wij hebben de opzet, de implementatie en, indien van toepassing, de effectieve werking van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico mitigeren getest.
- Wij hebben data-analyse uitgevoerd op

hogerrisicojournaalboekingen en hebben de belangrijkste oordeelsvormingen en veronderstellingen geëvalueerd voor een mogelijke tendentie door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel, inclusief retrospectieve beoordelingen met betrekking tot significante schattingen van vorig boekjaar. Waar wij voorbeelden van onverwachte journaalboekingen of overige risico's hebben geïdentificeerd, hebben wij aanvullende controlewerkzaamheden uitgevoerd om ieder risico te adresseren. Deze werkzaamheden omvatten ook het testen van transacties door middel van bronbescheiden.

- Wij hebben aangelegenheden geëvalueerd die zijn gerapporteerd door middel van de klokkenluiders- en klachtenprocedure, inclusief de manier waarop het bestuur heeft ingespeeld op zulke aangelegenheden.
- Wij hebben een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd in onze controlewerkzaamheden.
- Wij hebben de uitkomsten van overige controlewerkzaamheden overwogen en geëvalueerd of geconstateerde afwijkingen een aanwijzing vormen voor fraude. Indien een dergelijke aanwijzing bestond, hebben wij de frauderisicoanalyse opnieuw geëvalueerd en de impact bepaald op onze geplande controlewerkzaamheden.
- Wij hebben controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen die van materieel belang zijn. Voor wat betreft overige wet- en regelgeving die geen directe invloed heeft op de vaststelling van de bedragen en toelichtingen in de financiële overzichten hebben wij het bestuur gevraagd of de stichting dergelijke wet- en regelgeving naleeft. Daarnaast hebben we de correspondentie met relevante vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties geïnspecteerd.

Geïdentificeerde (indicaties van) fraude

Wij hebben geen indicaties van fraude geconstateerd gedurende onze controle.

Geïdentificeerde (indicaties van) niet-naleving van wet- en regelgeving

Gedurende onze controle hebben wij indicaties van niet-naleving van wet- en regelgeving geïdentificeerd en opgevolgd conform onze procedures en hieruit geconcludeerd dat deze triviaal zijn voor de jaarrekeningcontrole. Wij verwijzen naar paragraaf 5 onder de toelichting 'Goed pensioen-fondsbestuur' in het bestuursverslag, waar het bestuur een toelichting heeft opgenomen over dit onderwerp.

Reikwijdte van de controle

De stichting heeft de kernprocessen vermogensbeheer, custody en pensioenbeheer uitbesteed aan respectievelijk Blackrock, Northern Trust en TKP Pensioen. De financiële administratie wordt tevens gevoerd door TKP Pensioen. Het proces rondom bruto-netto van de pensioenuitkeringen heeft de pensioenuitvoerder uitbesteed aan Raet. Wij hebben gebruikgemaakt van de interne beheersings-maatregelen van deze organisaties zoals omschreven in de ISAE 3402-/SOC 1 type 2-rapportages die deze partijen opstellen en hebben laten certificeren door onafhankelijke accountants. Hierbij hebben wij onder andere de objectiviteit en competentie van deze accountants getoetst en de geconstateerde uitzonderingen in het licht van onze eigen controle gezien. Hierbij hebben wij geëvalueerd of (i) de beschrijving en de opzet van de interne beheersingsmaatregelen bij de serviceorganisaties van een datum zijn of voor een periode gelden die passend is voor de doeleinden van het pensioenfonds, of (ii) de informatie in de ISAE 3402 type 2-rapportages voldoende en geschikt is om inzicht te verwerven in de voor de controle relevante interne beheersing van het pensioenfonds en (iii) bepaald of de aanvullende interne beheersingsmaatregelen van het pensioenfonds die door de serviceorganisaties zijn vermeld, relevant zijn voor het pensioenfonds en, zo ja, inzicht te verwerven of het pensioenfonds dergelijke interne beheersingsmaatregelen heeft opgezet en geïmplementeerd.

Wij hebben de certificerend actuaris controle-instructies gestuurd op basis van Standaard 620 en NBA-handreiking 1120 ten aanzien van de actuariële certificering met betrekking tot onder andere de consistentie, prudentie en actualiteit van schattingen ten aanzien van de voorziening pensioenverplichtingen

en de financiële positie, in overeenstemming met relevante wetgeving. Wij hebben geëvalueerd of de certificerend actuaris heeft voldaan aan onze instructies met betrekking tot objectiviteit en onafhankelijkheid, deskundigheid, inzicht in risico's en of de werkzaamheden zijn uitgevoerd, door onder andere kennis te nemen van het certificeringsrapport en besprekingen te voeren met de actuaris over de verrichte werkzaamheden en belangrijkste bevindingen uit het certificeringsrapport.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens de controle van de jaarrekening. Wij hebben de kernpunten met het bestuur besproken. De kernpunten vormen geen volledige weergave van alle risico's en punten die wij tijdens onze controle hebben geïdentificeerd en hebben besproken. Wij hebben in deze paragraaf de kernpunten beschreven met daarbij een samenvatting van de op deze punten door ons uitgevoerde werkzaamheden.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen en observaties ten aanzien van individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten of over specifieke elementen van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle zijn met name gerelateerd aan de aard van de activiteiten van de stichting en zijn daarmee terugkerend van aard.

Kernpunten	Onze controlewerkzaamheden en observaties
<p>Waardering van de beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie</p> <p><i>Wij verwijzen naar toelichting 1 van de balans en de grondslagen voor de waardering van activa en passiva voor de gerelateerde toelichtingen</i></p> <p>Het pensioenfonds belegt in beursgenoteerde beleggingen en beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie die op reële waarde worden gewaardeerd.</p> <p>Wij onderkennen een verhoogd (niet-significant) risico waar het gaat om de waardering van beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie. Het pensioenfonds belegt in beleggingsfondsen die deels beleggen in niet-beursgenoteerde beleggingen (vastgoedbeleggingen (€564,9 miljoen), aandelen (€2,9 miljoen), private equity (€17 miljoen), vastrentende beleggingsfondsen (€17,9 miljoen) en infrastructuurfondsen (€39,9 miljoen)). Daarnaast belegt het pensioenfonds in derivaten (€2.638,5 miljoen nettopositie). Wij hebben hiervoor een verhoogd (niet-significant) risico aangemerkt als gevolg van de verhoogde schattingonzekerheid en het feit dat de gebruikte inputs in de waarderingsmodellen niet in alle gevallen in de markt observeerbare informatie betreffen.</p> <p>Door de complexiteit van de waarderingsmodellen en de schattingonzekerheid is een inherent verhoogd risico op fouten en fraude geïdentificeerd. Daarom hebben wij de waardering van de beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie aangemerkt als kernpunt in onze controle.</p>	<p>Systeemgerichte werkzaamheden</p> <p>Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen van serviceorganisaties getoetst door middel van het evalueren van de ISAE 3402-/SOC 1 type 2-rapportages van deze serviceorganisaties. De rapportages zijn voorzien van een goedkeurend oordeel. Wij hebben eventuele geïdentificeerde tekortkomingen in deze rapportages geëvalueerd. In het kader van onze controle hebben wij gesteund op deze interne beheersingsmaatregelen.</p> <p>Gegevensgerichte werkzaamheden</p> <p>Voor beleggingen in beleggingsfondsen hebben wij vastgesteld dat het aantal units dat de stichting houdt, aansluit met het participatieregister opgenomen in de gecontroleerde jaarrekening. Verder hebben we vastgesteld dat de reële waarde in de administratie van het pensioenfonds overeenkomt met de waarde van de portfolio van het beleggingsfonds opgenomen in de gecontroleerde jaarrekening. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat het gebruikte verslaggevingskader overeenkomt met dat van de jaarrekening van de stichting.</p> <p>Met betrekking tot de derivaten hebben wij een onafhankelijke herwaardering uitgevoerd.</p> <p>Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de toelichtingen toereikend en in overeenstemming zijn met het stelsel van financiële verslaggeving.</p> <p>Bij de uitvoering van de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiële bevindingen geconstateerd.</p>

Kernpunten

Waardering technische voorzieningen

Wij verwijzen naar toelichting 5 van de balans en de grondslagen voor de waardering van activa en passiva voor de gerelateerde toelichtingen

De technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds bedragen ultimo 2020 €29.038 miljoen (2019: €24.948 miljoen).

De actuariële waarderingsgrondslagen van de stichting bestaan voor een deel uit algemeen aanvaarde uitgangspunten, zoals de Prognosetafel AG 2020 en de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Een ander deel van de grondslagen is echter fondsspecifiek (met name fondsspecifieke ervaringssterfte en de opslag voor toekomstige kosten) en wordt door het bestuur vastgesteld op basis van fondsspecifiek onderzoek.

Wij hebben geconstateerd dat sprake is van schattingswijzigingen in 2020 met betrekking tot de nieuwe Prognosetafel AG 2020, ervaringssterfte, opbouwpercentage en premievrijstelling. In 2020 is mede naar aanleiding van de publicatie van de Prognosetafel AG 2020 de fondsspecifieke ervaringssterfte opnieuw bepaald. De introductie van de Prognosetafel AG 2020 heeft geresulteerd in een bate van €642 miljoen, de impact van de fondsspecifieke ervaringssterfte was een bate van €87 miljoen. Dit is als schattingswijziging in de jaarrekening verwerkt. De overige grondslagen zijn op basis van het jaarlijks onderzoek grotendeels ongewijzigd gebleven.

De gebruikte methoden om de verwachte uitkeringen te bepalen zijn subjectief, waardoor de daadwerkelijke uitkeringen kunnen afwijken. De waardering van de verwachte uitkeringen geschiedt op basis van algemeen aanvaarde uitgangspunten en fondsspecifieke grondslagen, en blijft een schatting. Gezien de inherente onzekerheid van deze schattingen (specifiek de genoemde fondsspecifieke grondslagen) en de omvang van de schattingspost hebben wij deze als kernpunt van onze controle aangemerkt.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Systeemgerichte werkzaamheden

Wij hebben door middel van de ISAE 3402-rapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie assurance verkregen omtrent de opzet, het bestaan en de effectieve werking van de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de waardering van de technische voorzieningen. De rapportage is voorzien van een goedkeurend assurancerapport. Derhalve hebben wij, in het kader van onze controle, gesteund op deze interne beheersingsmaatregelen.

Gegevensgerichte werkzaamheden

Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- evaluatie van de gehanteerde actuariële grondslagen aan de hand van de financiële verslaggeving (Richtlijnen voor de jaarverslaggeving);
- evaluatie van het (fondsspecifieke) grondslagen-onderzoek 2020, alsmede bespreking van dit onderzoek met het bestuursbureau, de adviserend actuaire en de certificerende actuaire; en
- evaluatie van de uitkomsten van de actuariële analyse over 2020 waaronder ook de fondsspecifieke grondslagen, alsmede bespreking van dit onderzoek met het bestuursbureau, de adviserend actuaire en de certificerende actuaire.

In het kader van onze verantwoordelijkheid als accountant van de stichting hebben wij de certificerende actuaire instructies gestuurd. De certificerende actuaire heeft bij de technische voorzieningen aan de hand van de administratieve basisgegevens ('pensioenaanspraken') een actuariële verklaring afgegeven. De door de actuaire gehanteerde basisgegevens hebben wij aangesloten op de basisgegevens die bekend zijn uit ons eigen onderzoek inzake de basisgegevens. Wij hebben kennisgenomen van het certificeringsrapport en de afgegeven actuariële verklaring, en dit met de certificerende actuaire besproken.

De certificerende actuaire heeft in zijn verklaring aangegeven dat de stichting voldoet aan de relevante artikelen van de Pensioenwet met uitzondering van zijn constatering dat het eigen vermogen op balansdatum lager is dan het vereist eigen vermogen. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de toelichtingen, inclusief de schattingswijzigingen, toereikend en in overeenstemming zijn met het stelsel van financiële verslaggeving.

Bij de uitvoering van de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiële bevindingen geconstateerd.

Kernpunten	Onze controlewerkzaamheden en observaties
<p>De toelichting op de financiële positie <i>Wij verwijzen naar toelichting 4 van de balans van de jaarrekening</i></p> <p>Zoals opgenomen in de jaarrekening is de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 105,5%. Ultimo 2020 is het vereist eigen vermogen ('VEV') 117,4% en is het minimaal vereist eigen vermogen ('MVEV') 104,4%. Omdat de beleidsdekkingsgraad (gemiddelde van de maanddekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden) van het fonds lager is dan het VEV maar hoger dan het MVEV, is er sprake van een reservetekort (geen dekkingstekort).</p> <p>De stichting heeft op 3 maart 2020 een herstelplan opgesteld en ingediend bij de toezichthouder DNB. DNB heeft het herstelplan goedgekeurd. Volgens dit herstelplan verwacht de stichting binnen tien jaar aan het VEV te voldoen. Op basis hiervan heeft het bestuur geconcludeerd dat een korting van de pensioenuitkeringen niet nodig is. Op 24 maart 2021 heeft de stichting een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB. Volgens dit herstelplan is herstel tot boven het VEV binnen tien jaar mogelijk. DNB heeft nog niet gereageerd op dit herstelplan.</p> <p>De hoogte van de beleidsdekkingsgraad wordt gezien als graadmeter voor de financiële soliditeit van het pensioenfonds. Wij hebben de toelichting op de financiële positie van de stichting, met een beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen, aangemerkt als kernpunt, vanwege het belang hiervan voor de deelnemers in relatie tot mogelijke korting dan wel mogelijke indexatie van de pensioenaanspraken.</p>	<p>Systeemgerichte werkzaamheden</p> <p>Voor de controle van de maand- en beleidsdekkingsgraad hebben wij gebruikgemaakt van de beheersings-maatregelen zoals ingericht bij de pensioenuitvoerings-organisatie. Wij hebben de interne beheersingsmaatregelen getoetst door middel van het evalueren van de ISAE 3402 type 2-rapportage van de serviceorganisatie (voorzien van een goedkeurend assurancerapport), en geconstateerd dat controle plaatsvond op het gebruik van de juiste inputgegevens en dat de plausibiliteit van deze gegevens werd getoetst door het bestuursbureau. Derhalve steunen wij op deze interne beheersingsmaatregelen in het kader van onze controle.</p> <p>Gegevensgerichte werkzaamheden</p> <p>In het kader van onze verantwoordelijkheid als accountant van de stichting hebben wij de certificerend actuaris instructies gestuurd. De certificerend actuaris heeft de berekening van de beleidsdekkingsgraad en het VEV en MVEV gecontroleerd aan de hand van fondsspecifieke karakteristieken en hieruit blijken geen materiële bevindingen. Wij hebben kennisgenomen van het certificeringsrapport en de afgegeven actuariële verklaring, en dit met de certificerend actuaris besproken. De door de certificerend actuaris gehanteerde basisgegevens hebben wij aangesloten op de basisgegevens die bekend zijn vanuit onze eigen werkzaamheden dienaangaande.</p> <p>Tevens hebben wij voor een aantal maanden de input voor de berekening van de maanddekkingsgraad aangesloten met de opgave van de custodian en de actuariële berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de pensioenuitvoeringsorganisatie. Hiermee, in combinatie met de controlewerkzaamheden van de certificerend actuaris, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent de betrouwbaarheid van de berekening van de beleidsdekkingsgraad.</p> <p>Wij hebben kennisgenomen van het door DNB goed-gekeurde herstelplan 2020 en het in 2021 ingediende herstelplan dat nog in afwachting is van goedkeuring. Wij zijn nagegaan of de belangrijkste elementen uit het herstelplan 2020 en 2021 in het bestuursverslag en de jaarrekening zijn toegelicht.</p> <p>Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de toelichtingen toereikend en in overeenstemming zijn met het stelsel van financiële verslaggeving. Hierbij hebben we specifiek de toelichtingen in de jaarrekening rondom het VEV, MVEV en de beleidsdekkingsgraad getoetst door een aansluiting te maken met het actuariële certificeringsrapport. Hierbij zijn geen afwijkingen geconstateerd.</p> <p>Bij de uitvoering van de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiële bevindingen geconstateerd.</p>

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het bestuursverslag;
- De overige gegevens;
- Bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

Onze benoeming

Wij worden jaarlijks als externe accountant van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel benoemd. Voor 2020 heeft deze benoeming plaatsgevonden op 6 januari 2020. Wij zijn voor een onafgebroken periode van meer dan twintig jaar accountant van de stichting. In deze periode heeft periodiek rotatie van de verantwoordelijke externe accountant plaatsgevonden. De huidige externe accountant is in 2020 voor het tweede opeenvolgende jaar betrokken.

Geen verboden diensten

Wij hebben, naar ons beste weten en overtuiging,

geen verboden diensten geleverd, als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Geleverde diensten

De diensten die wij, in aanvulling op de controle van de jaarrekening, hebben geleverd aan de stichting, in de periode waarop onze wettelijke controle betrekking heeft, zijn toegelicht in punt 13 van de toelichting op de jaarrekening.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- Het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- Een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 23 juni 2021

Origineel getekend door A. Korver-Heins RA
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2020 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse

controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

In dit kader geven wij ook een verklaring aan de auditcommissie op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen die zijn getroffen om de geïdentificeerde bedreigingen weg te nemen en onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening vanuit alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze zaken in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang is van het maatschappelijk verkeer.

10

Bijlagen

Meerjarenoverzicht	2020	2019	2018	2017	2016
Aantallen					
Werkgevers ultimo	31.752	32.779	32.803	28.984	27.627
Deelnemers ultimo	310.044	308.000	300.479	266.372	255.011
Gewezen deelnemers	810.087	802.939	812.652	784.083	738.742
Gepensioneerden	120.090	114.945	103.321	99.249	93.742
Gemiddelde leeftijd deelnemers	39	39	39	38	38
Gemiddelde leeftijd (gewezen) deelnemers	43	43	42	42	42
Gemiddelde leeftijd gepensioneerden	74	73	73	73	73
Gemiddelde leeftijd gehele populatie	45	45	44	44	44
Gepensioneerden					
Ouderdomspensioen	97.391	92.791	84.128	80.742	76.213
Partnerpensioen	21.091	20.462	17.590	16.908	15.952
Wezenpensioen	767	785	707	657	630
Arbeidsongeschiktheidspensioen	777	845	834	871	888
Prepensioen	64	62	62	71	59
Premiepercentage					
Ouderdoms- en partnerpensioen	22,5%	22,5%	21,6%	21,6%	19,4%
Aanvullend pensioen	25,7%	25,7%	24,7%	24,7%	22,2%
Opbouwpercentage per dienstjaar					
Ouderdomspensioen	1,560%	1,560%	1,622%	1,75%	1,75%
Aanvullend pensioen	1,560%	1,560%	1,622%	1,75%	1,75%
Partnerpensioen	1,092%	1,092%	1,135%	1,225%	1,225%
Toeslag op pensioen en pensioenaanspraken					
Actieven	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
Gewezen deelnemers en gepensioneerden	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%

Gepensioneerden per 31-12-2020	Aantallen	Gemiddelde uitkering (bruto in €)	Gemiddelde leeftijd
Ouderdompensioen (m)	44.684	4.199	74
Ouderdompensioen (v)	52.707	2.287	74
Ouderdompensioen (m/v)	97.391	3.164	74
Nabestaandenpensioen (m)	4.353	2.094	68
Nabestaandenpensioen (v)	16.738	2.770	75
Nabestaandenpensioen (m/v)	21.091	2.630	74
Wezenpensioen (m/v)	767	1.132	17
Arbeidsongeschiktheidspensioen	777	3.089	56
Prepensioen (m)	55		
Prepensioen (v)	9		
Prepensioen (voor leeftijd 65)	64	7.291	62
Totaal	120.090		

Mutatieoverzicht	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Arbeids- ongeschikte deelnemers	Gepensio- neerden	Totaal
Stand per 31 december 2019	298.983	802.939	9.017	114.945	1.225.884
Van gewezen deelnemer naar deelnemer	12.948	-12.948	0	0	0
Van deelnemer naar gewezen deelnemer	-60.242	60.242	0	0	0
Arbeidsongeschiktheid	-1.034	-587	1.621	0	0
Revalidering	71	195	-266	0	0
Pensionering	-1.696	-4.963	-447	7.106	0
Toetreding	51.353	17.254	0	1.889	70.496
Overlijden	-174	-1.453	-90	-3.850	-5.567
Waardeoverdracht	0	-40.337	0	0	-40.337
Afkoop emigratie / klein pensioen	0	-10.255	0	0	-10.255
Stand per 31 december 2020	300.209	810.087	9.835	120.090	1.240.221

Over het pensioenfonds

Het pensioenfonds is opgericht op 1 januari 1972 en statutair gevestigd in Utrecht. Het pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Utrecht onder nummer 41178211. De laatste statutenwijziging vond plaats per 1 januari 2021. Het pensioenfonds is lid van de Pensioenfederatie.

Organisatie

Pensioenfonds Detailhandel is er voor haar deelnemers. Om het werk zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen doen, bestaat het pensioenfonds uit verschillende onderdelen die nauw met elkaar samenwerken.

Bestuur

Het bestuur draagt de eindverantwoordelijkheid voor het beleid en de uitvoering daarvan en zorgt ervoor dat alle bepalingen, regels en overeenkomsten worden nageleefd. Om alle belangen te kunnen behartigen, bestaat het bestuur uit werkgeversleden, werknemersleden en een vertegenwoordiger van de gepensioneerden.

De werkgeversleden (maximaal vijf) worden voorgedragen door:

- Detailhandel Nederland

De werknemersleden (maximaal vier) door voorgedragen door:

- FNV
- CNV Vakmensen

De vertegenwoordiger van de gepensioneerden (maximaal één) wordt gekozen middels verkiezingen.

Het bestuur is paritair samengesteld. In 2020 was de heer Snellen fungerend voorzitter. De bestuursleden worden voor een periode van vijf jaar benoemd. De heer Filippini, de heer Grutters en de heer Rolf zijn afgetreden als bestuurslid in 2020. Mevrouw Simons, mevrouw Schaab en de heer De Planque zijn in 2020 als bestuurslid toegetreden.

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Termijn tot en met
André Snellen	Werkgeversvoorzitter	Detailhandel Nederland	2025
Lieske van den Bosch	Lid	Detailhandel Nederland	2023
Evelyne Simons	Lid	Detailhandel Nederland	2024
Ad van Dorssen	Lid	Detailhandel Nederland	2022
Benne van Popta	Lid	Detailhandel Nederland	2021
Henk van der Kolk	Werknemersvoorzitter	FNV	2024
Selma Skalli	Lid	FNV	2024
Steffi Schaab	Lid	FNV	2024
Gert-Jan Seffinga	Lid	CNV Vakmensen	2025
Jan de Planque	Lid	Gepensioneerden	2024

Commissies

De commissies hebben onder andere als taak beleids- en bestuursonderwerpen voor te bereiden, rapportages te beoordelen en eventueel wijzigingen voor te stellen, specifieke taken te begeleiden of voor te bereiden (bijvoorbeeld ALM-studie) en uit te voeren en tevens het bestuur te adviseren op het betreffende beleidsterrein. De samenstelling van de commissies wordt door het bestuur bepaald. Iedere commissie bestaat uit maximaal vijf bestuursleden waarvan één voorzitter, eventueel ondersteund door deskundigen.

De commissies hebben de volgende aandachtsgebieden:

- Commissie Vermogensbeheer: Vermogens- en vastgoedbeheer;
- Commissie Finance & Risk: Budget, jaarwerk en riskmanagement;
- Commissie Pensioenen: Premie-inning, actuariële zaken, pensioenregelingen en uitvoering;
- Commissie Communicatie: Werkgevers- en deelnemerscommunicatie.

Samenstelling commissies

Commissie Finance & Risk:

- André Snellen (voorzitter a.i.)
- Lieske van den Bosch
- Gert-Jan Seffinga
- Evelyne Simons
- Steffi Schaab

Commissie Vermogensbeheer:

- Benne van Popta (voorzitter)
- Ad van Dorssen
- Jan de Planque
- Steffi Schaab
- André Snellen

Commissie Pensioenen:

- Ad van Dorssen (voorzitter)
- Selma Skalli
- Jan de Planque
- Evelyne Simons
- Henk van der Kolk

Commissie Communicatie:

- Gert-Jan Seffinga (voorzitter)
- Henk van der Kolk
- Lieske van den Bosch
- Selma Skalli
- Benne van Popta

Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit negen werknemersleden, vier pensioengerechtigden en één werkgeverslid en worden voor vier jaar benoemd.

Het werkgeverslid van het Verantwoordingsorgaan wordt benoemd door:

- Detailhandel Nederland

De werknemersleden van het Verantwoordingsorgaan worden benoemd door:

- FNV
- CNV Vakmensen

De gepensioneerde leden van het Verantwoordingsorgaan worden benoemd door:

- Vereniging van gepensioneerden uit de Detailhandel

De vijf vacatures die nog openstonden uit 2018 zijn in 2019 ingevuld. De leden van het Verantwoordingsorgaan zijn per ultimo 2020:

Naam	Vertegenwoordiging	Termijn tot en met
Wilma van Aken	FNV	2022
Ton Boonekamp	VGD	2022
Arnold van Dantzich	VGD	2022
Roald Jacobs	Detailhandel Nederland	2022
Ron Kraaijenhagen	VGD	2022
Susanne Mienstra	CNV Vakmensen	2022
Rabinder Raghoe	FNV	2022
Erik Veurtjes	CNV Vakmensen	2022
Bart van Wijck	VGD	2022
Arlette Oort	FNV	2023
Gerard Kortekaas	FNV	2023
Jochem Atema	FNV	2023
Maily Hollander	FNV	2023
Martin Wessel	FNV	2023

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht wordt benoemd door het bestuur op (bindende) voordracht van het

Verantwoordingsorgaan. De benoemingstermijn bedraagt vier jaar. Een lid van de Raad van Toezicht kan maximaal één keer worden herbenoemd.

Naam	Functie	Termijn tot en met
Henk Schuijt	Voorzitter	2021
Ton Meijs	Lid	2022
Roel Beetsma	Lid	2023

Pensioen Platform Detailhandel

Pensioen Platform Detailhandel (PPD) is het bestuurlijke orgaan voor overleg tussen sociale partners en de bij Detailhandel Nederland betrokken pensioenfondsen. Binnen dit gremium wordt kennis en expertise opgebouwd om de toekomstdiscussie over de arbeidsvoorwaarde pensioen voor de 'handel' te voeren. Beslissingsbevoegdheden van sociale partners omtrent pensioenregelingen leggen deze sociale partners expliciet bij het PPD dat enerzijds de kennis en kunde opbouwt om deze beslissingen adequaat te kunnen nemen en anderzijds goed geworteld blijft in de sociale partners. De afspraken tussen het PPD en het pensioenfonds zijn in 2017 vastgelegd in een Bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst.

Het bestuursbureau

Het bestuursbureau is belast met de dagelijkse operatie van het pensioenfonds alsmede met de overige door het bestuur aan de organisatie opgedragen taken. De medewerkers van het bestuursbureau zijn in dienst van het pensioenfonds. Het bestuur heeft een directeur benoemd die leidinggeeft aan het bestuursbureau.

Uitvoering pensioen- en vermogensbeheer

Het pensioenfonds heeft de uitvoering van het pensioenbeheer uitbesteed aan TKP en het vermogensbeheer grotendeels aan BlackRock Investment Management (UK).

Ondersteuning en advies

Het pensioenfonds laat zich bij zijn werkzaamheden ondersteunen en/of adviseren door de volgende partijen:

Adviserend actuaaris

Mercer Nederland B.V.

Beleggingen

Houthoff Buruma

Juridisch

Aon Hewitt Investments

Operationeel advies

Mercer Nederland B.V.

ALM

Rob Bauer Consultants B.V.

Advies

Finance Ideas

Vastgoed advies

EY

Risk Manager Beleggingen

Compliance officer

Curemonte Legal Perspectives B.V.

Risk management ORM

Improven

Controle en waarmerken

Het pensioenfonds heeft voor de controle en het waarmerken van de jaarrekening met de volgende partijen een overeenkomst gesloten:

Certificerend actuaaris

Willis Towers Watson

Onafhankelijke Accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Sleutelfunctiehouders

Actuarieel

Rob Schilder (WillisTowersWatson)

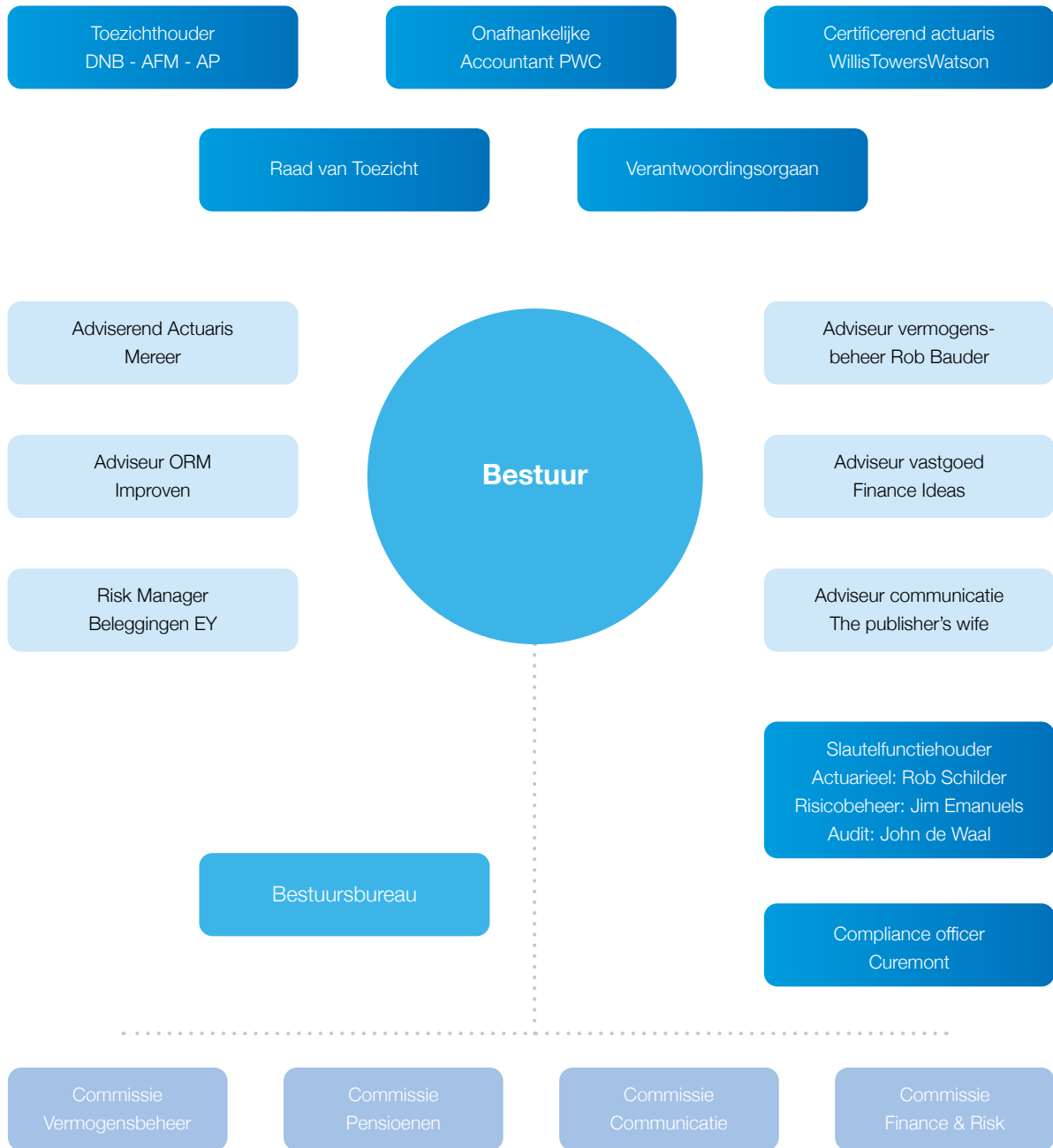
Risicobeheer

Jim Emanuels

Audit

John de Waal

Organogram van het pensioenfonds

Colofon

Dit is het jaarverslag van de Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel.

Euclideslaan 201, 3584 BS Utrecht
Telefoon 030 767 0110
www.pensioenfondsdetailhandel.nl

Concept & realisatie: thepublisherswife.

© Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Detailhandel 2021.

**Pensioenfonds
Detailhandel**